

Rekomendacinis dokumentas

Stebėsenos ir ataskaitų teikimo reglamentas – bendrosios gairės ATLPS2 (ETS2) reguliuojamiems subjektams

MRR rekomendacinis dokumentas dėl ATLPS2, 2025 m. spalio 8 d.

Šis dokumentas yra dalis dokumentų, kuriuos Komisijos tarnybos pateikė siekdamos padėti įgyvendinti Stebėsenos ir ataskaitų teikimo reglamentą (toliau – MRR), 2018 m. gruodžio 19 d. Komisijos įgyvendinimo reglamentą (ES) 2018/2066¹ su paskutiniais pakeitimais, padarytais 2024 m. rugsėjo 23 d. Komisijos įgyvendinimo reglamentu (ES) 2024/2493².

Gairėse pateikiama Komisijos tarnybų nuomonė jų paskelbimo metu. Jis nėra teisiškai privalomas.

Šiame rekomendaciniame dokumente atsižvelgiama į Komisijos klimato kaitos politikos ekspertų grupės (CEEG) ETS2 įgyvendinimo grupės ir neformalios techninės darbo grupės MRVA (stebėsenos, ataskaitų teikimo, tikrinimo ir akreditavimo) posėdžiuose prie Klimato kaitos komiteto (CCC) III darbo grupės (WGIII), taip pat į rašytines pastabas, gautas iš suinteresuotųjų subjektų ir valstybių narių ekspertų³.

Visus ETS2 rekomendacinius dokumentus ir šablonus galima parsisiųsti iš Komisijos interneto svetainės dokumentų skyriaus šiuo adresu: <https://climate.ec.europa.eu/eu-action/eu-emissions-trading-system-eu->

---

¹ 2018 m. gruodžio 19 d. Komisijos įgyvendinimo reglamentas (ES) 2018/2066 dėl išmetamo šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekio stebėsenos ir ataskaitų teikimo pagal Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 2003/87/EB, kuriuo iš dalies keičiamas Komisijos reglamentas (ES) Nr. 601/2012.

² 2024 m. rugsėjo 23 d. Komisijos įgyvendinimo reglamentas (ES) 2024/2493, kuriuo iš dalies keičiamas įgyvendinimo reglamento (ES) 2018/2066 nuostatos, susijusios su išmetamo šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekio stebėsenos ir ataskaitų teikimo atnaujinimu pagal Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 2003/87/EB: https://eur-lex.europa.eu/eli/reg_impl/2024/2493/oj

³ Šiame dokumente "valstybės narės" reiškia visas šalis, kurios taiko ES ATLPS, t. y. 27 ES valstybes nares ir ELPA šalis Norvegiją, Islandiją ir Lichtenšteiną.

TURINYS

1 ĮVADAS	4
1.1 Apie šį dokumentą.....	4
1.2 Kaip naudotis šiuo dokumentu.....	4
1.3 Kur rasti daugiau informacijos	5
2 PRADINĖS GRANDIES SISTEMA IR III PRIEDO TAIKYMO SRITIS	7
2.1 Bendrieji aspektai.....	7
2.2 Kuro rūšys, kurioms taikoma ATLPS2	10
3 ATLPS2 ATITIKTIES CIKLAS	12
3.1 SAT svarba ES ATLPS.....	12
3.2 Atitikties ciklo apžvalga	12
3.3 Stebėsenos plano svarba	14
3.4 Tarpinės reikšmės ir terminai.....	15
3.4.1 Metinis atitikties ciklas	15
3.4.2 Pasirengimas ATLPS2.....	17
3.5 Vaidmenys ir atsakomybė	19
4 SAŪKOS IR POŽIŪRIAI	20
4.1 Pagrindiniai principai	20
4.2 Kuro srautai	22
5 STEBĖSENOS METODIKA	23
5.1 Skaičiavimais pagrįstas metodas	23
5.2 Pakopų sistema	25
5.3 Išleidžiamo kuro kiekio stebėseną	26
5.3.1 Pakopų apibrėžimai	26
5.3.2 Svarbūs stebėsenos plano elementai	27
5.4 Taikymo srities veiksnys	32
5.4.1 Galutiniai vartotojai, kuriems taikoma ATLPS2 taikymo sritis.....	32
5.4.2 Galutinių vartotojų nustatymo metodai	34
5.4.3 Dvigubo skaičiavimo tarp ETS1 ir ETS2 vengimas.....	39
5.5 Skaičiavimo koeficientai – principai.....	41
5.5.1 Numatytosios vertės	42
5.5.2 Laboratoriniai tyrimai	44
5.6 Skaičiavimo koeficientai – konkretūs reikalavimai.....	46
5.6.1 Vieneto perskaičiavimo koeficientas (UCF)	46
5.6.2 Išmetamųjų teršalų faktorius	47
5.6.3 Nulinė biomasė/RFNBO/RCF/SLCF frakcija	48
5.7 Pavyzdys: mišrus kuras	53
6 STEBĖSENOS PLANAS	54
6.1 Stebėsenos plano sudarymas.....	54
6.2 Tinkamos pakopos pasirinkimas	57
6.3 Reguliuojamų įmonių ir kuro srautų skirstymas į kategorijas	61

6.3.1 Reguluojamų įmonių kategorijos	61
6.3.2 Mažai teršalų išmetanti reguliuojama įmonė	62
6.3.3 Kuro srautų nustatymas ir skirstymas į kategorijas	62
6.4 Nukrypti leidžiančios nuostatos priežastys	65
6.4.1 Nepagrįstos išlaidos	66
6.4.2 Supaprastintas apimties veiksnio neapibrėžties vertinimas	69
6.5 Neapibrėžties vertinimas	69
6.5.1 Bendrieji principai	69
6.5.2 Bendrieji reikalavimai	71
6.6 Procedūros ir stebėsenos planas	72
6.7 Duomenų srauto ir valdymo sistema	76
6.8 Stebėsenos plano atnaujinimas	78
6.8.1 Reikšmingi pakeitimai	79
6.8.2 Nereikšmingi stebėsenos plano pakeitimai	80
6.9 Tobulinimo principas	81
7 REGULIUOJAMOS ĮMONĖS, KURIŲ IŠMETAMŲJŲ TERŠALŲ KIEKIS YRA MAŽAS	82
8 ATLPS2 REGULIUOJAMŲ ĮMONIŲ NUSTATYMAS	83
8.1 Bendras požiūris	83
8.2 Biomasės atvejis	86
8.3 Reguluojamų įmonių paskyrimas tarpvalstybinio	87
degalų judėjimas tarp valstybių narių	87
9 PRIEDAS	89
9.1 Akronimai	89
9.2 Teisės aktų tekstai	90
9.3 Išsami pakopų reikalavimų apžvalga	91

Versijų retrospektyva

Data	Versijos būseną	Pastabos
26 Kovas 2024	Publikuota	
Spalio 8 d. 2025	Atnaujinta versija	<ul style="list-style-type: none"> □ Esminė 5.6.3 skirsnio dėl nulinio tarifo ir AIED II kriterijų peržiūra □ Kiti smulkūs paaiškinimai, įskaitant: □ Nepagrįstos išlaidos □ Taikymo srities klausimai (kuro rūšis ir CRF veikla ir kt.) □ Komerciniai standartiniai degalai □ Biomasės ir AIED II klausimai

1 ĮVADAS

1.1 Apie šį dokumentą

Šis dokumentas parengtas siekiant paremti MRR (Stebėsenos ir ataskaitų teikimo reglamentą), paaiškinant jo reikalavimus ne teisėkūros kalba. **Šis dokumentas parengtas kaip atskiras dokumentas, skirtas ETS2 reguliuojamoms įmonėms, ir paprastai kiti rekomendaciniai dokumentai neturėtų būti aktualūs.** Tačiau kai kuriais konkretesniais techniniais klausimais yra papildomų rekomendacinių dokumentų⁴, kurie daugiausia skirti stacionariems įrenginiams arba orlaivių naudotojams pagal ES ATLPS (toliau – ETS1). Tokiu atveju šio rekomendacinio dokumento atitinkamuose skirsniuose pateikiama konkreti nuoroda į tokią papildomą informaciją, kuri galėtų būti naudinga ETS2 reguliuojamoms įmonėms. Rekomendacinių dokumentų rinkinį papildo elektroniniai⁵ informacijos, kurią reguliuojamos įmonės turi pateikti kompetentingai institucijai, šablonai. Visada reikėtų prisiminti, kad teisiškai privalomas tik reglamentas.

Šiame dokumente aiškinamas Stebėsenos ir ataskaitų teikimo reglamentas dėl reikalavimų ETS2 reguliuojamoms įmonėms. Ji grindžiama panašiomis rekomendacijomis stacionariems įrenginiams ir orlaivių naudotojams ir atsižvelgiama į vertingą Klimato kaitos ekspertų grupės (CEEG) dėl ATLPS 2 įgyvendinimo, neformalios valstybių narių ekspertų stebėsenos, ataskaitų teikimo, tikrinimo ir akreditavimo techninės darbo grupės (TDG dėl MRVA), įsteigtos pagal Klimato kaitos komiteto (CCC) 3 darbo grupę (III darbo grupę), indėlį.

1.2 Kaip naudotis šiuo dokumentu

Jei šiame dokumente pateikiami gaminių numeriai be papildomų patikslinimų, jie visada nurodo dabartinę MRR redakciją⁶. Akronimai, nuorodos į teisės aktų tekstus ir nuorodos į kitus svarbius dokumentus pateikiami priede.

Šis simbolis nurodo svarbias užuominas reguliuojamoms įmonėms, tikrintojams ir kompetentingoms institucijoms.

Šis rodiklis naudojamas tais atvejais, kai skatinama gerokai supaprastinti bendruosius MRR reikalavimus.

Lemputės simbolis naudojamas ten, kur pristatoma geriausia praktika.

Įrankių simbolis nurodo skaitytojui, kad dokumentai, šablonai ar elektroniniai įrankiai yra prieinami iš kitų šaltinių.

Knygos simbolis nurodo aplinkiniame tekste aptariamų temų pavyzdžius.

---

⁴ Žr. 1.3 skirsnį.

⁵ Atkreipkite dėmesį, kad valstybės narės gali nustatyti savo šablonus, kuriuose turi būti bent tokia pati informacija kaip ir Komisijos šablonuose.

⁶ Įgyvendinimo reglamentas (ES) 2018/2066; Konsoliduotą MRR galima rasti čia: <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2018/2066>

1.3 Kur rasti daugiau informacijos

Visus ATLPS 2 rekomendacinius dokumentus ir šablonus, kuriuos Komisija pateikė remdamasi Stebėsenos ir ataskaitų teikimo reglamentu ir Akreditavimo ir patikros reglamentu,⁷ galima parsisiųsti iš Komisijos interneto svetainės šiuo adresu:

<https://climate.ec.europa.eu/eu-action/eu-emisiju-prekybos-sistema-eu->

[ATLPS/ATLPS2-pastatai-keliu-transportas-ir-papildomi-sectors_en](#)

Galimi šie **dokumentai, šablonai ir priemonės** :

- Bendrosios gairės (šis dokumentas): "Stebėsenos ir ataskaitų teikimo reglamentas – Bendrosios gairės ETS2 reguliuojamoms įmonėms"
- ETS2 stebėsenos plano šablonas
- ATLPS 2 metinės išmetamųjų teršalų ataskaitos šablonas
- Nepagrįstų sąnaudų nustatymo priemonė ETS2
- ETS2 mokymo renginiai kompetentingoms institucijoms
- Rekomendacinis dokumentas "Akreditavimo ir patikros reglamentas – ETS2 patikros gairės"
- ETS2 patikros ataskaitos šablonas

Visus bendruosius ES ATLPS (daugiausia dėmesio skiriant ETS1) rekomendacinius dokumentus ir šablonus, kuriuos Komisija pateikia remdamasi Stebėsenos ir ataskaitų teikimo reglamentu ir Akreditavimo ir patikros reglamentu, galima parsisiųsti iš Komisijos interneto svetainės šiuo adresu:

<https://ec.europa.eu/clima/eu-action/eu-emisiju-prekybos-sistema-eu->

[ATLPS/Monitoring-Reporting-and-Verification-EU-ETS-emissions_en](#)

Pateikiami šie **dokumentai** ⁸ (reguliuojamoms įmonėms neaktualūs dokumentai paryškinti šviesiai pilkai, dokumentai, kuriuose gali būti ir reguliuojamoms įmonėms svarbių elementų, paryškinti **žalia spalva**):

- "Trumpi vadovai" kaip įvadas į toliau pateiktus rekomendacinius dokumentus. Kiekvienai auditorijai pateikiami atskiri dokumentai:
- stacionarių įrenginių operatoriai;
- Orlaivių naudotojai;
- ETS2 Reguluojamos įmonės (planuojama);
- kompetentingos institucijos;
- tikrintojai;

Nacionalinės akreditacijos įstaigos.

Rekomendacinis dokumentas Nr. 1: "Stebėsenos ir ataskaitų teikimo reglamentas – bendrosios gairės įrenginiams".

Supaprastinto stebėsenos plano pavyzdys pagal MRR 13 straipsnį.

⁷ 2018 m. gruodžio 19 d. Komisijos įgyvendinimo reglamentas (ES) 2018/2067 dėl duomenų tikrinimo ir tikrintojų akreditavimo pagal Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 2003/87/EB.

⁸ Šis sąrašas atspindi padėtį šių atnaujintų gairių rengimo metu. Kiti dokumentai gali būti pridėti vėliau.

- Rekomendacinis dokumentas Nr. 2: "Stebėsenos ir ataskaitų teikimo reglamentas – bendrosios gairės orlaivių naudotojams". Šiame dokumente išdėstyti aviacijos sektoriui svarbūs MRR principai ir stebėsenos metodai. Jame taip pat pateikiamos gairės dėl biomasės naudojimo aviacijos sektoriuje, todėl tai yra atskiras rekomendacinis dokumentas orlaivių naudotojams.
- Rekomendacinis dokumentas Nr. 3: "Biomasė ir kiti nuliniai tarifai ES ATLPS": šiame dokumente aptariamas AIED II tvarumo kriterijų taikymas biomasei, RFNBO, RCF ir SLCF, taip pat MRR 38, 39 ir 39a straipsnių reikalavimai. Šis dokumentas aktualus įrenginių naudotojams ir naudingas kaip pagrindinė informacija orlaivių naudotojams ir reguliuojamoms įmonėms.
- Rekomendacinis dokumentas Nr. 4: "Neapibrėžties vertinimo gairės". Šiame įrenginiams skirtame dokumente pateikiama informacija apie naudojamos matavimo įrangos neapibrėžties įvertinimą, todėl veiklos vykdytoji padedama nustatyti, ar jis gali laikytis konkrečių pakopų reikalavimų.
- Rekomendacinis dokumentas Nr. 4a: "Pavyzdinis neapibrėžties vertinimas". Šiame dokumente pateikiamos papildomos gairės ir pavyzdžiai, kaip atlikti neapibrėžties vertinimus ir įrodyti, kaip įrodyti atitiktį pakopų reikalavimams.
- Rekomendacinis dokumentas Nr. 5: "Mėginių ėmimo ir analizės gairės". Šiame dokumente aptariami neakredituotų laboratorijų naudojimo kriterijai, mėginių ėmimo plano rengimas ir įvairūs kiti susiję klausimai, susiję su išmetamųjų teršalų stebėsenai ES ATLPS.
- Rekomendacinis dokumentas Nr. 5a: "Pavyzdinis mėginių ėmimo planas". Šiame dokumente pateikiamas stacionaraus įrenginio mėginių ėmimo plano pavyzdys.
- Rekomendacinis dokumentas Nr. 6: "Duomenų srauto veikla ir kontrolės sistema". Šiame dokumente aptariamos galimybės aprašyti duomenų srauto veiklą stebėsenai ES ATLPS, rizikos vertinimą kaip kontrolės sistemos dalį ir kontrolės veiklos pavyzdžius.
- Rekomendacinis dokumentas Nr. 6a: "Rizikos vertinimo ir kontrolės veikla – pavyzdžiai". Šiame dokumente pateikiamos papildomos gairės ir rizikos vertinimo pavyzdys.
- Rekomendacinis dokumentas Nr. 7: "Nuolatinės išmetamųjų teršalų stebėsenos sistemos (CEMS)". Šiame dokumente pateikiama informacija apie matavimu pagrįstų metodų taikymą, kai išmetamas ŠESD kiekis matuojamas tiesiogiai kamine, ir taip veiklos vykdytoji padedama nustatyti, kokio tipo įranga turi būti naudojama ir ar jis gali atitikti konkrečius pakopos reikalavimus.
- Rekomendacinis dokumentas Nr. 8 "ES ATLPS tikrinimas": šiame dokumente, skirtame kompetentingoms institucijoms, apibūdinamas KI patikrinimų vaidmuo stiprinant ES ATLPS MRVA sistemą.

Komisija taip pat pateikia šiuos elektroninius šablonus:

- Šablonas Nr. 1: Stacionarių įrenginių išmetamųjų teršalų kiekio stebėsenos planas
- Šablonas Nr. 2: Orlaivių naudotojų išmetamųjų teršalų kiekio stebėsenos planas
- Šablonas Nr. 3: Orlaivių naudotojų tonkilometrių duomenų stebėsenos planas
- Šablonas Nr. 4: Stacionarių įrenginių metinė išmetamųjų teršalų kiekio ataskaita
- Šablonas Nr. 5: Orlaivių naudotojų metinė išmetamųjų teršalų kiekio ataskaita
- Šablonas Nr. 6: Orlaivių naudotojų tonkilometrių duomenų ataskaita
- Šablonas Nr. 7: Stacionarių įrenginių tobulinimo ataskaita
- Šablonas Nr. 8: Orlaivių naudotojų tobulinimo ataskaita

Be to, yra šie įrankiai :

- Nepagrįstų sąnaudų nustatymo priemonė ETS1;
- Neapibrėžtumų vertinimo įrankis;
- analizės dažnumo įrankis;
- Operatoriaus rizikos vertinimo įrankis.

Galima rasti [šią MRR](#) mokymo medžiagą:

- Veiksmų planas per M&R gaires

- Neapibrėžties vertinimas
- Nepagrįstos išlaidos
- Mėginių ėmimo planai
- Duomenų spragos
- Round Robin testas

Be šių dokumentų, skirtų MRR, tuo pačiu interneto adresu galima rasti atskirą **rekomendacinių dokumentų rinkinį dėl AVR**.

Visus ES teisės aktus rasite EUR-Lex: <http://eur-lex.europa.eu/>

Svarbiausi atitinkami teisės aktai išvardyti šio dokumento priede.

Be to, valstybių narių kompetentingos institucijos gali pateikti naudingų rekomendacijų savo interneto svetainėse. Reguluojamos įmonės turėtų vadovautis, jei kompetentingos institucijos

institucija teikia seminarus, DUK, pagalbos tarnybas ir kt.

2 PRADINĖS GRANDIES SISTEMA IR III PRIEDO TAIKymo SRITIS

2.1 Bendrieji aspektai

ES ATLPS pradėta taikyti 2005 m., nustatant anglies dioksido kainą stacionariems įrenginiams (elektrinėms, plienui, cementui ir kt.) už jų metinį tiesioginį išmetamą teršalų kiekį (t. y. kurą vartojantiems subjektams, vadinamasis vartotojų grandies reguliavimas, toliau – ATLPS 1). Laikui bėgant taikymo sritis buvo išplėsta įtraukiant aviacijoje deginamus degalus, o pastaruoju metu ir jūrų transportą. Svarstant galimybę išplėsti ES ATLPS įtraukiant kitus didelius degalus suvartojančius sektorius, visų pirma transporto ir pastatų, už stebėseną ir ataskaitų teikimą pagal galutinės grandies ES ATLPS atsakingi subjektai būtų pavieniai automobilių savininkai, pastatų savininkai ir kt. Siekiant išvengti didelės administracinės naštos, kuri atsirastų nustačius prievolę teikti ataskaitas šiems asmenims, naujoje ir atskiroje kelių transporto, pastatų ir papildomų sektorių ATLPS (toliau – ATLPS 2) reglamentuojami subjektai, išleidžiantys degalus vartoti (t. y. pateikiantys degalus rinkai).

Siekiant pasinaudoti esama ataskaitų apie atitinkamų rūšių ir kiekių ataskaitų teikimo infrastruktūra, ATLPS2 siekiama suderinti su esama infrastruktūra pagal tos pačios rūšies degalų energijos apmokestinimo ir (arba) akcizų tvarką. Tai nustatyta į nacionalinę teisę perkeliant Energijos mokesčių direktyvą (Direktyva 2003/96/EB, toliau – LKD)⁹ ir Direktyvą 2020/262/ES¹⁰ (toliau – Akcizų direktyva). Šių trijų direktyvų sąsajos (žr. iliustraciją 1 diagramoje) yra susijusios su šiais elementais:

- ATLPS 2 reguliuojamų įmonių **nustatymas** siekiant užtikrinti, kad nebūtų spragų ar dvigubos apskaitos: šis aspektas visų pirma aktualus valstybėms narėms ir aprašytas 8 skyriuje.
- **Kuro**, kuriam taikoma ATLPS2, rūšių apibrėžimas: atitinkamos kuro rūšys apibrėžtos Direktyvos 2003/87/EB 3 straipsnio af punkte (toliau – ES ATLPS direktyva)¹¹ (→)

⁹ 2003 m. spalio 27 d. Tarybos direktyva 2003/96/EB, pakeičianti Bendrijos energetikos produktų ir elektros energijos mokesčių sistemą.

¹⁰ 2019 m. gruodžio 19 d. Tarybos direktyva (ES) 2020/262, kuria nustatoma bendroji akcizų tvarka.

¹¹ 2003 m. spalio 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2003/87/EB, nustatanti šiltnamio efektą sukeliančių dujų apyvartinių taršos leidimų sistemą Bendrijoje ir iš dalies keičianti Tarybos direktyvą 96/61/EB.

□ **Įvykio, dėl kurio taikoma** ATLPS 2 ataskaitų teikimo prievolė, apibrėžimas: tai pasiekama apibrėžiant "išleidimą vartoti" ES ATLPS direktyvos 3 straipsnio 6g punkte¹² ir MRR 2 straipsnio 70 punkte, kuriame daroma nuoroda į atitinkamas ED 6 straipsnio 2 ir 3 dalyse pateiktas apibrėžtis.

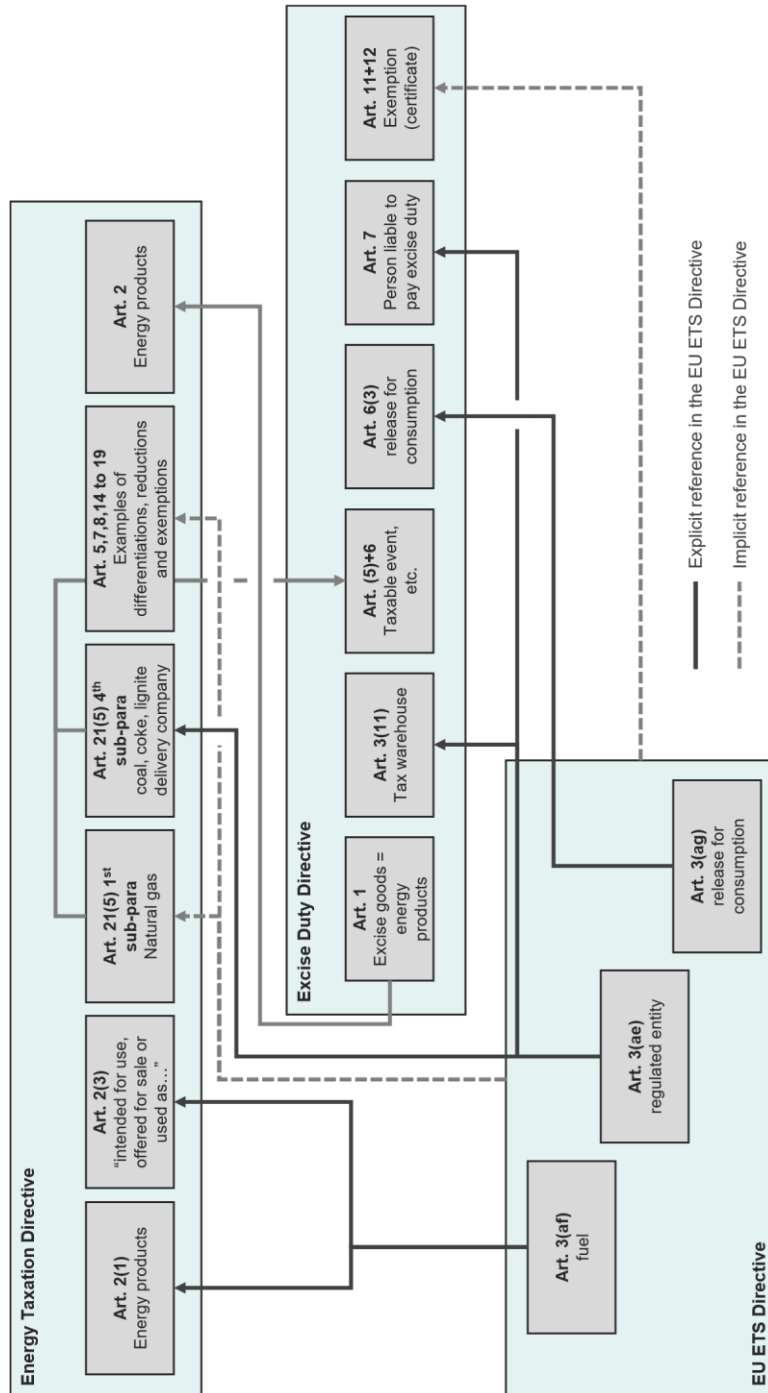
Į ES ATLPS direktyvos III priedą įtrauktuose sektoriuose išleistų vartoti ir galiausiai sudegintų kiekių nustatymas ir jų atskyrimas nuo kitų galutinio vartojimo sektorių apima šiuos du aspektus:

---

¹² 3 straipsnio 6g punktas: išleidimas vartoti šios direktyvos IVa skyriuje – išleidimas vartoti, kaip apibrėžta Direktyvos (ES) 2020/262 6 straipsnio 3 dalyje.

- Kaip **suskirstyti galutinius vartotojus** į atitinkamas kategorijas, išvardytas ES ATLPS direktyvos III priede: naudojamas sektorių skirstymo kategorijų formatas yra bendras ataskaitų teikimo formatas (CRF), naudojamas rengiant nacionalines ŠESD apskaitas pagal IPCC gaires (☛ 5.4.1 skirsnyje).
- Kokie **metodai** gali būti naudojami siekiant įrodyti, kad kuro kiekis tiekiamas A, o ne B sektoriui: tai yra pagrindinis ATLPS 2 stebėsenos metodikos elementas (☛ 5 skyrius), vadinamojo apimties koeficiento nustatymas, kuris išsamiai aprašytas 5.4.2 skirsnyje.

1 pav. ES ATLPS direktyvos, LKD ir ED ryšys su ATLPS2

Svarbu pažymėti, kad pirmiau pateiktos apibrėžtys į ATLPS 2 taikymo sritį apima bet kokį kurą ar veiklą, kuriai gali būti netaikomas energijos apmokestinimas pagal LKD (pvz., 14, 15, 16, 17 ir 18 straipsniai).¹³

2.2 Kuro rūšys, kurioms taikoma ATLPS2

ES ATLPS direktyvos 3 straipsnio af punkte¹⁴ apibrėžiama degalų, kuriems taikoma ATLPS2, taikymo sritis ir apima:

visi atitinkami komerciniai degalai ir kiti energetikos produktai, išvardyti LKD 2 straipsnio 1 dalyje kaip Kombinuotosios nomenklatūros (KN) kodai:

- **EMD A ir C lentelėse išvardyti degalai:** (be)švinas benzinai, gazolis, žibalas, SND, gamtinės dujos, mazutas, anglis ir koksas;
- **bet koks kitas produktas**, skirtas naudoti, siūlomas parduoti arba naudojamas kaip variklių degalai ar bet koks kitas angliavandenilis, naudojamas kaip šildymo kuras, kaip nurodyta LKD 2 straipsnio 3 dalyje (**toliau – lygiavertis produktas**). Tai apima visus kuro priedus, naudojamus kaip variklių degalai, tam tikrus biologinius degalus ir bet kokius kitus angliavandenilius šildymo tikslais, išskyrus durpes.

Tai reiškia, kad šiuo metu ATLPS2 netaikoma šių rūšių degalams (t. y. nei A ir C lentelėse, nei KN kodų, įtrauktų ir neįtrauktų į lygiavertę produkto apibrėžtį, sąrašė):

- durpės;
- kietoji biomasė (pvz., medienos kuras); □ Medžio anglis iš medžio.

ES ATLPS direktyvos III priede taip pat neklasifikuojami šie degalai:

- pavojingos arba komunalinės atliekos, naudojamos kaip kuras¹⁵;
- vandenilis ir amoniakas (nes jį deginant neišmetamas CO₂);
- Biomasė, atitinkanti AIED II nustatytus tvarumo ir išmetamo šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekio kriterijus (žr. 5.6.3 ir 8.2 skirsnius).

Be to, pagal ES ATLPS direktyvos III priede pateiktą taikymo srities apibrėžtį veiklai ATLPS 2 taikoma tik tuo atveju, jei kuras yra "... naudojamas degimui..." bet kuriame iš tame pačiame priede išvardytų sektorių. Todėl, net jei degalai patektų į ES ATLPS direktyvos 3 straipsnio af punkte pateiktą "kuro" apibrėžtį,

jie nepatektų į ATLPS 2 taikymo sritį, jei jie nebūtų deginami, o naudojami kitiems tikslams. Tai reiškia, kad ATLPS2 netaikoma šių rūšių kurui, nes jis nedeginamas:

¹³ Energetikos produktai, kuriems taikoma išimtis, arba lygiavertiniai produktai vis tiek gali būti laikomi apmokestinamaisiais produktais, kurių apmokestinimo momentas yra nulinis.

¹⁴ 3 straipsnio af punktas: šios direktyvos IVa skyriuje "kuras" reiškia bet kokį energetikos produktą, nurodytą Direktyvos 2003/96/EB 2 straipsnio 1 dalyje, įskaitant tos direktyvos I priedo A ir C lentelėse išvardytus degalus, taip pat bet kokį kitą produktą, skirtą naudoti, siūlomą parduoti arba naudojamą kaip variklių degalus ar šildymo kurą, kaip nurodyta tos direktyvos 2 straipsnio 3 dalyje, įskaitant elektros energijos gamybą

¹⁵ Visos kitos atliekos ir iš atliekų gautas kuras (t. y. kuras, atitinkantis atliekų nebelaikymo atliekomis kriterijus pagal Atliekų pagrindų direktyvos 2008/98/EB 6 straipsnio 1 ir 2 dalis) patenka į ATLPS 2 taikymo sritį.

- Degalų priedai, kurie nededami į pagrindinius degalus ir todėl nepatenka į vidaus degimo variklį, bet, pvz., naudojami išmetamosioms dujoms valyti, pvz., karbamidas selektyviai katalizinei redukcijai;
- Judančių dalių, pvz., pavarų dėžių, guolių, tepalai;
- Parafino vaškas, naudojamas liejimui;
- Bet kokie kiti atvejai, kai naudojamas kuras nedeginamas, pvz., proceso metu išmetami teršalai, susiję su bet koku ne energetikos naudojimu pramonėje, nepriklausančioje ATLPS 1.

3 ATLPS2 ATITIKTIES CIKLAS

3.1 SAT svarba ES ATLPS

Išmetamųjų teršalų stebėseną, ataskaitų teikimas ir tikrinimas atlieka svarbų vaidmenį užtikrinant bet kokios apyvartinių taršos leidimų prekybos sistemos patikimumą. Be SAT reikalavimų laikymasis būtų nesunkiau, būtų daug sunkiau atsekamas, o vykdymo užtikrinimas būtų pažeistas. Tai pasakytina ir apie Europos Sąjungos pastatų, kelių transporto ir kitų sektorių apyvartinių taršos leidimų prekybos sistemą (ETS2). Būtent išsami, nuosekli, tiksli ir skaidri stebėsenos, ataskaitų teikimo ir tikrinimo sistema sukuria pasitikėjimą prekyba apyvartiniais taršos leidimais. Tik tokiu būdu galima užtikrinti, kad reguliuojamos įmonės vykdytų savo įsipareigojimą atsisakyti pakankamai apyvartinių taršos leidimų.

Kompetentingų institucijų vykdoma priežiūros veikla labai padeda užtikrinti, kad būtų pasiektas ATLPS 2 viršutinės ribos tikslas, o tai reiškia, kad numatomas išmetamųjų teršalų kiekio mažinimas būtų pasiektas praktiškai. Todėl kompetentingos institucijos kartu su akreditavimo įstaigomis yra atsakingos už ATLPS2 vientisumo apsaugą prižiūrint veiksmingą ir patikimą SAT sistemos veikimą.

Tiek anglies dioksido rinkos dalyviai, tiek kompetentingos institucijos nori būti tikri, kad viena tona išmetamo CO₂ ekvivalento atitiks vieną nurodytą toną (kad būtų atsisakytas vienas leidimas). Šis principas nuo pat pirmųjų ES ATLPS dienų buvo žinomas kaip patarlė: **"Tona turi būti tona!"**.

Siekiant užtikrinti, kad tai būtų pasiekta patikimai, skaidriai, patikrinamai ir kartu ekonomiškai efektyviai, ES ATLPS direktyva yra tvirtas geros stebėsenos, ataskaitų teikimo ir tikrinimo sistemos pagrindas. Tai pasiekama ES ATLPS direktyvos 14 ir 15 straipsniais, susijusiais su IV ir V priedais.¹⁶ Remdamasi 14 straipsniu, Komisija priėmė Stebėsenos ir ataskaitų teikimo reglamentą, kuris buvo kelis kartus iš dalies pakeistas.

Tačiau Komisija ir valstybės narės visada pripažino, kad sudėtingi ir techniniai teisės aktai, tokie kaip MRR, turi būti paremti papildomomis gairėmis, siekiant užtikrinti suderintą įgyvendinimą visose valstybėse narėse ir, kai įmanoma, sudaryti sąlygas sklandžiam reikalavimų laikymuisi taikant pragmatiškus ir sutartus metodus.

Taip pat priimtas reglamentas dėl tikrintojų tikrinimo ir akreditavimo (Akreditavimo ir patikros reglamentas),¹⁷ kuriam Komisija parengė atskirą rekomendacinių dokumentų seriją (su specialiomis ATLPS 2 tikrintojų tikrinimo ir akreditavimo gairėmis).

3.2 Atitikties ciklo apžvalga

Metinis išmetamųjų teršalų stebėsenos, ataskaitų teikimo, tikrinimo, leidimų atsisakymo procesas ir kompetentingos institucijos išmetamųjų teršalų ataskaitų priėmimo procedūra dažnai vadinama atitikties ciklu. 2 paveiksle parodyti pagrindiniai šio ciklo elementai.

---

¹⁶ ES ATLPS direktyvos 30f straipsnyje skelbiama, kad direktyvos 14 ir 15 straipsniai bei IV ir V priedai vienodai taikomi ATLPS2.

¹⁷ 2018 m. gruodžio 19 d. Komisijos įgyvendinimo reglamentas (ES) 2018/2067 dėl duomenų tikrinimo ir tikrintojų akreditavimo pagal Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 2003/87/EB.

Dešinėje paveikslėlyje yra "pagrindinis ciklas": reguliuojama įmonė visus metus stebi savo išmetamųjų teršalų kieki. Pasibaigus kalendoriniams metams (per keturis mėnesius¹⁸) ji turi parengti metinę išmetamųjų teršalų ataskaitą, atlikti patikrinimą¹⁹ ir pateikti patikrintą ataskaitą kompetentingai institucijai. Patikrintas išmetamųjų teršalų kiekis turi būti susijęs su apyvartinių taršos leidimų atsisakymu registro sistemoje²⁰ nuo 2028 m. (t. y. 2027 m. išmetamųjų teršalų kiekiu). Šiuo atveju principas "tona turi būti tona" reiškia "tona turi būti leidimas", t. y. šiuo metu apyvartinių taršos leidimų rinkos vertė yra susijusi su ATLPS aplinkosaugos tikslo įgyvendinimo išlaidomis². Po to stebėjimas tęsiasi, kaip parodyta paveikslėlyje. Tiksliau, metų pabaigoje stebėsena nepertraukiamai tęsiama nuo vieno ciklo iki kito.

Stebėsenos procesui reikia tvirto pagrindo. Gauti duomenys turi būti pakankamai patikimi, kad būtų sukurtas pasitikėjimas ATLPS2 patikimumu, įskaitant atsisakymo prievolės teisingumą, ir turi būti nuoseklūs bėgant metams. Todėl reguliuojama įmonė turi užtikrinti, kad jos stebėsenos metodika būtų dokumentuojama raštu ir negali būti savavališkai keičiama. ATLPS2 atveju ši rašytinė metodika vadinama reguliuojamos įmonės stebėsenos planu (žr. 2 diagramą). Tai yra leidimo²¹, kurį privalo turėti kiekviena reguliuojama ATLPS įmonė dėl šiltnamio efektą sukeliančių dujų išmetimo, dalis.

Iš 2 diagramos taip pat matyti, kad MP, nors ir būdinga konkrečiai reguliuojamai įmonei, turi laikytis visoje ES taikomų teisės aktų, visų pirma MRR, reikalavimų. Todėl ES ATLPS SAT sistema gali sujungti griežtas ES masto taisykles, užtikrinančias patikimumą ir užkertant kelią savavališkam ir nepagrįstam supaprastinimui, taip pat suteikiančias pakankamai lankstumo atskirų reguliuojamų įmonių aplinkybėms.

2 diagramoje taip pat parodytos kai kurios pagrindinės kompetentingos institucijos pareigos. Ji turi prižiūrėti, kaip reguliuojamos įmonės laikosi reikalavimų. Pirmiausia CA turi patvirtinti kiekvieną parlamentarą prieš jį taikant. Tai reiškia, kad tikrinama, ar reguliuojamos įmonės sukurtas MP atitinka MRR reikalavimus. Jei reguliuojama įmonė taiko tam tikrus supaprastintus metodus, kuriuos leidžia MRR, reguliuojama įmonė turi tai pagrįsti, pavyzdžiui, remdamasi techninėmis galimybėmis arba nepagrįstomis sąnaudomis, kai kitais atvejais neįmanoma pasiekti aukštesnių pakopų (žr. toliau 5.2 skirsnį).

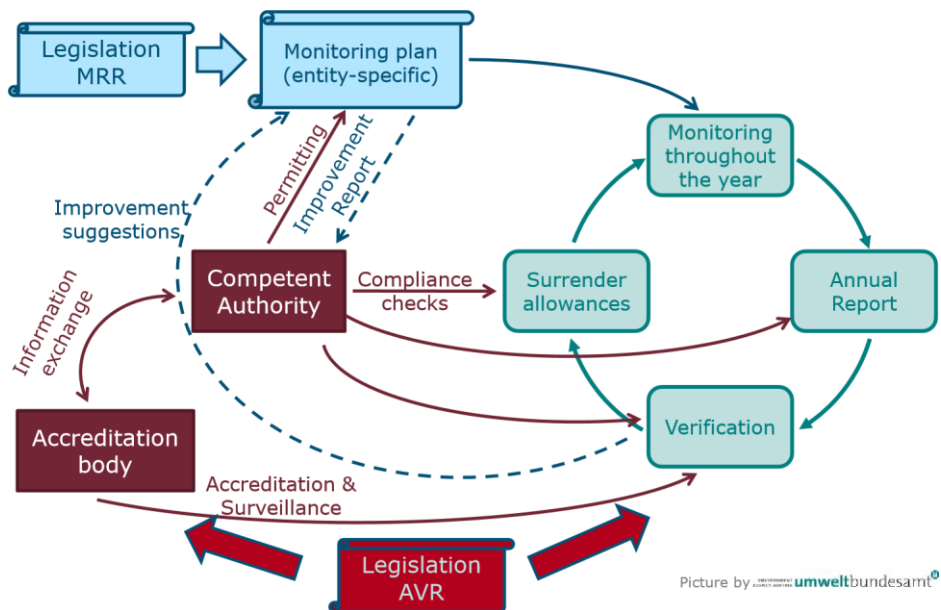
---

¹⁸ Pagal nacionalinės teisės aktus šis laikotarpis gali būti trumpesnis (žr. 31 išnašą).

¹⁹ Tikrinti reikia tik nuo 2025 ataskaitinių metų, t. y. 2026 m. pateikto AER.

²⁰ Siekiant supaprastinimo, apyvartinių taršos leidimų atsisakymas nebuvo įtrauktas į paveikslą.

²¹ Šis leidimas pagal ES ATLPS direktyvos 30b straipsnį vadinamas leidimu išmesti ŠESD. Atkreiptinas dėmesys, kad siekiant supaprastinti administravimą, pagal 30b straipsnio 5 dalį stebėsenos planas gali būti vertinamas atskirai nuo leidimo, kai kalbama apie oficialius stebėsenos plano pakeitimus.

2 pav. ETS2 atitikties ciklo principas

Galiausiai kompetentinga institucija yra atsakinga už patikrinimus, susijusius su metines išmetamųjų teršalų ataskaitas. Tai apima jau patikrintų ataskaitų, taip pat kryžminių patikrinimų su skaičiais, įrašytais į registro sistemos išmetamųjų teršalų lentelę²², ir patikrinimo, ar atsisakyta pakankamai leidimų.

patikrintų

Be to, atitikties ciklas turi platesnę perspektyvą. Kaip parodyta 2 paveiksle, yra antrasis ciklas. Tai yra reguliari MP peržiūra, kuriai tikrinimo ataskaita gali būti naudinga. Be to, reguliuojama įmonė privalo nuolat stengtis toliau tobulinti savo stebėsenos metodiką.

3.3 Stebėsenos plano svarba

Iš ankstesnio skirsnio matyti, kad patvirtintas stebėsenos planas yra svarbiausias dokumentas kiekvienai reguliuojamai įmonei, dalyvaujant ATLP2. Kaip virėjo receptas ar sertifikuotos kokybės vadybos sistemos valdymo vadovas, jis naudojamas kaip reguliuojamo subjekto užduočių vadovas. Todėl jis turėtų būti parašytas taip, kad visi, ypač nauji darbuotojai, galėtų iš karto suprasti procesą ir vykdyti nurodymus. Ji taip pat turi leisti KI greitai suprasti reguliuojamos įmonės stebėsenos veiklą. Galiausiai MP yra tikrintojo "kriterijus", pagal kurį turi būti vertinama reguliuojamos įmonės išmetamųjų teršalų ataskaita.

Tipiški MP elementai apima šią reguliuojamos įmonės veiklą (taikymas priklauso nuo konkrečios reguliuojamos įmonės aplinkybių):

²² ATLP1 sukurtas Sąjungos registras taip pat bus naudojamas ATLP2. Daugiau informacijos apie Sąjungos registrą rasite čia: <https://union-registry-data.ec.europa.eu/report/welcome>

2023 m. spalio 25 d. Komisijos deleguotajame reglamente (ES) 2023/2904, kuriuo iš dalies keičiamas Deleguotasis reglamentas (ES) 2019/1122, kuriuo papildoma Direktyva 2003/87/EB, nustatytos konkrečios ATLP2 2019/1122 apyvartinių taršos leidimų atsisakymo taisyklės.

- Duomenų rinkimas (apskaitos duomenys, sąskaitos faktūros ir kt.);
- Medžiagų ir kuro mėginių ėmimas;
- Laboratoriniai kuro ir medžiagų tyrimai;
- Skaitiklių priežiūra ir kalibravimas;
- Naudotinių skaičiavimų, formulių ir programinės įrangos aprašymas;
- Galutinių vartotojų plokščių šaltai valcuotų šaltai valcuotų produktų kategorijų nustatymo metodų aprašymas;
- kontrolės veikla, kuria siekiama užtikrinti tvarkomų ir pateiktų duomenų patvirtinimą ir kokybę (pvz., keturių akių principas renkant duomenis);
- Duomenų archyvavimas (įskaitant apsaugą nuo manipuliacijų ir sunaikinimo); □ Reguliarus tobulinimo galimybių nustatymas.

Parlamento nariai turi būti parengti kruopščiai (7 6 skyrių), kad administracinė našta būtų kuo mažesnė, tačiau jie būtų pakankamai aiškūs tais atvejais, kai reguliuojamos įmonės patyrusių darbuotojų nėra²³. Kadangi MP turi būti patvirtintas CA, savaime suprantama, kad MP pakeitimai leidžiami tik gavus CA sutikimą. MRR sumažina administracines pastangas, nes leidžiama atsižvelgti į du metodus, į kuriuos reikėtų atsižvelgti rengiant Parlamento narius:

- Tik "reikšmingiems" pakeitimams reikalingas CA patvirtinimas, o apie "nereikšmingus" pakeitimus reikia pranešti tik (MRR 75b straipsnio 3 dalis, žr. 6.8 skirsnį);
- Stebėsenos veiklai, kuri nėra labai svarbi ir kuri dėl savo pobūdžio dažnai keičiama, jei reikia, gali būti taikomos "rašytinės procedūros", kurios trumpai paminėtos ir aprašytos MP, tačiau jų detalės nelaikomos patvirtinto MP dalimi. MP ir rašytinių procedūrų ryšys išsamiau aprašytas 6.6 skyriuje.

Dėl MP svarbos Komisija pateikė šablonus parlamento nariams. Kai kurios valstybės narės gali būti pateikusios Komisijos šablonais pritaikytus šablonus, kitos valstybės narės gali naudoti ATLPS ataskaitų teikimo priemonę (ERT), kuri skirta palengvinti stebėsenos planų, išmetamųjų teršalų ataskaitų, patikros ataskaitų ir stebėsenos metodikos tobulinimo ataskaitų teikimą, taip pat bendrą atitiktį ES ATLPS reglamentams. Kai kurios valstybės narės taip pat gali naudoti specialią (paprastai internetinę) elektroninę ataskaitų teikimo sistemą (kuri taip pat turi atitikti minimalius nustatytus Komisijos reikalavimus). Todėl prieš rengiant MP reguliuojamoms įmonėms patariama patikrinti savo KI interneto svetainę arba tiesiogiai susisiekti su KI, kad sužinotų konkrečius MP pateikimo reikalavimus jų valstybėje narėje. Nacionalinės teisės aktuose taip pat gali būti nustatyti specialūs reikalavimai.

3.4 Tarpinės reikšmės ir terminai

3.4.1 Metinis atitikties ciklas

ATLPS2 atitikties ciklas grindžiamas reikalavimu, kad stebėseną visada būtų susijusi su²⁴ kalendoriniais metais, kaip parodyta 1 lentelėje. Reguluojamos įmonės per keturis mėnesius nuo metų pabaigos turi užbaigti savo išmetamųjų teršalų ataskaitas ir pasirūpinti, kad jas patikrintų akredituotas vertintojas pagal AVR. Vėliau reguliuojamos įmonės iki kiekvienų metų gegužės 31 d. turi atsakyti atitinkamo apyvartinių taršos leidimų skaičiaus. Laikydamosi nacionalinės teisės aktų, kompetentinga institucija gali atlikti gautų ataskaitų

²³ Pvz., jose aiškiai nurodomos kitos sistemos, procesai ir procedūros, kurių gali prireikti sėkmingam MP taikymui.

patikrinimus (vietoje) ir privalo nustatyti konservatyvų išmetamųjų teršalų kiekio įvertį²⁵, jei reguliuojama įmonė nepateikia išmetamųjų teršalų ataskaitos arba jei ataskaita buvo pateikta, bet ji neatitinka MRR arba nepatikrinta kaip patenkinama pagal AVR (MRR 75r straipsnio 1 dalis). Jei CA pateiktose ataskaitose nustato kokių nors klaidų, ETS2 subjektas gali pataisyti patikrintą išmetamųjų teršalų kiekį (ir tai turi būti pakartotinai patikrinta).²⁶ Atkreiptinas dėmesys, kad ES teisės aktuose tokiems pataisymams terminas nenustatytas. Tačiau nacionaliniuose teisės aktuose gali būti tam tikrų reikalavimų.

Table 1: Common timeline of the annual ETS2 compliance cycle for emissions in year N.

When?	Who?	What?
By 31 Aug 2024	Regulated entity	Submit to the competent authority a MP for approval. ²⁷
Before 1 Jan 2025	CA	Approve MP and issue a GHG permit
30 April 2025	Regulated entity	Submit report on historic emissions (2024), non-verified ²⁸
1 January N ²⁹		Start of monitoring period
31 December N		End of monitoring period
by 30 April ³⁰ N+1	Regulated entity / Verifier	Prepare annual emissions report and send to verifier for verification (sufficiently ahead of the reporting deadline to enable sufficient time for verification). Finish verification and issue verification report to the regulated entity

²⁴ MRR 3 straipsnio 12 dalyje apibrėžiama: *ataskaitinis laikotarpis – kalendoriniai metai, kuriais turi būti stebimas išmetamųjų teršalų kiekis ir apie jį turi būti pranešama* [...].

²⁵ [Rekomendacijos dėl KI, kurios atlieka panašius konservatyvius įverčius pagal ATLPS 1, galima rasti https://climate.ec.europa.eu/document/download/370e819d-11ea-4ac8-8b33-98fb8b52c8f3_en?filename=guidance conservative estimates ca en.pdf](https://climate.ec.europa.eu/document/download/370e819d-11ea-4ac8-8b33-98fb8b52c8f3_en?filename=guidance%20conservative%20estimates%20ca%20en.pdf)

²⁶ Jei KI arba reguliuojama įmonė nustato klaidų tik po gegužės 31 d., pataisymai gali būti atliekami ir kitų metų metinėje išmetamųjų teršalų ataskaitoje.

²⁷ Gavę leidimą ŠESD, reguliuojami subjektai turi atsidaryti registro sąskaitą. Sąskaitų atidarymo laikotarpis yra nuo 2026 m. birželio 1 d. iki 2026 m. rugsėjo 15 d. Naujos reguliuojamos įmonės, gaunančios leidimą pasibaigus šiam laikotarpiui, per 20 darbo dienų nuo leidimo įsigaliojimo dienos turi pateikti prašymą atidaryti sąskaitą savo nacionaliniam administratoriui.

²⁸ Atkreipkite dėmesį, kad ankstesnių išmetamųjų teršalų kiekio stebėseną 2024 m. nebus grindžiama patvirtinta MP. Tačiau, siekiant užtikrinti patikimą 2024 m. duomenų tikslumą, rekomenduojama jau stebėti 2024 m. išmetamą teršalų kiekį pagal metodus, kuriuos KI tikriausiai patvirtins stebėsenai nuo 2025 m.

²⁹ Pirmieji N metai yra 2025 m.

³⁰ Šiuo atveju taip pat taikoma 31 išnaša.

Kada?	Kas?	Ką?
Iki balandžio 30 d. ²⁴ N+1	Reguliuojama subjektas	Pateikti <i>patikrintą</i> metinę išmetamųjų teršalų ataskaitą KI
Iki balandžio 30 d. N+2 ²⁵	Reguliuojama subjektas / tikrintojas ²⁶	Registro patikrintų išmetamųjų teršalų lentelėje įrašomas patikrintas išmetamųjų teršalų kiekis

²⁴ Pagal 75p straipsnio 1 dalį kompetentingos institucijos gali reikalauti, kad reguliuojamos įmonės pateiktų patikrintą metinę išmetamųjų teršalų ataskaitą anksčiau nei balandžio 30 d., bet ne anksčiau kaip iki kovo 31 d.

²⁵ Pirmą kartą padaryta 2027 m.

²⁶ Valstybėse narėse tai gali būti reglamentuojama skirtingai.

Iki balandžio 30 d. N+1	Reguliuojama subjektas	Nuo 2028 m. pranešti apie vidutinę anglies dioksido sąnaudų dalį, kurią ji perkėlė vartotojams N metais. Komisija priims įgyvendinimo aktai dėl tų ataskaitų reikalavimų (30f straipsnio 3 dalis).
Balandis – gegužė N+1	CA	Atsižvelgiant į nacionalinius teisės aktus, galimi pateiktų metinių išmetamųjų teršalų ataskaitų patikrinimai vietoje. Reikalauti, kad reguliuojama įmonė atliktų pataisymus, jei taikoma.
Iki gegužės 31 d. N+1	Reguliuojama subjektas	Nuo 2028 m. atsisakytų apyvartinių taršos leidimų (kiekis, atitinkantis praėjusių metų patikrintą metinį išmetamųjų teršalų kiekį) registro sistemoje
Iki liepos 31 d. N+1 ²⁷	Reguliuojama subjektas	Jei taikoma, pateikti KI ataskaitą apie galimus MP patobulinimus ²⁸
(Terminas nenurodytas)	CA	atlikti papildomus pateiktų metinių išmetamųjų teršalų ataskaitų patikrinimus, jei manoma, kad tai būtina arba kaip gali būti reikalaujama pagal nacionalinius teisės aktus; reikalauti pakeisti išmetamųjų teršalų duomenis ir atsisakyti papildomų apyvartinių taršos leidimų, jei taikoma (pagal valstybės narės teisės aktus).

3.4.2 Pasirengimas ATLPS2

Kad atitikties ciklas būtų veiksmingas, prieš prasidedant ATLPS 2 stebėsenos laikotarpiui, prasidedančiam 2025 m. sausio 1 d., kompetentinga institucija turi patvirtinti visų reguliuojamų įmonių parlamento narius.

²⁷ Pagal 75q straipsnio 1 dalį KI gali nustatyti vėlesnę datą, bet ne vėliau kaip rugsėjo 30 d.

²⁸ Pagal MRR 75q straipsnį yra dviejų skirtingų tipų patobulinimo ataskaitos. Vienas iš jų turi būti pateiktas tais metais, kai vertintojas pateikia tobulinimo rekomendacijas, o kitas (kuris gali būti derinamas su pirmuoju, jei taikoma) – kas 3 metus B kategorijos subjektams, o A kategorijos subjektams – kas 5 metus. Skirstymas į kategorijas pateiktas šio dokumento 6.3 skyriuje. KI gali nustatyti kitokį terminą, bet ne vėliau kaip tų metų rugsėjo 30 d.

Remiantis ankstesnių ETS1 etapų patirtimi, šis patvirtinimo procesas gali užtrukti kelis mėnesius ir turėtų būti gerai pasirengęs. Daroma prielaida, kad laikotarpis yra gana ilgas: pirma, reguliuojamas subjektas gali parengti MP iki kelių mėnesių, priklausomai nuo jų veiklos sudėtingumo ir visų pirma rinkos struktūros, kai bandoma nustatyti galutinių vartotojų sektorius. Kadangi KI taip pat reikia kelių savaitių ar mėnesių, kad įvertintų visus pateiktus parlamento narius (priklausomai nuo dabartinio darbo krūvio), o reguliuojamoms įmonėms reikia kelių savaitių, kad pagaliau įgyvendintų naują patvirtintą MP, MRR reikalaujama, kad reguliuojami subjektai pateiktų savo parlamento narius tvirtinti ne vėliau kaip likus keturiems mėnesiams iki stebėsenos pradžios (t. y. iki 2024 m. rugpjūčio pabaigos).²⁹

Idealus naujosios ATLPS2 pradžios tvarkaraščio pavyzdys pateiktas 2 lentelėje.

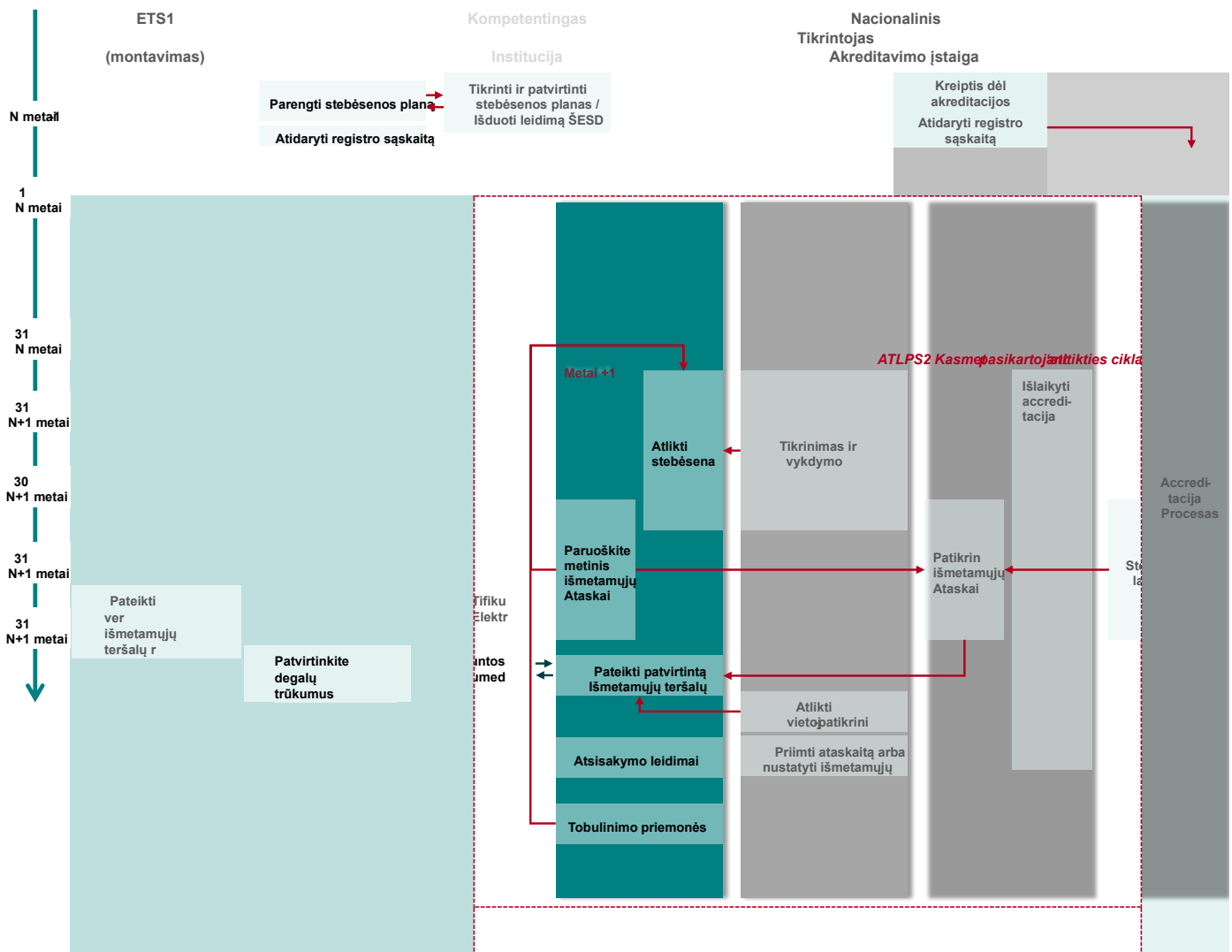
2 lentelė. *Idealizuotas ETS2 atitikties ciklo parengimo ATLPS 2 pradžios modelio tvarkaraštis. Atkreipkite dėmesį, kad terminai įvairiose valstybėse narėse gali labai skirtis.*

Kada?	Kas?	Ką?
2024 m. kovo – rugpjūčio mėn.	Reguliuojama subjektas	Sukurkite naują parlamentarą
ne vėliau kaip iki pabaigos Rugpjūtis 2024	Reguliuojama subjektas	Pateikti naują parlamentarą CA (CA nustatytas terminas)
2024 m. rugpjūčio – gruodžio mėn.	CA	Tikrinti ir patvirtinti parlamentarus
Spalis – Gruodis 2024	Reguliuojama subjektas	Pasirengti patvirtinto MP įgyvendinimui
1 Sausio mėn 2025	Reguliuojama subjektas	Stebėsenos laikotarpio pradžia naudojant patvirtintą MP pagal MRR reikalavimus
2025 m. balandžio 30 d.	Reguliuojama subjektas	Pateikti ankstesnio laikotarpio išmetamųjų teršalų ataskaitą (2024 m.), t. y. pirmąją metinę išmetamųjų teršalų ataskaitą
2026 m. balandžio 30 d.	Reguliuojama subjektas	Pateikti pirmąją patikrintą 2025 ataskaitinių metų išmetamo ŠESD kiekio ataskaitą
1 Sau 2027		Prasideda ETS2 prekyba

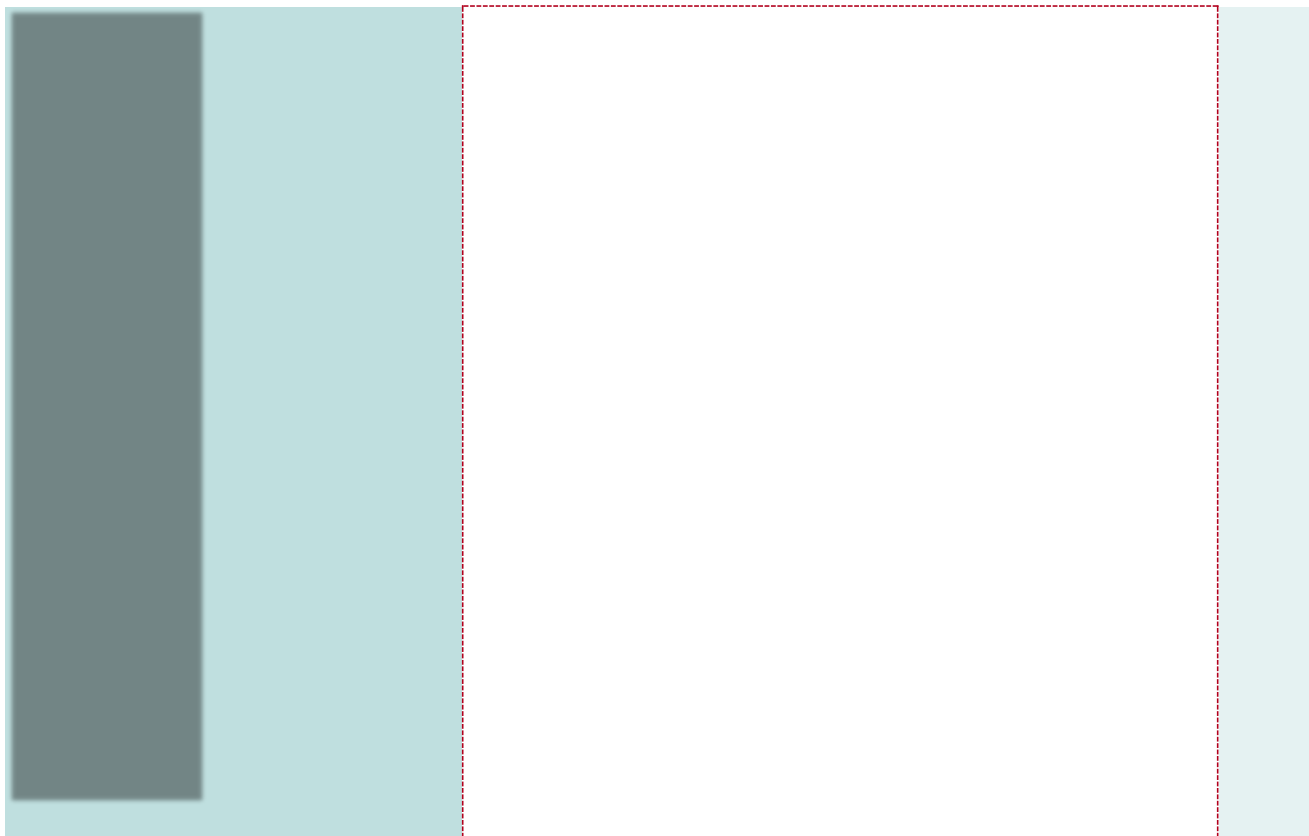
²⁹ Išskyrus atvejus, kai kompetentinga institucija nustatė alternatyvų terminą šiam pateikimui

3.5 Vaidmenys ir atsakomybė

Skirtingos reguliuojamų įmonių, tikrintojų ir kompetentingų institucijų pareigos parodytos 3 diagramoje, atsižvelgiant į ankstesniuose skirsniuose nurodytą veiklą. Siekiant išsamumo, taip pat įtraukta akreditavimo įstaiga. Paveikslėlyje aiškiai parodytas aukštas kontrolės lygis, kuris efektyviai integruotas į MRV sistemą. Pagrindinė reguliuojamų įmonių atsakomybė yra stebėseną ir ataskaitų teikimas (kurie taip pat yra atsakingi už vertintojo samdymą ir visos svarbios informacijos teikimą tikrintojui). KI tvirtina parlamento narius, gauna ir tikrina išmetamųjų teršalų ataskaitas, yra atsakinga už patikrinimus ir gali pataisyti patikrintą išmetamųjų teršalų kiekį, kai nustatoma klaidų. Taigi CA kontroliuoja galutinį rezultatą. Galiausiai vertintojas yra atskaitingas akreditacijos įstaigai³⁰. Atkreiptinas dėmesys, kad pagal AVR 66 straipsnį valstybės narės taip pat privalo stebėti savo nacionalinių akreditacijos įstaigų veiklą ir taip visapusiškai užtikrinti ATLPS 2 SAT ir akreditavimo sistemos vientisumą.

³⁰ AVR taip pat leidžia išimtiniais atvejais vertintojus (jei fiziniai asmenys) sertifikuoti ir prižiūrėti tos valstybės narės paskirta nacionalinė institucija (pagal AVR 55 straipsnį).

Nuotrauka ENVIRONMENT AGENCY AUSTRIA umweltbundesamt⁰

3 pav. Pagrindinių ATLPS dalyvių atsakomybės apžvalga². Dėl "Akreditavimo įstaigos" taip pat žr. 37 išnašą.

4 SAŲOKOS IR METODAI

Šis skyrius skirtas paaiškinti svarbiausius terminus ir sąvokas, reikalingas MP ugdymui.

4.1 Pagrindiniai principai

MRR 5–9 straipsniuose³¹ išdėstyti pagrindiniai principai, kurių reguliuojamos įmonės turi laikytis vykdydamos savo pareigas. Tai yra:

1. **Išsamumas** (5 straipsnis): degalų srautų išsamumas yra ES ATLPS stebėsenos principų pagrindas. Siekdama užtikrinti stebimų išmetamųjų teršalų kiekio išsamumą, reguliuojama įmonė turėtų atsižvelgti į šiuos aspektus:
  - MRR 5 straipsnyje reikalaujama, kad būtų įtrauktas visas su visais kuro srautais susijęs išmetamas ŠESD kiekis (● 4.2 skirsnyje), jei jis susijęs su deginimu sektoriuose, išvardytuose ES ATLPS direktyvos III priede, arba kurie yra įtraukti į ATLPS2 valstybei narei vienašališkai pratęsiant veiklą pagal ES ATLPS direktyvos 30j straipsnį (toliau – pasirinkimas).

³¹ MRR 75a straipsnyje skelbiama, kad šie straipsniai vienodai taikomi ATLPS 2.

- Sistemos ribų išsamumas pateiktas 8 skirsnyje "ETS2 reguliuojamų subjektų paskyrimas" ir 2.2 skirsnyje "Kuro rūšys".
2. **Nuoseklumas ir palyginamumas** (6 straipsnio 1 dalis): duomenų laiko eilutės³² turi būti nuoseklios kiekvienais metais. Savavališkai keisti stebėsenos metodikas draudžiama. Štai kodėl MP turi būti patvirtintas kompetentingos institucijos, kad būtų galima atlikti reikšmingus MP pakeitimus. Kadangi visoms reguliuojamoms įmonėms nustatyti vienodi stebėsenos metodai, sukurti duomenys taip pat yra palyginami tarp reguliuojamų įmonių; nors, atsižvelgiant į jų aplinkybes, reguliuojamų įmonių gali būti reikalaujama taikyti skirtingus metodus pagal pakopų sistemą (● 5.2 skirsnyje).
3. **Skaidrumas** (6 straipsnio 2 dalis): visi duomenys turi būti renkami, kaupiami ir apskaičiuojami skaidriai. Tai reiškia, kad patys duomenys, jų gavimo, apdorojimo ir pranešimo būdai (kitais tariant, visas duomenų srautas) turi būti skaidriai dokumentuojami, o visa svarbi informacija turi būti saugiai saugoma ir saugoma, kad įgaliotos trečiosios šalys galėtų pakankamai prieiti. Visų pirma tikrintojui ir kompetentingai institucijai turi būti suteikta galimybė susipažinti su šia informacija.
- Verta paminėti, kad skaidrumas yra reguliuojamos įmonės interesas: jis palengvina atsakomybės perdavimą tarp esamų ir naujų darbuotojų ir sumažina klaidų ir praleidimų tikimybę. Tai savo ruožtu sumažina riziką, kad apyvartiniai taršos leidimai ir baudos bus atsisakyti per daug arba per mažai. Be skaidrumo tikrinimo veikla yra sunkesnė ir užima daug laiko, todėl reguliuojamai įmonei brangiai kainuoja.
- Be to, MRR 67 straipsnyje³³ nurodyta, kad atitinkami duomenys turi būti saugomi

---

10 metų³⁴ nuo patikrintos ataskaitos pateikimo. Būtiniausi saugotini duomenys išvardyti MRR IX priede.

4. **Tikslumas** (7 straipsnis): reguliuojamos įmonės turi pasirūpinti, kad duomenys būtų tikslūs, t. y. sistemingai ar sąmoningai netikslūs. Išsamaus patikrinimo reikalauja reguliuojami subjektai, siekiantys kuo didesnio tikslumo. Kaip matyti iš kito punkto, "didžiausias pasiekiamas" gali būti suprantamas kaip tada, kai tai techniškai įmanoma ir "nepatiriant nepagrįstų išlaidų".
5. **Metodikos ir išmetamųjų teršalų ataskaitos vientisumas** (8 straipsnis): Šis principas yra bet kurios SAT sistemos pagrindas. MRR tai aiškiai paminėta ir pridėdami keli elementai, reikalingi gerai stebėsenai:
- Monitoringo metodika ir duomenų valdymas turi leisti tikrintojui gauti "pagrįstą patikinimą"³⁵ dėl išmetamųjų teršalų ataskaitos, t. y. stebėseną turi atlaikyti gana intensyvų bandymą;
  - Duomenyse neturi būti reikšmingų³⁶ netikslumų ir jie turi būti šališki;
  - Duomenys pateikia patikinimą ir subalansuotą reguliuojamos įmonės išmetamųjų teršalų kieki.
  - Siekdamas didesnio tikslumo, reguliuojamos įmonės gali subalansuoti naudą ir papildomas išlaidas. Jie siekia "didžiausio pasiekiamo tikslumo, išskyrus atvejus, kai tai techniškai neįmanoma arba dėl to atsirastų nepagrįstų išlaidų".
6. **Nuolatinis tobulinimas** (9 straipsnis): be 75q straipsnyje nustatyto reikalavimo, pagal kurį reikalaujama, kad reguliuojama įmonė reguliariai teiktų ataskaitas apie tobulinimo galimybes, pvz., siekiant aukštesnių pakopų, šis principas taip pat yra reguliuojamos įmonės pareigos reaguoti į tikrintojo rekomendacijas pagrindas (taip pat žr. 2 diagramą 15 puslapyje).

---

³² Tai nereiškia, kad reikalaujama pateikti duomenų laiko eilutes, tačiau daroma prielaida, kad reguliuojama įmonė, tikrintojas arba kompetentinga institucija gali naudoti laiko eilutes kaip nuoseklumo patikros priemonę.

³³ MRR 75o straipsnyje skelbiama, kad šis straipsnis vienodai taikomas ATLPS 2.

³⁴ Praktiškai tai reiškia 11 metų ir 4 mėnesius duomenims, gautiems 1/1/Y_N, jei ataskaita pateikiama 30/4/Y_{N+1}

³⁵ AVR 3 straipsnio 18 dalyje apibrėžiama: "pagrįstas patikinimas – aukštas, bet ne absoliutus patikinimo lygis, teigiamai išreikštas patikros nuomonėje, ar tikrinamoje veiklos vykdytojo arba orlaivio naudotojo ataskaitoje nėra esminių netikslumų." Daugiau informacijos apie šio termino apibrėžimą rasite A&V gairių rekomendaciniuose dokumentuose, visų pirma AVR aiškinamosiose gairėse (EGD I). 1.3 skirsnyje pateikiama nuoroda į šiuos dokumentus.

³⁶ Žr. 42 išnašą.

4.2 Kuro srautai

Kuro srautai³⁷: šis terminas reiškia visų rūšių kūrą, kurį reguliuojama įmonė išleidžia vartoti ir kurio išmetamųjų teršalų kiekis, susijęs su galutiniu suvartojimu (t. y. deginimu, o ne kitais tikslais, pvz., ne energetikos tikslais), turi būti stebimas taikant skaičiavimais pagrįstą metodą (7 5 skyrius). Tačiau apibrėžtyje nustatyti tam tikri reikalavimai, kaip atitinkamas kuro rūšis suskirstyti į kuro srautus, taip pat kiti praktiniai aspektai. Pastarieji apima "taikymo srities veiksnį" (7 5.4 skirsnį) ir galutinių vartotojų tipus (7 5.4.1 skirsnį), kurie taip pat atlieka svarbų vaidmenį padalijant bendrą vartojimui išleisto kuro kiekį į "kuro srautus". Toks padalijimas išsamiau aptariamas 6.3.3 skirsnyje.

Komerciniai standartiniai degalai³⁸: šis terminas reiškia tarptautiniu mastu standartizuotus degalus, kurių grynas šilumingumas visose šalyse skiriasi tik nedideliais intervalais. Tai apima svarbiausius kelių transporto degalus, tokius kaip gazolis (dyzelinas) arba benzinas (benzinas, 7 pavyzdys priedo 5.7 skirsnyje). Šių rūšių degalų stebėsenos reikalavimai MRR yra daug paprastesni (7 6.2 skirsnį).

Degalai, atitinkantys kriterijus, lygiaverčius komerciniams standartiniams degalams³⁹: Šis terminas reiškia degalus, kurių savybės yra panašios į komercinių standartinių degalų, tačiau tik valstybės narės arba regiono lygmeniu. Jei šios sąlygos įvykdytos, stebėsenos reikalavimai supaprastinami taip pat, kaip ir komercinių standartinių degalų atveju (7 6.2 skirsnį).

---

³⁷ MRR 3 straipsnio 64 punktą: degalų srautas – kuras, kaip apibrėžta Direktyvos 2003/87/EB 3 straipsnio af punkte, išleidžiamas vartoti specialiomis fizinėmis priemonėmis, pavyzdžiui, vamzdynais, sunkvežimiais, geležinkeliais, laivais ar degalinėmis, ir dėl kurio išmetamos atitinkamos šiltnamio efektą sukeliančios dujos dėl to, kad jį vartoja vartotojų kategorijos sektoriuose, kuriems taikomas Direktyvos 2003/87/EB III priedas.

ES ATLPS direktyvos 3 straipsnio af punktas: šios direktyvos IVa skyriuje degalai – bet koks energetikos produktas, nurodytas Direktyvos 2003/96/EB 2 straipsnio 1 dalyje, įskaitant tos direktyvos I priedo A ir C lentelėse išvardytus degalus, taip pat bet koks kitas produktas, skirtas naudoti, siūlomas parduoti arba naudojamas kaip variklių kuras arba šildymo kuras, kaip nurodyta tos direktyvos 2 straipsnio 3 dalyje, įskaitant elektros energijos gamybą

³⁸ 3 straipsnio 32 dalis: komerciniai standartiniai degalai – tarptautiniu mastu standartizuoti komerciniai degalai, kurių 95 % pasikliautinis intervalas yra ne didesnis kaip 1 % pagal nustatytą šilumingumą, įskaitant gazolį, lengvąjį mazutą, benzina, lempų alyvą, žibala, etaną, propaną, butaną, reaktyvinį žibala (reaktyvinį A1 arba reaktyvinį A), reaktyvinį benzina (reaktyvinį benzina B) ir aviacinį benzina (AvGas)

³⁹ 75k straipsnio 2 dalis: "Kompetentinga institucija gali reikalauti, kad reguliuojama įmonė nustatytų Direktyvos 2003/87/EB 3 straipsnio af punkte apibrėžtą kuro vieneto perskaičiavimo koeficientą ir išmetamųjų teršalų faktorių, taikydama tas pačias pakopas, kurių reikalaujama komerciniams standartiniams degalams, jei nacionaliniu ar regioniniu lygmeniu bet kurio iš šių parametrų 95 % pasikliautinis intervalas yra:

a) mažesnis nei 2 % grynojo šilumingumo;

b) mažesnis nei 2 % išmetamųjų teršalų faktoriaus, kai išleidžiamo kuro kiekis išreiškiamas energijos kiekiu.

1 rekomendacinio dokumento 12.9 DUK pateikiamos papildomos gairės, kaip degalų lygiavertiškumo komerciniams standartiniams degalams pagal panašius

įrodyti, kad kriterijus,

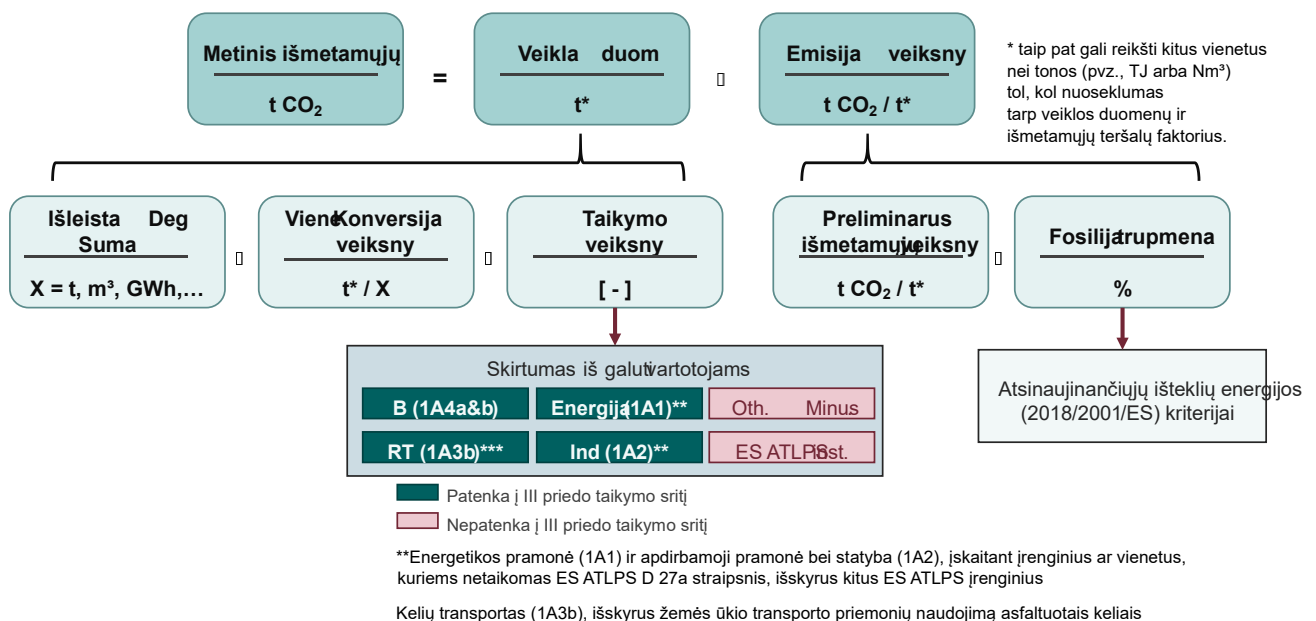
ETS1, kaip nustatyta 31 straipsnio 4 dalyje.

5 STEBĖSENOS METODIKA

5.1 Skaičiavimais pagrįstas metodas

Reguliuojamos įmonės turi nustatyti išmetamųjų teršalų kiekį, susijusį su vartojimui išleisto kuro deginimu, taikydamos skaičiavimais pagrįstą metodą.

Šio metodo principas – išmetamųjų teršalų kiekis apskaičiuojamas kiekvieno kuro srauto išleisto kuro kiekį padauginant iš atitinkamo vieneto perskaičiavimo koeficiento, atitinkamais atvejais atitinkamo taikymo srities koeficiento ir atitinkamo išmetamųjų teršalų faktoriaus. Tai iliustruoja 4 paveikslas.

4 pav. Skaičiavimais pagrįsta išmetamųjų teršalų kiekio nustatymo metodika

Parametras	apibūdinimas
Išleistas kuro kiekis	Tai vartojimui išleisto kuro kiekis (žr. 5.3 skirsnį), paprastai išreikštas t, Nm ³ , litrais arba energijos kiekiu TJ arba GWh. Jei taikoma, tai atitiks bendrą kiekvieno degalų srauto, išleisto per akcizų punktą, degalų kiekį.

Vieneto perskaičiavimo koeficientas (UCF)	Jei taikoma, degalų kiekis perskaičiuojamas į vienetus (☛ 5.6.1 skirsnį), atitinkančius (preliminarų) išmetamųjų teršalų faktorių. Pvz., kai degalų kiekis išreiškiamas t arba Nm ³ ir atitinkamas EF išreikštas t CO ₂ /TJ, vieneto perskaičiavimo koeficientas būtų grynas šilumingumas (NCV) GJ/t arba GJ/1000 Nm ³ . Pavyzdys, iš ko galėtų būti sudarytas SMK, pateiktas priedo 5.7 skirsnyje.
Preliminarus išmetamųjų teršalų faktorius (EF)	Šis koeficientas paprastai išreiškiamas t CO ₂ /t, t CO ₂ /l arba t CO ₂ /TJ ir vartojimui išleisto kuro kiekis arba energijos kiekis paverčiamas išmetamaisiais teršalais (☛ 5.6.2 skirsnį), prieš atsižvelgiant į biomasės dalį.

Iškastinė frakcija	Tai yra bematė frakcija, kurioje atsižvelgiama į iškastinio kuro dalį, nenulinę biomasės dalį ir nenulinę RFNBO/RCF/SLCF frakciją.
Nulinis įvertinimas	ES ATLPS direktyvoje leidžiama, kad biomasės ir tam tikro kito kuro išmetamiems teršalams gali būti taikomas nulinis tarifas, t. y. jų išmetamųjų teršalų faktorius gali būti lygus nuliui. Išankstinė sąlyga yra atitiktis tam tikriems išmetamo ŠESD kiekio mažinimo ir tvarumo kriterijams (žr. 5.6.3 skirsnį). Nulinis tarifas gali būti taikomas: <ul style="list-style-type: none"> ☐ biodegalai, skystieji bioproduktai ir dujinis biomasės kuras, atitinkantys Atsinaujinančiųjų išteklių energijos direktyvos (AIED II) 29 straipsnio 2–7 ir 10 dalyse nustatytus tvarumo ir išmetamo šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekio sumažėjimo kriterijus⁴⁰; ☐ atsinaujinančiųjų išteklių nebiologinės kilmės kuras arba ⁴¹ perdirbtos anglies kuras ⁴², atitinkantis AIED II 29a straipsnyje nustatytus išmetamo šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekio sumažėjimo kriterijus; ☐ sintetiniai mažo anglies dioksido kiekio degalai (SLCF),⁴³ jei jie atitinka MRR 39a straipsnio 4 dalyje nustatytą kriterijų.
Biomasės dalis (nulinė)	Tai yra bematė frakcija, atsižvelgiant į nulinę anglies biomasės dalį kure, kurią sudaro šie du aspektai (☛ 5.6.3 skirsnį): <ul style="list-style-type: none"> ☐ Anglies dalis, atsirandanti dėl biogeninės kilmės ☐ Biomasės komponento atitiktis AIED II tvarumo ir išmetamo ŠESD kiekio mažinimo kriterijams.

⁴⁰ Direktyva (ES) 2018/2001

⁴¹ Kaip apibrėžta AIED II 2 straipsnio 36 punkte.

⁴² Apibrėžta AIED II 2 straipsnio 35 punkte.

⁴³ MRR 3 straipsnio 23h punkte apibrėžta: *sintetinis mažo anglies dioksido kiekio kuras – dujinis ir skystasis kuras, kurio energinė vertė gaunama iš mažo anglies dioksido kiekio vandenilio, kaip apibrėžta Direktyvos (ES) 2024/1788 [Dujų rinkos direktyva] 2 straipsnio 13 punkte, ir kurie atitinka išmetamo šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekio sumažinimo 70 % ribą, palyginti su iškastinio kuro lyginamuoju preparatu [...]*"

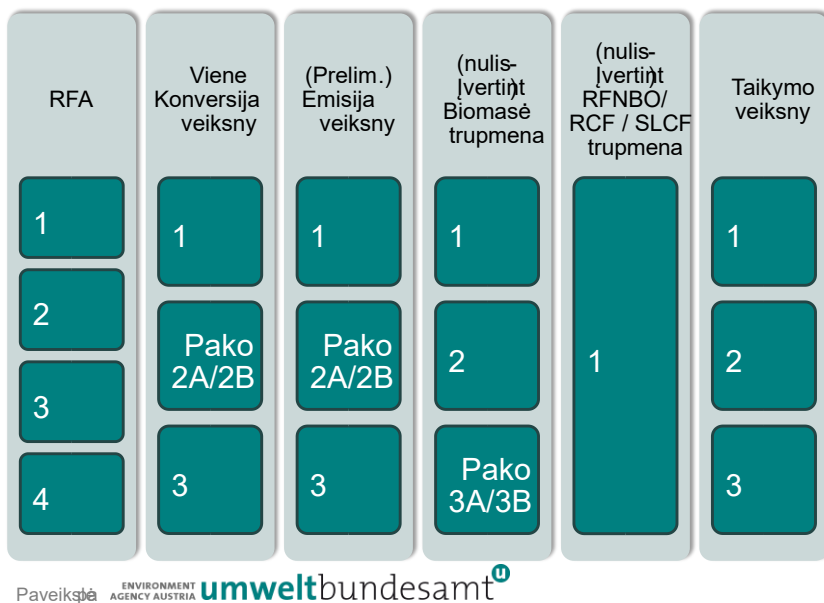
RFNBO/RCF/SLCF frakcija (nulinė norma)	<p>Tai yra bematė frakcija, atsižvelgiant į nulinę anglies dalį degaluose, kurią sudaro šie aspektai (☛ 5.6.3 skirsni):</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ Atsinaujinančiųjų išteklių nebiologinės kilmės kuras arba perdirbtos anglies kuras, atitinkantis AIED 29a straipsnyje nustatytus išmetamo šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekio sumažėjimo kriterijus II; ☐ sintetiniai mažo anglies dioksido kiekio degalai (SLCF), jei jie atitinka MRR 39a straipsnio 4 dalyje nustatytą kriterijų.
Taikymo srities veiksnys	<p>Tai yra bematis koeficientas tarp 0 (visas išleistas, sunaudotas ir sudegintas ne sektoriuose, kuriems taikomas direktyvos III priedas) ir 1 (visas kuras, išleistas vartoti sektoriuose, kuriems taikomas direktyvos III priedas). Nustatant šį veiksnį reikia nustatyti atitinkamą galutinių vartotojų kategoriją pagal jų aprėptį III priede (☛ 5.4 skirsnyje).</p>

5.2 Pakopų sistema

ETS2 stebėsenos ir ataskaitų teikimo sistemoje numatytas stebėsenos metodikų sudedamasis metodas. Kiekvienas parametras, reikalingas išmetamųjų teršalų kiekiui nustatyti, gali būti nustatytas taikant skirtingus "duomenų kokybės lygius". Šie "duomenų kokybės lygiai" vadinami "pakopomis"⁴⁴. Sudedamųjų dalių metodas iliustruotas 5 diagramoje, kurioje parodytos pakopos, kurias galima pasirinkti nustatant išmetamųjų teršalų kiekį iš kuro srauto. Skirtingų pakopų aprašymai (t. y. tų pakopų laikymosi reikalavimai) išsamiau pateikiami tolesniuose kiekvieno parametro skirsniuose.

Apskritai galima sakyti, kad pakopos su mažesniais skaičiais reiškia metodus, kuriems keliami mažesni reikalavimai ir kurie yra mažiau tikslūs nei aukštesnės pakopos. To paties skaičiaus pakopos (pvz., 2a ir 2b pakopos) laikomos lygiavertėmis.

⁴⁴ MRR 3 straipsnio 8 dalyje apibrėžiama: *pakopa* – nustatytas reikalavimas, taikomas veiklos duomenims, skaičiavimo veiksniams, metiniam išmetamųjų teršalų kiekiui ir metiniam vidutiniam valandiniam išmetamųjų teršalų kiekiui bei naudingajai apkrovai nustatyti.

5 pav. ETS2 pakopų sistemos iliustracija.

Aukštesnės pakopos paprastai laikomos tikslesnėmis, tačiau jas sunkiau ir brangiau įvykdyti nei žemesnes pakopas (pvz., dėl brangesnių matavimų). Todėl žemesnės pakopos paprastai leidžiamos mažesniems išmetamųjų teršalų kiekiams, t. y. de minimis degalų srautams (žr. 6.3.3 skirsnį), mažesnėms reguliuojamoms įmonėms (dėl skirstymo į kategorijas žr. 6.3.1 skirsnį) arba paprasčiausiais stebėsenos atvejais, pavyzdžiui, komercinio standartinio kuro išleidimui vartoti. Tokiu būdu užtikrinamas ekonomiškai efektyvus požiūris.

Kokią pakopą reguliuojama įmonė turi pasirinkti pagal MRR reikalavimus, išsamiai aptariama 6.2 skirsnyje. Tolesniuose skyriuose bus išsamiai paaiškintos kiekvieno parametro pakopos. Išsamūs esamų ir taikomų pakopų apžvalga, įskaitant tai, kaip įrodyti įrodymus ir nukrypimo priežastis, pateikiama šio dokumento priedo 9.3 skirsnyje.

5.3 Išleidžiamo kuro kiekio stebėseną

5.3.1 Pakopų apibrėžimai

Išleidžiamo kuro kiekio pakopos (7 5.2 skirsnį) apibrėžiamos taikant didžiausios neapibrėžties ribines vertes (esant 95 % pasiklovimo lygiui), leidžiančias nustatyti degalų kiekį per ataskaitinį laikotarpį. Ar pakopa įvykdyta, turi būti įrodyta atliekant neapibrėžties vertinimą. Šio neapibrėžties vertinimo elementai aptariami 6.5 skirsnyje. Tačiau neapibrėžties vertinimo rezultatų pateikti nereikia, jei matavimo metodai, taikomi išleidžiamo kuro kiekiams nustatyti, atitinka tą pačią reguliuojamą įmonę ir kuro srautą, kuriam taikoma ETD/ED tvarka, su sąlyga, kad tiems metodams taikoma nacionalinė teisinė metrologinė kontrolė (7 6.5.2.4 skirsnį). 3 lentelėje pateikiami kuro deginimo pakopų apibrėžimai. Išsamus MRR pakopų apibrėžčių sąrašas pateiktas MRR Ila priedo 1 skirsnyje.

3 lentelė. Išleisto kuro kiekio pakopų apibrėžtys pagal neapibrėžtį

Pakopos Nr.	Apibrėžimas
-------------	-------------

1	Degalų kiekis [t] arba [Nm ³] arba [TJ] per ataskaitinį laikotarpį ⁴⁵ nustatomas su mažesne nei ± 7,5 % neapibrėžtimi .
2	Degalų kiekis [t] arba [Nm ³] arba [TJ] per ataskaitinį laikotarpį nustatomas su mažesne nei ± 5,0 % neapibrėžtimi .
3	Degalų kiekis [t] arba [Nm ³] arba [TJ] per ataskaitinį laikotarpį nustatomas su mažesne nei ± 2,5 % neapibrėžtimi .
4	Degalų kiekis [t] arba [Nm ³] arba [TJ] per ataskaitinį laikotarpį nustatomas su mažesne nei ± 1,5 % neapibrėžtimi .

Atkreiptinas dėmesys, kad neapibrėžtis reiškia "visus neapibrėžtumo šaltinius, įskaitant prietaisų, kalibravimo neapibrėžtį, poveikį aplinkai", išskyrus atvejus, kai taikomi kai kurie 6.5.2 skirsnyje nurodyti supaprastinimai.

5.3.2 Svarbūs stebėsenos plano elementai

Kurdama savo MP, reguliuojama įmonė turi priimti keletą pasirinkimų, kaip nustatomas išleidžiamo kuro kiekis. Bendrieji aspektai

tai aprašyta toliau, tačiau gali būti taikomi keli supaprastinimai (pvz., reguliuojamos įmonės, kurių išmetamųjų teršalų kiekis yra mažas, tais atvejais, kai ne visos atitinkamos matavimo priemonės turi būti išvardytos MP), kurios aptariamose 6.5.2 skirsnyje, 9.3 ir 7 skyrius.

Išleidžiamo kuro kiekį sudaro visas vartojimui išleisto kuro kiekis (t. y. pateiktas rinkai ir suvartojamas savo reikmėms⁴⁶), prieš atsižvelgiant į tai, kokio tipo vartotojai (transportas, pastatų šildymas, pramonė, žemės ūkis ir kt.) galiausiai suvartoja kurą. Šie bendri kiekiai bus perskaičiuoti į atitinkamus kiekius, suvartotus tik sektoriuose, kuriems taikoma ATLPS2 taikymo sritis, vėliau, dauginant iš taikymo srities koeficiento (7 5.4 skirsnį).

⁴⁵ Ataskaitinis laikotarpis yra kalendoriniai metai.

⁴⁶ Reguluojama įmonė būtų bet kuris subjektas, kuris išleidžia vartoti, įskaitant suvartojimą savo reikmėms, kaip apibrėžta ES ATLPS direktyvos 3 straipsnio a) g punkte, arba kurą, naudojamą deginti III priede aprašytuose sektoriuose. Kuro vartojimas savo reikmėms nereiškia, kad subjektas negali būti reguliuojama įmonė, kaip apibrėžta direktyvoje.

Išleidžiamo kuro kiekio kiekybinis įvertinimas

MRR numatyti šie trys išleidžiamo kuro kiekio nustatymo metodai:

- Matavimo metodai, naudojami pagal **ETD/ED režimą**, jeigu:
- reguliuojama įmonė atitinka subjektą, kuriam pagal LKD ir (arba) ED tvarką taikoma prievolė teikti ataskaitas apie energetikos produktus ar lygiaverčius produktus;
- matavimo metodams taikoma nacionalinė teisinė metrologinė kontrolė (NLMC). Paprastai tai turėtų būti taikoma visiems komerciniams sandoriams, pagrįstiems kuro, už kurį mokami mokesčiai ir renkami muitai, matavimais.
To aiškiai nurodant, tie matavimo metodai bus pagrįsti partijiniu matavimu arba nuolatinio matavimu (žr. toliau).
- remiantis partijų matavimu, t. y. kiekių matavimu toje vietoje, kur degalų srautai išleidžiami vartoti, pvz., atskiriems sunkvežimiams pristatomas kietasis kuras, skystasis kuras arba SND.
- remiantis nuolatinio matavimu toje vietoje, kur kuro srautai išleidžiami vartoti, pavyzdžiui, skystojo arba dujinio kuro transportavimas vamzdynais.

MRR numatytos specialios nuostatos dėl pirmojo metodo (LKD/ED režimo), pagal kurias KI gali reikalauti, kad reguliuojamos įmonės taip pat naudotų šį metodą, jei taikoma,

pavyzdžiui, leidžiant reguliuojamoms įmonėms daryti prielaidą, kad jos atitinka 5.3.1 skirsnyje nurodytą aukščiausią pakopą, neįvertinus vertinimo neapibrėžties. Tačiau nereikia atsižvelgti į jokių pažeidimus, padarytus pagal ED 6 straipsnio 7 dalį (daliniai nuostoliai) ir 9 straipsnį (pataisos, susijusios su judėjimu tarp valstybių narių, kuriems taikomas muitų mokėjimo laikino atidėjimo režimas), ir jie gali būti laikomi nepatenkančiais į⁴⁷ ATLPS 2 taikymo sritį.

Be to, MRR taip pat leidžia išreikšti išleisto kuro kiekį kaip atitinkamus energijos apmokestinimo vienetus, pvz., TJ, litrus, GWh (bendrąjį šilumingumą). Visais kitais atvejais vienetai ribojami tonomis, Nm³ ir TJ (kaip parodyta 3 lentelėje). Visais atvejais išleisto kuro kiekis vėlesniame etape bus perskaičiuojamas į vienetus (pvz., t arba TJ), dauginant iš atitinkamo vieneto perskaičiavimo koeficiento (☛ 5.6.1 skirsnį), suderinamo su atitinkamo išmetamųjų teršalų faktoriaus vienetais (pvz., t CO₂ /t arba TJ).

Reguliuojamo subjekto priemonės ir prekybos partnerio priemonės

MRR nereikalauja, kad kiekviena reguliuojama įmonė bet kokia kaina priklausytų matavimo priemonėms. Tai prieštarautų MRR požiūriui į ekonominį efektyvumą. Vietoj to gali būti naudojamos priemonės, kurias kontroliuoja kitos šalys (visų pirma degalų prekybos partneriai arba gamtinių dujų rinkos skirstymo sistemos operatoriai). Ypač vykdant komercinius sandorius, pavyzdžiui, prekybą degalais, dažnai matuoja tik vienas iš prekybos partnerių. Kitas partneris gali daryti prielaidą, kad su matavimu susijusi neapibrėžtis yra pakankamai maža, nes tokiems matavimams dažnai taikoma teisinė metrologinė kontrolė. Taip pat į pirkimo sutartis gali būti įtraukti prietaisų kokybės užtikrinimo reikalavimai, įskaitant techninę priežiūrą ir kalibravimą. Tačiau, jei matavimo metodai nėra tokie, kokie naudojami pagal LKD/ED režimą, reguliuojama įmonė turi

⁴⁷ Direktyvos III priede nustatyta, kad reikia atsižvelgti į "... kuro, kuris naudojamas **deginti** pastatų, kelių transporto ir kituose sektoriuose". Kadangi degalai yra "pažeidimų" dalis

įvertinti tokiems skaitikliams taikomą neapibrėžtį, kad įvertintų, ar galima įvykdyti reikalaujamą pakopą (75j straipsnio 2 dalies 2 pastraipa).

Taigi reguliuojama įmonė gali pasirinkti, ar naudoti savo priemones, ar pasikliauti degalų tiekėjo naudojamomis priemonėmis. Tačiau MRR teikia nedidelę pirmenybę nuosavoms priemonėms: jei reguliuojama įmonė nusprendžia naudoti kitas priemones arba jomis pasikliauti, nepaisant to, kad turi savo priemones, prekybos partnerio priemonės turi atitikti bent tą pačią pakopą, duoti patikimesnius rezultatus ir būti mažiau linkusios kontroliuoti riziką nei jos pačios priemonėmis grindžiama metodika.

Daugeliu atvejų šis neapibrėžtumo vertinimas bus trumpas ir paprastas. Visų

pirma,

jei reguliuojama įmonė neturi alternatyvių priemonių pagal savo kontrolę, todėl reguliuojama įmonė neprivalo lyginti pakopos, taikomos naudojant savo priemonę, su pakopa, taikoma prekybos partnerio priemonei.

Be to, kontrolės rizika gali būti maža, kai sąskaitas faktūras kontroliuoja apskaitos skyrius⁴⁸. Tuo atveju, kai sąskaitos faktūros naudojamos kaip pirminiai duomenys medžiagų ar kuro kiekiui nustatyti, MRR reikalaujama, kad reguliuojama įmonė įrodytų, kad prekybos partneriai yra nepriklausomi. Iš esmės tai turėtų būti laikoma apsaugos priemone, užtikrinančia prasmingų sąskaitų faktūrų egzistavimą. Daugeliu atvejų tai taip pat bus rodiklis, rodantis, ar taikoma nacionalinė teisinė metrologinė kontrolė.

---

negalima įrodyti, kad jis naudojamas deginimui nė viename iš tų sektorių, atitinkami kuro kiekiai nepatenka į ATLPS 2 taikymo sritį.

Matavimų laikas

Teoriškai metinių sumų galutinis terminas turėtų būti nustatytas kiekvienų metų gruodžio 31 d. vidurnaktį, o tai praktiškai gali būti neįmanoma. Todėl MRR leidžia pasirinkti kitą tinkamiausią dieną atskirti vienus ataskaitinius metus nuo kitų. Duomenys turi būti suderinti atitinkamai su reikalaujamais kalendoriniais metais. Vieno ar kelių kuro srautų nuokrypiai turi būti aiškiai užregistruoti, jais grindžiama reprezentatyvi kalendorinių metų vertė ir nuosekliai atsižvelgiama į kitus metus (75j straipsnio 2 dalis). Pagal I priedo 4 dalies 1 punkto b papunkčio iv papunktį į monitoringo planą įtraukiamas atitinkamas aprašymas. Jei reikia, KI gali paprašyti subjekto pateikti pagrindinę skaičiavimo metodo procedūrą. Bet kuriuo atveju taikomos pakopos atitiktų taikomus bendruosius metodus (žr. ankstesnį skirsnį), atsižvelgiant į atitinkamą neapibrėžties vertinimą (jei reikia, t. y. kai metodai nesuderinti su LKD ir (arba) ED tvarka).

Pvz., gamtinių dujų rinkoje, kur apmokestinamasis subjektas (taigi dažniausiai ETS2 reguliuojamas subjektas) yra gamtinių dujų tiekėjas, tačiau namų ūkių suvartojimo matavimo prietaisai priklauso skirstymo sistemos operatoriui (SSO). Laikydamasis vidaus procedūrų, STO skaitiklius nuskaitys tik kartą per metus iš anksto nustatytą dieną (pvz., gegužės mėn., pasibaigus ATLPS 2 ataskaitų teikimo terminui) ir pateiks rezultatus tiekėjui. Jei ši informacija perduodama per vėlai iki kiekvienų metų balandžio 30 d. iki ETS2 metinio išmetamųjų teršalų kiekio ataskaitų teikimo termino, išleisto kuro kiekis bus grindžiamas tais pačiais pakaitiniais suvartojimo kiekiais, kurie buvo naudojami buitiniams vartotojams išrašant sąskaitas faktūras, ir pakoreguoti tik Y+1 metų išmetamųjų teršalų kiekio ataskaitoje, remiantis faktinio suvartojimo matavimo rezultatais.

---

⁴⁸ Atkreiptinas dėmesys, kad apskaitos kontrolės buvimas automatiškai neatleidžia reguliuojamos įmonės nuo pareigos įtraukti tinkamas rizikos mažinimo priemones į su ATLPS susijusią kontrolės sistemą. Rizikos vertinimas pagal 59 straipsnio 2 dalį ir 75o straipsnį turi atitinkamai įtraukti šią riziką.

Pavyzdys: gamtinių dujų tiekėjas (šiuo pavyzdyje ATLPS 2 reguliuojama įmonė) palaiko tiesioginius sutartinius santykius su namų ūkiais. Metinis gamtinių dujų suvartojimas matuojamas kartą per metus gegužės 15 d. gamtinių dujų skirstymo sistemos operatoriaus (SSO) nuosavybės teise priklausančiu ir jo nuskaitytu srauto matuokliu. Tai reiškia, kad iki 2025 m. balandžio 30 d. naujausi faktiniai matavimai, kuriuos reguliuojama įmonė galės atlikti pranešdama apie ankstesnį išmetamųjų teršalų kiekį 2024 m., bus nuo 2024 m. gegužės 15 d. Tarkime, kad šis matavimas parodė, kad nuo 2023 m. gegužės 15 d. iki 2024 m. gegužės 15 d. metinis suvartojimas sudarė 2 500 kWh.

Reguluojama įmonė gali pasiūlyti tokią išleisto kuro kiekio apskaičiavimo tvarką:

- Reguluojama įmonė gali naudoti šią 2 500 kWh vertę kaip geriausią turimą informaciją visų 2024 kalendorinių metų išleisto kuro kiekiui įvertinti ir nurodyti šį skaičių metinėje išmetamųjų teršalų kiekio ataskaitoje, kuri turi būti pateikta iki 2025 m. balandžio 30 d.
- 2025 m. gegužės 15 d. STO praneša reguliuojamai įmonei faktinis suvartojimas nuo 2024 m. gegužės 15 d. iki 2025 m. gegužės 15 d. 2 300 kWh.
- Todėl teikiant ataskaitas apie 2025 m. išmetamą ŠESD kiekį, kurios turi būti pateiktos iki 2026 m. balandžio 30 d., geriausi turimi duomenys apie išleistą kuro kiekį yra 2 300 kWh. Tačiau, siekdama ištaisyti praėjusiais metais pateiktą pernelyg didelį pranešimą, reguliuojama įmonė turi atskaityti 2 500 kWh – 2 300 kWh = 200 kWh, todėl 2025 m. bus pranešta apie 2 100 kWh išleisto kuro kiekį.
- Apie pirmiau nurodytus veiksmus bus pranešama ir vėlesniais metais.

Taikant šį metodą būtų atsižvelgiama į pusiausvyrą tarp pranešto ir faktinio išmetamo ŠESD kiekio, kuris būtų prieinamas tik pasibaigus ataskaitų teikimo terminui – balandžio 30 d. Šis balansas bus lygus nuliui, kai kitais metais bus pranešama apie išmetamųjų teršalų kiekį. Toks požiūris primintų pradinio įnašo tarifus, kuriuos gamtinių dujų tiekėjai taiko savo vartotojams. Rezultatas parodytas žemiau esančioje lentelėje.

kWh	Faktinis suvartojimas (Gegužė Y-2 – Gegužė Y-1)	Geriausias įvertis (Y-1 metams)	Pranešta "išleisto kuro kiekis" AER (Y metais – Y-1)	Balansas (pranešta - faktinė)
Balandis				
2024 Gegužė	2 500			
Balandis		2 500	2 500	
2025 Gegužė	2 300			200
Balandis		2 300	2 100	0
2026 Gegužė	2 600			-300
Balandis		2 600	2 900	0
2027 Gegužė	2 500			100
Balandis		2 500	2 400	0
2028 Gegužė	...	...	...	...

Degalų tiekėjai taip pat gali pasiūlyti sudėtingesnius metodus, atsižvelgdami, pvz., į ilgesnę vartojimo lygio istoriją ir padalijimą, pagrįstą suvartojimo lygio įverčiais iki kiekvienų metų gegužės 15 d. ir po jos (žiemos ir vasaros modeliai, pvz., remiantis SSO duomenimis), o ne į šiame pavyzdyje netiesiogiai numanomą "vienodo pasiskirstymo" padalijimą, panašų vartotojų lyginamuosius indeksus, istorinės ir prognozuojamos šildymo laipsnių dienos ir kt. Tačiau, kad ir koks būtų siūlomas metodas, jis turėtų atitikti pradinio įnašo planą tam pačiam vartotojui, kad būtų išvengta nenuoseklumo ir paskatų strategiškai elgtis siekiant arbitražo naudos.

Yra keletas take-aways iš aukščiau pateikto pavyzdžio:

- Faktinis suvartojimo lygis visada atsiliks vieneriais metais. Tačiau su kiekvienais metais santykinis poveikis bendroms praneštomis sumoms mažės. Taip veikia ir pradiniais įnašais pagrįsta rinka, kurios negalima išvengti, kol nebus plačiau naudojami išmanieji dujų skaitikliai, leidžiantys atlikti matavimus realiuoju laiku.
- Visada išliks neaišku, koks buvo faktinis suvartojimo lygis pirmaisiais metais (šiuo atveju nuo 2024 m. sausio 1 d. iki 2025 m. gegužės 15 d.). Kaip ir pirmiau, neapibrėžtumas dėl šio skaičiaus laikui bėgant turės mažėjantį santykinį poveikį.
- Iš pirmiau pateiktos lentelės pavyzdžių matyti, kad šis "balanso metodas" gali gerokai padidinti nedidelius skirtumus tarp apskaičiuoto ir faktinio išmetamo ŠESD kiekio ir per metus nurodytą "išleisto kuro kiekį" skirtumą. Tačiau, kadangi gamtinių dujų tiekėjas paprastai turi tūkstančius skirtingų vartotojų, galima tikėtis, kad skirtumai tarp apskaičiuotų ir faktinių kiekių bus vidutiniškai bendri.

Iš tikrųjų visiems vartotojams bus ne tik viena skaitiklio rodmenų diena, bet ir per metus paskirstytos skaitymo dienos. DSO rodys kai kurių vartotojų skaitiklius, pvz., sausio 18 d., kitų vasario 25 d., gegužės 10 d. ir pan. Todėl reguliuojama įmonė gali pasiūlyti pagrįstą galutinę datą, kada reikia atsižvelgti į einamųjų metų skaitiklių rodmenis, ir kurią iš jų pagrįsti geriausiais įverčiais ir suderinti tik kitų metų ataskaitoje. Tokia data gali būti, pvz., likus savaitei iki patikrinimo. Taikoma metodika turės būti aprašyta patvirtintame MP.

Informacija apie tolesnius reikalavimus dėl išleidžiamo kuro kiekio nustatymo: Daugiau informacijos apie matavimo prietaisai išvardyti 6.3 skirsnyje.

5.4 Taikymo srities veiksnys

MRR 3 straipsnio 66 dalyje taikoma apibrėžtis, kad *"taikymo srities koeficientas – koeficientas nuo nulio iki vieno, naudojamas kuro srauto daliai, naudojamai deginimui sektoriuose, kuriems taikomas Direktyvos 2003/87/EB III priedas, nustatyti"*.

Tai reiškia, kad kiekvienam kuro srautui reguliuojama įmonė turi nustatyti III priede išvardytuose sektoriuose deginamo išleidžiamo kuro kiekio dalį. Kiekvienam kuro srautui taikymo srities koeficientas gali būti 0 (neįtrauktas į III priedą), 1 (visiškai įtrauktas į III priedą) arba bet kokia tarpinė vertė (iš dalies įtraukta į III priedą).

Reguluojama įmonė turės nustatyti tuos kiekius, kuriuos galiausiai sudegina vartotojai sektoriuose, kuriems taikomas III priedas, ir atskirti juos nuo kiekių, tiekiamų visų kitų rūšių galutiniams vartotojams ir kitoms reikmėms, išskyrus deginimą (t. y. ne energetikos tikslais). Tačiau ne visais atvejais gali būti lengva teisingai nustatyti galutinio vartotojo kategoriją, ypač jei tarp reguliuojamos įmonės ir galutinio vartotojo nėra tiesioginio tiekimo ryšio. Be to, susijusi informacija turi būti patikrinama. Tai reiškia, kad reguliuojama įmonė turi sugebėti surinkti pakankamai patikimus įrodymus, kad vertintojas galėtų jais remtis rengdamas nuomonę su pagrįstu patikinimo lygiu.

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta pirmiau, šis skirsnis yra padalintas į šiuos poskirsnius:

- Kokios rūšies informacija reikalinga norint nustatyti, kuriai plokščių plieno plieno produktų kategorijai priskiriamas galutinis vartotojas (☛ 5.4.1 skirsnį)?
- Kokiais metodais galima nustatyti galutinius vartotojus (☛ 5.4.2 skirsnį)?

5.4.1 Galutiniai vartotojai, kuriems taikoma ATLPS2 taikymo sritis

5.4.2 skirsnyje nurodytas galutinių vartotojų identifikavimo metodas turės būti derinamas su galimybe tuos vartotojus priskirti atitinkamai kategorijai pagal ATLPS 2 aprėptį. ES ATLPS direktyvos III priede išvardyti pastatų, kelių transporto ir papildomi sektoriai (žr. toliau pateiktą informaciją), kuriuose ATLPS 2 reguliuojamų subjektų vartojimui išleisto kuro deginimui turėtų būti taikoma ATLPS2, įskaitant visus sektorius, kuriuos valstybės narės pasirenka pagal direktyvos 30j straipsnį, neįskaitant jokios veiklos, kuriai taikomas direktyvos I priedas. Sektorių skirstymas į kategorijas atliekamas naudojant bendro ataskaitų teikimo formato (CRF) kategorijas, naudojamas rengiant nacionalinius ŠESD apskaitos duomenis pagal IPCC 2006 m. gaires.

- Gaires galima atsisiųsti iš čia (žr. nuorodą į svarbiausius skyrius toliau):

<https://www.ipcc-nggip.iges.or.jp/public/2006gl/vol2.html>

- Svarbiausios stacionaraus degimo medžiagų apibrėžtys (labai atitinkančios "šildymo kūrą", naudojamą pagal ETD/ED režimą) pateiktos šio dokumento 2.1 lentelėje:

[https://www.ipcc-](https://www.ipcc-nggip.iges.or.jp/public/2006gl/pdf/2_Volume2/V2_2_Ch2_Stationary_Combustion.pdf)

[nggip.iges.or.jp/public/2006gl/pdf/2_Volume2/V2_2_Ch2_Stationary_Combustion.pdf](https://www.ipcc-nggip.iges.or.jp/public/2006gl/pdf/2_Volume2/V2_2_Ch2_Stationary_Combustion.pdf)

- Svarbiausios mobiliųjų deginimo medžiagų apibrėžtys (glaudžiai atitinkančios "variklių degalus", naudojamus pagal ETD/ED režimą) pateiktos šio dokumento 3.1.1 lentelėje:

[https://www.ipcc-](https://www.ipcc-nggip.iges.or.jp/public/2006gl/pdf/2_Volume2/V2_3_Ch3_Mobile_Combustion.pdf)

[nggip.iges.or.jp/public/2006gl/pdf/2_Volume2/V2_3_Ch3_Mobile_Combustion.pdf](https://www.ipcc-nggip.iges.or.jp/public/2006gl/pdf/2_Volume2/V2_3_Ch3_Mobile_Combustion.pdf)

Reguluojamos įmonės turės pranešti apie direktyvos III priede išvardytuose sektoriuose (t. y. CRF **1A1**, 1A2, 1A3b, 1A4a ir 1A4b) **deginamo kuro išmetamą ŠESD kiekį**. Tai **apima** šiuos sektorių naudojimo būdus,

taip pat pagrindinius **neįtrauktus** sektorius, iš kurių reguliuojama įmonė turi atskirti naudojimo būdus, nustatydamą taikymo srities veiksnį:

- **CRF 1A4a ir CRF 1A4b**: kuro deginimas komerciniuose ir (arba) instituciniuose ir gyvenamuosiuose pastatuose
- **CRF 1A4a apima**: deginant kurą komerciniuose ir instituciniuose pastatuose (patalpų šildymas, šiltas vanduo, maisto gaminimas ir kt.);
- **CRF 1A4b apima**: visus namų ūkiuose deginant kurą išmetamus teršalus (patalpų šildymas, šiltas vanduo, maisto gaminimas, visureigiai ir šiame sektoriuje naudojamos mašinos, vežimėliai ir kt.);
- **neįtraukiama**: pagrindiniai naudojimo būdai, kuriuos reikia atskirti nuo pirmiau minėtų, yra kiti stacionarūs ir mobilūs deginimo būdai, visų pirma neįtraukiami bet kokie išmetami teršalai deginant kurą žemės ūkio, miškininkystės, žuvininkystės ir žuvininkystės pramonėje, pvz., žuvininkystės ūkiuose (**CRF 1A4c**).
- **CRF 1A3b**: Kelių transportas
- **Priskiriama**: visi degimo metu išmetami teršalai, išmetami naudojant kelių transporto priemones, pvz., lengvuosius automobilius, motociklus, lengvąsias ir sunkiąsias transporto priemones, pvz., sunkvežimius, autobusus ir kt. Tačiau svarbus skirtumas yra tai, kad žemės ūkio transporto priemonės, naudojamos asfaltuotuose keliuose (t. y. kai transporto priemonės tipas visų pirma skirtas žemės ūkio reikmėms, bet gali būti naudojamos ir asfaltuotuose keliuose, pvz., traktoriai), **pagal III priedą nepatenka** į ATLPS 2 taikymo sritį, nepaisant to, kad jos įtrauktos į **CRF 1A3b**.
- **neįtraukiama**: pagrindiniai naudojimo būdai, kuriuos reikia atskirti nuo pirmiau minėtų, yra kitų transporto rūšių, pvz., komercinės aviacijos (**1A3a**, kuriai daugiausia taikoma ATLPS 1), privačios aviacijos (**1A3a**, dažniausiai netaikoma ATLPS 1), žemės ūkyje naudojamų visureigių transporto priemonių, naudojamų asfaltuotuose keliuose (**1A4c**), geležinkelių (**1A3c**), komercinės vandens ir jūrų navigacijos (**1A3d**), išmetamų teršalų kiekis, kuriai daugiausia taikoma ATLPS 1), privačią vandens ir jūrų laivybą (**1A3d**, dažniausiai netaikoma ETS1), karines operacijas ir kt. (**1A5b**) ir kt.
- **CRF 1A1**: Energetikos pramonė
- **apima**: elektros energijai gaminti deginamo kuro (elektrinės), kogeneracinės šilumos ir elektros energijos (kogeneracinės jėgainės) ir šildymo įrenginių, naftos perdirbimo gamyklų (**1A1b**), deginimo kokso krosnyse geležies ir plieno pramonėje (**1A1c**), kuro, naudojamo deginti įrenginiuose, kuriems pagal direktyvos I priedo 1 dalį netaikoma ATLPS1 (įrenginiai, naudojamys daugiau kaip 95 % AIED II reikalavimus atitinkančios biomasės, ir įrenginiai, naudojami moksliniai tyrimai ir technologinė plėtra (MTTP) ir⁴⁹ kt.
- **neįtraukiama**: daugumai šių didelių galutinių vartotojų (ypač kai bendra kurą deginančių įrenginių galia viršija 20 MW) taikoma ATLPS1.
- **CRF 1A2**: Apdirbamoji pramonė ir statyba
- **Priskiriama**: pramonėje deginant kurą (geležis ir plienas, cementas, cheminės medžiagos ir kt.), įskaitant deginimą elektros energijai ir šilumai gaminti savo reikmėms šiose pramonės šakose. Tai taip pat apima išmetamųjų teršalų kiekį deginant kurą bet kokiuose visureigiuose ar mobiliuosiuose mechanizmuose (pvz., ekskavatoriuose ar statybvietės mobiliosiose mašinose), taip pat pramonės įmonių pagrindinėse buveinėse (ta pati ekonominė veikla kaip ir pramoninėse teritorijose).
- **neįtraukiama**: didesni įrenginiai, kuriems jau taikoma ATLPS 1, ir kuras, naudojamas ne energetikos tikslais proceso sąnaudoms (**CRF 2A–2H kategorijos**), pavyzdžiui, cheminis reagentas (pvz., gamtinės dujos amoniakui gaminti) arba reduktorius (pvz., geležies ir plieno pramonė).

⁴⁹ Šiems įrenginiams taikoma ATLPS 2 (kietoji biomasė ir durpės neįtraukiamos, žr. 2.2 skyrių). Tai atitinka pagrindinį ES ATLPS tikslą skatinti išmetamo šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekio mažinimą. Tai leidžia nuosekliau taikyti ATLPS 2 taikymo sritį, sumažina administracinę naštą reguliuojamoms įmonėms ir leidžia tiksliau teikti ataskaitas, nes šiuose įrenginiuose naudojamam kurui atskirti nereikės taikyti taikymo srities koeficiento metodo. ES ATLPS direktyvos 75 ir 77 konstatuojamosiose dalyse aiškiai ketinama, kad visa veikla ir išmetamas teršalų kiekis ATLPS2 sektoriuose, kuriems netaikoma ATLPS1, būtų įtraukti į ATLPS2 taikymo sritį.

Kaip matyti iš 2006 m. IPCC gairių, sektorių apibrėžimuose dažnai daroma nuoroda į ISIC klasifikaciją. Tačiau IPCC gairėse naudojama ISIC klasifikacija yra sena versija (3.1 red.), kuri nebenaudojama (šiuo metu ISIC 4 red. yra naujausia naudojama versija). Kadangi nėra lengva bendrai palyginti dabartinę ISIC 4 red. ir ankstesnę klasifikacijos versiją, patariama remtis bendru sektoriaus pavadinimu ir IPCC lentelių aprašymu, o ne tiksliais ISIC numeriais, kaip nurodyta IPCC gairėse. Esant poreikiui, šioje lentelėje pateikiamas apytikslis dviejų klasifikacijos versijų atitikimas:

https://www.unescwa.org/sites/default/files/event/materials/event_detail_id_681_tablesbtwnisicrev.pdf

Šioje svetainėje pateikiamas išsamus sektorių aprašymas įvairiose ISIC versijose:

<https://unstats.un.org/unsd/classifications/Econ/Structure>

Be to, III priede aiškiai nurodyta, kad į ATLPS 2 taikymo sritį neįtraukta I priede išvardyta veikla (t. y. išmetamas teršalų kiekis, kuriam jau taikoma ATLPS 1). Tai reiškia, kad bet koks kuras, išleistas vartoti ir deginti įrenginyje, orlaivyje ar laive, kuriam taikoma ATLPS 1, nepatenka į ATLPS 2 taikymo sritį. 4 lentelėje palyginami pagrindiniai sektoriai, kuriems taikomi šie du priedai.

4 lentelė. ES ATLPS direktyvos I ir III priedų aprėpties palyginimas

III priedo taikymo sritis	Taikoma ATLPS1 ⁵⁰	Neįtraukta į ETS1 ⁵¹
CRF kategorija, kuriai taikomas III priedas	Didelio masto energetika Pramonė ir pramoninė veikla (CRF 1A1 ir 1A2) ⁵² Aviacijos veikla, viršijanti direktyvos I priede nustatytas ribas Jūrinė veikla, viršijanti Direktyvos I priedas Dideli pastatų kompleksai su kuro deginimo įrenginiais >20MW	Kelių transportas ir pastatų šildymas (<20 MW) Mažos apimties energetika Pramonė ir pramoninė veikla (<20 MW) Įrenginiai, kuriuose naudojama daugiau kaip 95 % RED II reikalavimus atitinkančių biomasės ir MTTP įrenginių
CRF kategorija, kuriai netaikomas III priedas ⁵³	Kai kurios kitos stacionarios deginimo veiklos >20 MW (pvz., vamzdynų transportavimas 1A3e)	Žemės ūkis, miškininkystė, žuvininkystė, aviacija ir jūrų ir (arba) vandens laivybos veikla, neviršijanti direktyvos I priede nustatytų ribų ir t. t.

5.4.2 Galutinių vartotojų nustatymo metodai

MRR pateikiama metodų hierarchija, pagal kurią reguliuojamos įmonės gali nustatyti kiekvieno kuro srauto apimties veiksnį, atsižvelgiant į kiekvieno metodo patikimumą, sukčiavimo riziką, tikslinio sąnaudų perkėlimo galimybę ir administracinę našumą.

⁵⁰ Įskaitant įrenginius, kuriems ATLPS1 netaikoma pagal direktyvos 27 straipsnį.

⁵¹ Įskaitant įrenginius, kuriems ATLPS1 netaikoma pagal direktyvos 27a straipsnį.

⁵² Tai apima visus įrenginio perimetre esančius išmetamus teršalus pagal jų ŠESD leidimą, pvz., biurų pastatų šildymą.

⁵³ Išskyrus atvejus, kai valstybė narė pasirinko pagal direktyvos 30j straipsnį

5 lentelė. Taikymo srities veiksnio pakopų apibrėžčių apžvalga

Pakopa	Pakopos apibrėžimas
1	75I straipsnio 3 dalis: numatytoji vertė 1 (visa aprėptis) 75I straipsnio 4 dalis: numatytoji vertė mažesnė nei 1, jei tenkinamos tam tikros sąlygos; žiūrėkite žemiau
2	75I straipsnio 2 dalies e punktas: Priežiūros grandinė (IT arba popieriuje) 75I straipsnio 2 dalies f punktas: nacionalinis ženklimas 75I straipsnio 2 dalies g punktas: netiesioginiai metodai (koreliacijos)
3	75I straipsnio 2 dalies a punktas: fizinis srautų atskyrimas 75I straipsnio 2 dalies b punktas: cheminis kuro atskyrimas 75I straipsnio 2 dalies c punktas: cheminis ženklimas ("Euromarker") 75I straipsnio 2 dalies d punktas: ETS1 patikrinti metinės išmetamųjų teršalų ataskaitos duomenys

Kiekvienas 5 lentelėje išvardytas metodas yra išsamiau aprašytas toliau:

▣ **Metodai, pagrįsti fiziniu kuro srautų atskyrimu (3 pakopa):** taikant šį metodą reikia įrodyti du kriterijus:

▣ yra fizinis kuro srautų atskyrimas: metodai, pagrįsti fiziniu kuro srautų atskyrimu, yra metodai, kai galutinio vartotojo negalima pakeisti be didelių pastangų (t. y. fiziškai neįmanoma tiekti kuro kitiems galutiniams vartotojams). Pavyzdžiui, tiesioginiai degalų srautų vamzdinių tinkluose, prie kurių prijungti tik tam tikrų tipų galutiniai vartotojai (pvz., namų ūkiai arba degalinės, skirtos tik žemės ūkiui ar sunkiosioms transporto priemonėms), arba degalų srautų į atokiais vietoves (salas arba vietas, kuriose nėra išvežamų vamzdinių) matavimai. Kai kuriose valstybėse narėse yra įrengti atskiri skaitikliai, skirti energetikos produktams ar lygiaverčiams produktams naudoti konkrečiam tikslui, pvz., elektros energijai naudoti tik šildymo tikslais. Šie metodai taip pat galėtų būti taikomi degalams, kuriems taikoma ATLPS2, arba atskirti juos nuo naudojimo būdų, kuriems netaikoma ATLPS2, kai galima įrodyti, kad prie tų atskirų skaitiklių yra prijungti tik tam tikrų tipų vartotojai.

▣ Galima pateikti įrodymų, kad galutiniai vartotojai patenka į III priedo taikymo sritį arba ne: tai galėtų būti grindžiama "teisiniu zonavimu", pvz., kai prie dujotiekio prijungtos teritorijos vartotojai yra tik, pvz., pramoniniai naudotojai (CRF 1A2), ir teisiškai jiems neleidžiama vykdyti jokios kitos ekonominės veiklos. Šiuose įrodymuose taip pat galėtų būti elementų, kaip paaiškinta toliau skirsnyje "Priežiūros grandinė", pavyzdžiui, degalinės, prie kurios prijungtas dujotiekis, deklaracija. Pateikdama šią deklaraciją degalinė gali patvirtinti, kad ji tiekia degalus tik kelių transportui, pvz., pagal komercinius leidimus.

Pastaba: nepaisant to, kad šis metodas gali būti panašus į toliau aprašytus "priežiūros grandinės" metodus, jis laikomas aukštesnės kokybės. Taip yra todėl, kad 1) šis metodas grindžiamas fizine infrastruktūra, kurios negalima taip lengvai pakeisti (t. y. ji negali būti tiekiama kitiems vartotojams) ir 2) dėl šio riboto vartotojų skaičiaus lengviau nustatyti galutinių plokščių kategorijų kategorijas.

▣ **Cheminėmis kuro savybėmis pagrįsti metodai (3 pakopa):** taikant šį metodą reikia įrodyti du kriterijus:

▣ cheminės savybės skiriasi nuo kitų (panašių) degalų: grynumas, anglies ar sieros kiekis, šilumingumas arba bet kokie pridėti priedai ir t. t. Tai gali būti pagrįsta laboratoriniais tyrimais (pvz., pagal 32–35 straipsnius, kai taikoma)

▣ kad šis kuras tinkamas tik konkrečioms tikslams dėl teisinių, techninių ar ekonominių priežasčių:

- Teisinės priežastys: pvz., dėl aplinkosaugos priežasčių didelio sieros kiekio kurą teisiškai leidžiama deginti tik kurą deginančiuose įrenginiuose, kuriuose įrengti sieros šalinimo įrenginiai, kurių neturi smulkūs vartotojai, nepriklausantys III priedui (pvz., žemės ūkio sektoriuje, mažuose laivuose);
- Techninės priežastys: pvz., tam tikros degalų priemaišos sugadintų standartinius kurą deginančius įrenginius ar variklius, todėl jas galima deginti tik didelio masto pramonės objektuose, kuriems taikoma esama ATLPS;
- Ekonominės priežastys: pvz., didelio grynumo, didelio C kiekio akmens anglis parduodamos už didesnę kainą, todėl jas galima naudoti tik kaip technologinę medžiagą pramonėje, bet ne energetikos tikslais, pvz., spalvotųjų metalų pramonėje.

▣ **Fiskalinio žymeklio naudojimas pagal Tarybos direktyvą 95/60/EB (3 pakopa):** tai būtų grindžiama esama gazolio ir žibalo fiskalinio ženklavimo praktika pagal "Euromarker" direktyvą. Nuostatos galėtų būti taikomos ir kitiems degalams, kad būtų galima atskirti naudojimo būdus, t. y. galutinius vartotojus. Tikėtina, kad tai apsiribotų skystuoju kuru, o pritaikymas gamtinių dujų tinklams turėtų būti toliau tiriamas. Tai yra įprastas metodas kai kuriose valstybėse narėse nustatyti žemės ūkio, navigacijos ir aviacinių degalų naudojimo būdus, kurie nepatenka į ATLPS 2 taikymo sritį. Tačiau galutinių vartotojų, kuriems naudojamas tam tikras dažiklis (t. y. kuriems taikomi lengvatiniai mokesčio tarifai arba atleidimas nuo mokesčio), sektorių aprėptis gali skirtis nuo plokščių šaltai valcuotų produktų sektorių, kaip apibrėžta ATLPS taikymo srityje². Nors fiskalinio ženklavimo metodas gali neišspręsti visų problemų, jis galėtų būti derinamas su kitais metodais ir vis dėlto galėtų būti naudingas sprendžiant dalį problemos, nes daugelis valstybių narių taiko diferencijuotus mokesčio tarifus, pvz., žemės ūkio veiklai (nors kartais tik visureigių mašinos naudojamiems variklių degalams arba šildymo kurui), vidaus vandenų laivyba, aviacija ir kt.

▣ **Naudoti ETS1 veiklos vykdytojo metinę išmetamųjų teršalų ataskaitą (3 pakopa)**

(7 5.4.3 skirsnį dėl dvigubo skaičiavimo vengimo)

▣ **Atsekamų sutartinių susitarimų ir sąskaitų faktūrų grandinė (priežiūros grandinė) (2 pakopa):** tai apima, pvz., IT arba popierinius dokumentus, pradedant galutiniais vartotojais (deklaruojant arba patvirtinant jų plokščių šaltai valcuotų produktų kategoriją kaip pastatų šildymo, žemės ūkio ar pramonės vartotojų ir kt. iki jų ETS2 kuro tiekėjų) tiekimo grandinėje iki duomenis teikiančio subjekto (pagrįstų atitinkamomis vartotojo ir tiekėjo sutartimis), kai taikytina, ir kitomis sutartimis tiekimo grandinėje, kad informacija būtų teikiama pradinėje grandyje, kai tinkama). IT priemonės galėtų būti reguliuojamos įmonės sukurtos ir jai priklausančios sistemos, apimančios visus prekybos partnerius, valstybių narių sukurtos IT sistemos arba esamos EMCS išplėtimas⁵⁴ įtraukiant kitus prekybos partnerius po akcizo punkto. Bet kuriuo atveju galutiniai vartotojai patvirtintų kuro naudojimo rūšį ir kiekį (pvz., naudojimą biurų šildymui, pramonei ar žemės ūkiui, pavyzdžiui, naudodamiesi degalų kortelėmis išankstinės registracijos metu; taip pat žr. toliau pateiktą pavyzdį). Potencialiai tinkamiausias kandidatas tokiam požiūriui galėtų būti gamtinės dujos. Kitus informacijos apie galutinius vartotojus šaltinių galima gauti atlikus ex ante fiskalinį ir (arba) techninį arba energijos vartojimo auditą pagal galiojančias akcizų ir energijos apmokestinimo procedūras. Nors tai dažnai yra vykdymo užtikrinimo priemonės, skirtos degalų vartotojams, jas būtų galima pritaikyti siekiant užtikrinti, kad reguliuojami subjektai (degalų tiekėjai) gautų informaciją apie jų parduodamo kuro naudojimą.

Be to, nereikėtų turėti visų (rūšių) galutinių vartotojų, o tik visų, kuriems taikoma ATLPS2, arba tų, kuriems netaikoma ATLPS2, savideklaraciją. Praktiškai, kadangi galutiniai vartotojai, kuriems taikoma taikymo sritis, neturėtų paskatų įrodyti savo plokščių šaltai valcuotų produktų kategoriją, nes degalų kaina jiems vis tiek būtų tokia pati, praktiškiau nustatyti galutiniams vartotojams, kuriems ši taikymo sritis netaikoma, priežiūros grandinę. Pavyzdžiui, kadangi žemės ūkio vartotojų, kuriems netaikoma ATLPS2, skaičius yra ribotas, palyginti su visa sistemos taikymo sritimi, būtų lengviau įgyvendinti savarankišką deklaraciją, kurioje būtų pateikta pakankamai įrodymų apie jų ATLPS2 taikymo sritį, nei

⁵⁴ Akcizais apmokestinamų prekių judėjimo kontrolės sistema (naudojama pagal Direktyvą (ES) 2020/262)

pastatų ar kelių transporto sektorių deklaracija. Be to, valstybės narės nacionalinė ATLPS2 institucija netgi gali reikalauti centralizuotai registruoti tuos pramoninius vartotojus, pvz., vartotojus, kurie yra prijungti prie dujų tinklo, arba vartotojus, kurie nusprendžia centralizuotai registruotis (nurodant jų adresą, PVM mokėtojo kodą, ekonominę veiklą, kad patvirtintų žemės ūkio vartotojų statusą⁵⁵; CRF kategorija 1A4c). Vėliau valstybė narė galėtų suteikti reguliuojamoms įmonėms prieigą prie šio sąrašo, kad į metinę išmetamųjų teršalų ataskaitą nebūtų įtraukti atitinkami tiekiami kuro kiekiai. Ši centralizuota registracija galėtų užtikrinti didesnę teisinę tikrumą, patikimesnę SAT ir lengvesnę tikrinimą, mažesnę administracinę naštą (dėl centralizavimo) ir bet kokio sukčiavimo (t. y. klaidingo asmens deklaravimo) riziką.

- ▣ **Nacionalinių žymeklių arba dažiklių (dažiklių) naudojimas degalams (2 pakopa):** panašus į pirmiau nurodytus fiskalinius žymenis pagal "Euromarker" direktyvą, bet nurodo tik nacionaliniu lygmeniu reglamentuojamus žymenis. Panašios aplinkybės taikomos.
- ▣ **Netiesioginiai metodai arba vertinimo metodai (2 pakopa):** šiuo atveju galutinių vartotojų plokščių šaltai valcuotų plieno produktų kategorija būtų nustatoma ne tiesiogiai, o remiantis kitais duomenimis ar informacija, dėl kurių tikimasi didelės koreliacijos su sektoriaus tipu. Tačiau tai būtų ne numatytoji vertė agreguotame lygmenyje (žr. toliau pateiktą pavyzdį), o koreliacija, leidžianti atskirti atskirus vartotojus, įskaitant:
  - ▣ Tiekiamų gamtinių dujų slėgio lygiai: pvz., stambūs pramonės vartotojai perka dujas esant perdavimo slėgiui, o pastatai – žemo slėgio dujoms.
  - ▣ Degalų suvartojimo pajėgumai arba profiliai: jie būtų pagrįsti, pvz., tam tikrais sezoniniais arba dienos ir nakties vartojimo pajėgumais arba modeliais, pagal kuriuos suvartojimą būtų galima priskirti tam tikrų rūšių galutiniams vartotojams, pavyzdžiui, namų ūkiams ar pramonės objektams.
  - ▣ Naudojant esamas viešąsias duomenų bazines, pvz., apie urbanizacijos ar zonavimo planus (siekiant atskirti pramonines teritorijas nuo kitų). Pastaba: tai panašu į pirmiau pateiktą "fizinį degalų srautų atskyrimą". Tačiau tai susiję ne su infrastruktūros apribojimais (pvz., vamzdynais, kurie paprasčiausiai neleidžia tiekti kitiems vartotojams, kurie nėra prijungti prie jo), o dėl kitų priežasčių, pavyzdžiui, ekonominių priežasčių (pvz., transportavimo į kitas vietas išlaidos gali būti neperspektyvios).
- ▣ **Numatytosios vertės (1 pakopa):** kai netaikomas nė vienas iš pirmiau nurodytų metodų (☛ 6.4 skirsnį dėl nukrypti leidžiančių nuostatų), MRR leidžiama naudoti numatytuosius taikymo srities koeficientus ir aiškiai teikiama pirmenybė šiam koeficientui nustatyti "1" (t. y. daroma prielaida, kad ETS2 aprėptis galutiniams vartotojams ir atitinkamai perkelti anglies dioksido sąnaudas). Tačiau MRR taip pat leidžia nukrypti nuo šio principo ir naudoti mažesnes nei 1 numatytąsias vertes:
  - ▣ **2024–2026 m.:** šiuo laikotarpiu MRR leidžiama naudoti mažesnę nei 1 numatytąjį taikymo srities koeficientą, jei reguliuojama įmonė gali įrodyti, kad tai leidžia tiksliau nustatyti išmetamųjų teršalų kieki (žr. toliau pateiktą pavyzdį);

▣ **2027+ metai:** mažesni nei 1 numatytieji taikymo srities koeficientai leidžiami tik tuo atveju, jei reguliuojama įmonė gali įrodyti, kad tai leidžia tiksliau nustatyti išmetamųjų teršalų kieki ir taikoma bent viena iš šių sąlygų:

- ▣ Degalų srautas yra de minimis degalų srautas (žr. 6.3.3 skirsnį) ARBA
- ▣ Numatytasis taikymo srities koeficientas yra 0,05 arba mažesnis (kai galutiniams vartotojams dažniausiai netaikoma ATLPS 2) arba 0,95 ar didesnis (kai jiems dažniausiai taikoma ATLPS 2)

Pastaba: valstybės narės gali reikalauti, kad reguliuojamos įmonės taikytų konkretų pirmiau nurodytą metodą arba numatytąją vertę tam tikros rūšies kurui arba tam

---

⁵⁵ Pastaba: siekiant patvirtinti teisingas neapmokestinamos veiklos sistemos ribas, pateikta informacija apie pramonės objektą turėtų atitikti tikslų skaitiklį, kurio išmatuotos sumos yra neapmokestinamos. Tokie duomenys paprastai nepateikiami, tačiau šią informaciją turėtų būti galima atsekti vidaus procedūrose, kurios yra reguliuojamos įmonės stebėsenos plano dalis pagal MRR, suteikiant tikrintojams prieigą prie šios informacijos.

tikrame jų teritorijos regione, kad jų jurisdikcijoje būtų galima nuosekliai stebėti ir teikti ataskaitas. Tokiu atveju reguliuojamos įmonės gali turėti ribotas galimybes pasirinkti vieną iš pirmiau nurodytų metodų. Reikalaujamų pakopų hierarchija, t. y. kokie metodai turi būti taikomi, ir priežastys, dėl kurių reguliuojamos įmonės nuo jų nukrypsta ir taiko žemesnės pakopos metodus, aprašyta 6.2 skirsnyje.

Pavyzdys: skirtumo tarp metodo "netiesioginis/įvertinimas" ir "numatytosios vertės, mažesnės nei 1", iliustracija

6 diagramos kairėje pusėje reguliuojama įmonė turi prieigą prie galutinių vartotojų (pvz., gamtinių dujų tiekėjo, tiesiogiai prijungto prie galutinių vartotojų) vartojimo profilių. Kadangi reguliuojama įmonė galėtų įrodyti, kad 3 lygio metodų nėra arba jie patiria nepagrįstų išlaidų, ji siūlo apimties koeficientą nustatyti remiantis netiesioginiais ir (arba) vertinimo metodais. Siekiant supaprastinti šį pavyzdį, didesni vartotojai (didesni burbulai) nepatenka į ATLPS2 taikymo sritį (raudoni burbulai), o mažesni vartotojai laikomi patenkančiais į taikymo sritį (žali burbulai). Atitinkamai, į žalią burbulą tiekiamam kuro srautui priskiriamas "1" apimties koeficientas, o raudoniems burbulams tiekiamam kiekiui – "0". Atitinkamai, anglies dioksido sąnaudos yra arba perkeliamos, arba ne. Taikant šį metodą kai kurie galutiniai vartotojai gali būti neteisingai priskirti atitinkamai plokščių šaltai valcuotų produktų kategorijai (t. y. ETS2 aprėpčiai), todėl šis metodas laikomas tik 2 pakopa.

Dešinėje 6 diagramos pusėje nurodyta, kad reguliuojama įmonė tiekia degalus tiems patiems vartotojams, tačiau neturi prieigos prie suvartojimo profilių (pvz., dėl to, kad dalyvauja tarpinės šalys ir negalima nustatyti "priežiūros grandinės" metodo nepatiriant nepagrįstų išlaidų). Tačiau, kadangi kurą vartoja tik tam tikroje vietovėje (pvz., prie gamtinių dujų tinklo prijungtame mieste) esantys vartotojai, reguliuojama įmonė siūlo taikyti mažesnę nei 1 numatytąją taikymo srities koeficientą, atitinkantį galutinių vartotojų ATLPS 2 aprėpties dalį, pvz., remiantis šio miesto nacionaliniais energetikos statistiniais duomenimis. Jei, pavyzdžiui, tas koeficientas būtų 0,5 (atitinkantis 50 proc. ATLPS2 aprėptį galutiniams vartotojams), KI galėtų priimti tokią numatytąją vertę 2024–2026 m⁵⁶. (arba ir 2027+, jei degalų srautas yra de minimis degalų srautas), jei reguliuojama įmonė gali įrodyti, kad dėl to galima tiksliau nustatyti išmetamą ŠESD kiekį.

Pagrindinis skirtumas yra tas, kad 1 pavyzdyje reguliuojama įmonė gali perkelti anglies dioksido sąnaudas pagal kiekvieno galutinio vartotojo individualią kategoriją, kai 2 pavyzdyje reguliuojama įmonė gali nustatyti apimties veiksnį tik bendru lygmeniu, o tikslinis sąnaudų perkėlimas neįmanomas. Kai kurie vartotojai

⁵⁶ Tokiu atveju KI galėtų patvirtinti MP su pereinamojo laikotarpio nuostata, kad iki 2027 m. veiklos vykdytojas turi iš naujo įvertinti galimybes pasiekti aukštesnes pakopas arba įrodyti, pvz., nepagrįstas sąnaudas, ir taikyti numatytąją 1 vertę.

have too high cost pass-through and some too low. Furthermore, if all consumers in that region were (not) covered by the ETS2 scope, this would qualify as the method: 'physical distinction of fuel flows'.

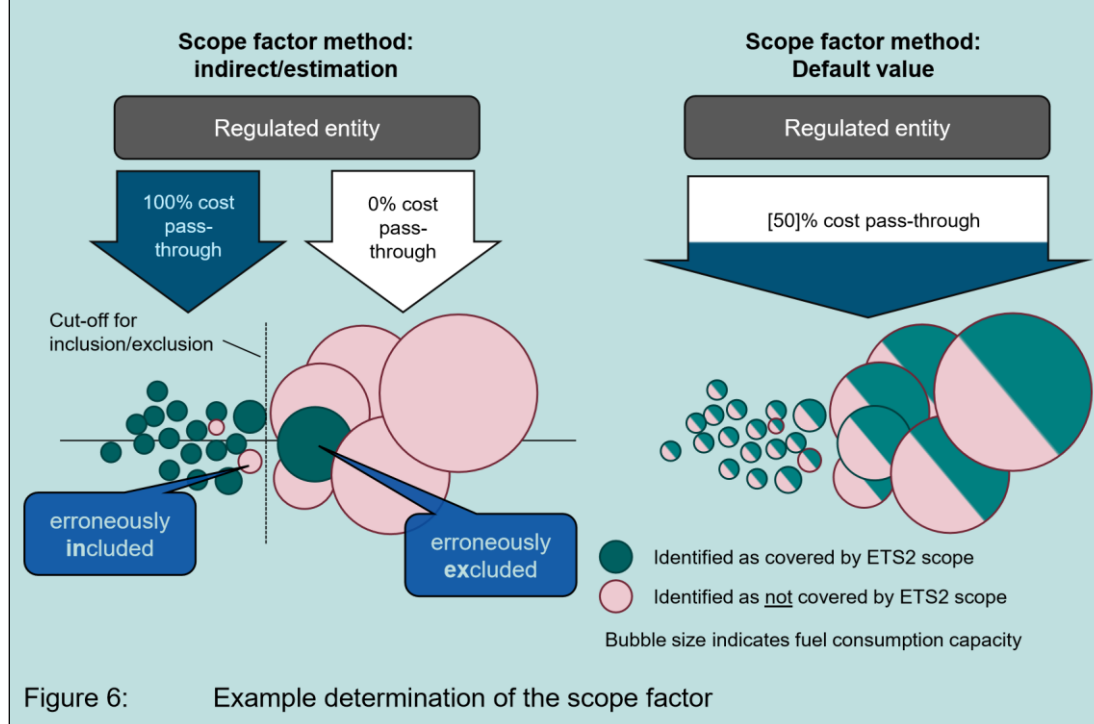

Figure 6: Example determination of the scope factor

5.4.3 Dvigubo skaičiavimo tarp ETS1 ir ETS2 vengimas

Tikimasi, kad ETS2 reguliuojami subjektai perkels anglies dioksido sąnaudas savo vartotojams. Jei galutiniai vartotojai yra ATLPS1 operatoriai (įrenginiai, orlaiviai, laivai), toks sąnaudų perkėlimas jiems reikėtų dvigubą skaičiavimą arba dvigubą našą, nes jie turėtų padengti ir ATLPS1, ir ATLPS2 sąnaudas, to reikėtų vengti. Prieš pradėdant kalbėti apie praktinį poveikį ETS2 reguliuojamos įmonės vykdomai išmetamųjų teršalų stebėsenai, svarbūs šie MRR elementai:

- ATLPS1 veiklos vykdytojų metinių išmetamųjų teršalų ataskaitų naudojimas laikomas vienu iš aukščiausių pakopų (3 pakopos) metodų, kuriais galima nustatyti taikymo srities koeficientą (☛ 5.4.2 skirsnį);
- 75v straipsnyje pateikiamos papildomos nuostatos, kaip išvengti dvigubos apskaitos. 75v straipsnio 2 dalyje ETS1 veiklos vykdytojai įpareigojami kartu su metine išmetamųjų teršalų kiekio ataskaita pateikti informaciją apie savo degalų tiekėjus (nesvarbu, ar tai ETS2 reguliuojama įmonė, ar ne) ir metinį iš kiekvieno subjekto įsigyto ir pagal ATLPS 1 reguliuojamą veiklą suvartoto kuro kiekį (Xa priedas);⁵⁷
- Taikant 2 punktą, MRR I priedo 10 dalyje įvedama nauja nuostata, pagal kurią ATLPS1 operatorius į savo MP turi įtraukti atitinkamą Xa priedo informacijos apskaičiavimo etapų procedūros aprašymą. Tai apims skaičiavimo metodus, kaip priskirti degalų kiekį kiekvienai

reguliuojamas subjektas, iš kurio buvo įsigytas kuras, tokie parametrai kaip "ataskaitiniais metais ATLPS 1 veiklai sunaudotas kuras", pagal kurį reikalaujama atskirti faktinį suvartojimą nuo "atsarginių degalų" ir "degalų, eksportuotų arba naudojamų ne ATLPS 1 tikslais (pvz., vietoje esančioms transporto

⁵⁷ Valstybės narės gali reikalauti, kad operatoriai šią informaciją atitinkamai reguliuojamai įmonei pateiktų anksčiau nei ataskaitinių metų kovo 31 d.

priemonėms)". Pagal I priedo 10 punktą ATLPS 1 veiklos vykdytojai iki 2026 m. gruodžio 31 d. turi pridėti Xa priedo duomenų teikimo parlamento nariams teikimo tvarkos aprašymą. Tačiau ATLPS1 veiklos vykdytojai, vykdydami ATLPS 1 AER, pirmą kartą Xa priedo informaciją pateikė jau 2025 m. kovo 31 d. (nors tikrinti nereikia). Patikrintą Xa priedo informaciją ATLPS veiklos vykdytojai pateiks išmetamųjų teršalų ataskaitose (3 pakopos taikymo koeficientas, žr. 5.4.2 skirsnį) iki 2026 m. kovo 31 d. ETS1 veiklos vykdytojams skirtos rekomendacijos dėl skaičiavimų ir rezultatų pranešimo pateiktos ETS1 MRR rekomendacinio dokumento 1 10 skyriuje;

- Xb priede reikalaujama, kad reguliuojamos įmonės praneštų apie kiekvienam ATLPS1 operatoriui patiekto kuro kiekį, įskaitant tokią informaciją kaip aiškus veiklos vykdytojų identifikavimas, nurodant jų pavadinimą, adresą ir unikalų ATLPS1 naudojamą ID (tai gali būti ESSŽ registre naudojamas identifikatorius arba bet koks CA suteiktas nacionalinis identifikavimo kodas).

Remiantis tuo, kas išdėstyta pirmiau, galima nustatyti šiuos reguliuojamų subjektų vykdomos ATLPS 1 veiklos vykdytojams tiekiamo kuro stebėsenos veiksmus:

- Taikydama taikymo srities veiksnį, MRR 75v straipsnyje ir Xa ir Xb prieduose nustatytus reikalavimus, ATLPS 2 reguliuojama įmonė turėtų siekti užmegzti ryšį su ATLPS1 operatoriais, kuriems ji tiekia degalus.
- Jei yra tiesioginiai sutartiniai santykiai, tai bus paprasta. Jei dalyvauja tarpininkaujanti šalis, t. y. degalų prekiautojai, reguliuojama įmonė turėtų bendradarbiauti su jomis, kad sukurtų "priežiūros grandinę" (🔍📄👤 5.4.2 skirsnyje pateiktas gaires dėl to, ką tai reiškia).
- Jei reguliuojama įmonė gali įrodyti, kad 75l straipsnio 2 dalies a punkte išvardyti metodai g) yra techniškai neįmanomi arba patirtų nepagrįstų išlaidų, ji neprivalo nurodyti atitinkamo išleidžiamo kuro kiekio ir gali jiems taikyti taikymo srities koeficientą 1.⁵⁸
- Norint atitinkamo kuro srauto kiekiui taikyti 0 taikymo srities koeficientą, būtinos šios sąlygos:
- ETS2 subjektai ir ATLPS1 operatorius turi sudaryti sutartinę partnerystę ir sutartinį susitarimą, kad būtų susitarta, kaip bus išrašomos sąskaitos už tiekiamą kurą. Tai galima pavadinti *ketinimų naudoti* kurą deklaracija. Pastaba: tokia sutartinė partnerystė apimtų galimą bet kokių tarpinių šalių egzistavimą⁵⁹.
- Pasibaigus ataskaitiniams metams, ATLPS1 veiklos vykdytojas (įrenginiai, orlaivių naudotojai ir laivybos bendrovės⁶⁰) pateiks priede reikalaujamą informaciją

Xa reguliuojamai įmonei. Tai galima padaryti tiesiogiai arba per KI, kaip numatyta 75v straipsnio 1 ir 2 dalyse.

- Pagal Xa priedą pateiktoje informacijoje ir duomenyse bus *patvirtintas faktinis* sudeginto kuro kiekio panaudojimas. Netiesiogiai skirtumas tarp įsigyto ir panaudoto kiekio patvirtins bet kokį kiekį, kuris buvo sandėliuojamas, sudegintas vietoje, pvz., mobiliosioms mašinoms (kurios patenka į ETS2 taikymo sritį CRF 1A2 kategorijai, žr. 5.4.1 skirsnį) arba toliau eksportuojamas⁶¹. Tik kiekiams, pažymėtiems kaip *faktinio naudojimo patvirtinimas*, gali būti taikomas 0 taikymo koeficientas.

75v straipsnio 4 dalyje numatytas vienerių metų lankstumas bet kokiam įsigyto ir sandėliavimui pateikto ir tais pačiais metais nepanaudoto kuro kiekiui. Tokiu atveju ATLPS2 subjektas gali atskaityti atitinkamus

---

⁵⁸ Tokiu atveju valstybės narės gali finansiškai kompensuoti neteisingai sukeltą ATLPS 2 išlaidų perkėlimą.

⁵⁹ Jei tarp reguliuojamos įmonės ir ATLPS1 operatoriaus nėra tiesioginių sutartinių santykių, gali būti, kad įmonė tarpininkė galėtų tiekti ne tik ATLPS1 operatorius, bet ir ETS2 galutinius vartotojus. Taigi, kai dalyvauja tarpininkai, Xa priede nurodyta informacija iš kiekvieno ATLPS 1 įrenginio turi būti perduota reguliuojamai įmonei tiekimo grandinėje, kad būtų laikomasi 3 pakopos reikalavimų dėl taikymo srities veiksnio.

⁶⁰ Valstybės narės taip pat gali reikalauti, kad orlaivių naudotojai arba laivybos bendrovės į savo išmetamųjų teršalų ataskaitą įtrauktų Xa priedo informaciją. Tai labiausiai aktualu valstybėms narėms, kuriose tie sektoriai yra pasirenkami pagal ES ATLPS direktyvos 30j straipsnį.

⁶¹ Xa priede pateiktoje ataskaitoje galėtų būti pateikta informacija apie konkrečią kuro paskirtį, kad būtų galima aiškiai nustatyti atitinkamą CRF kategoriją. Šios informacijos perdavimas ATLPS2 subjektui padės jam nustatyti tinkamą taikymo srities veiksnį.

kuro kiekius išleidimo vartoti metais, tačiau kitais metais jie turi būti įtraukti į metinę išmetamųjų teršalų ataskaitą, nebent ATLPS1 veiklos vykdytojas kitų metų AER patvirtina, kad degalai buvo sunaudoti neviršijant ATLPS1 sistemos ribų.

- Geriausia ETS1 ir ETS2 praktika gali būti laikoma sutartimi susitarti dėl pirmiau nurodytos procedūros prieš pradedant tiekti degalus. Tai apimtų ETS2 subjekto patvirtinimą, kad jis neperkels jokių anglies dioksido sąnaudų, pradedant kartu su ATLPS 1 operatoriaus *ketinimų naudoti deklaracija*.
- Visiems likusiems ATLPS 1 operatoriumi tiekiamiems, bet nepatvirtintiems, kaip nurodyta pirmiau, turi būti taikomas 1 taikymo srities koeficientas, o anglies dioksido sąnaudos gali būti perkeltos (kai prekyba prasidės 2027 m.). Tai visų pirma pasakytina apie atvejus, kai ATLPS 2 subjektas negali nustatyti galutinio vartotojo dėl per didelio degalų prekiautojų skaičiaus (tokiu atveju ATLPS 2 subjektas taip pat įrodys nepagrįstas išlaidas, susijusias su bet koku aukštesnės pakopos taikymo srities koeficiento metodu). Dėl rizikos, kad reguliuojama įmonė atsisakys per daug arba per mažai apyvartinių taršos leidimų dėl parduoto kuro kiekio ir faktinio naudojimo ETS1 įrenginyje skirtumo, turi susitarti reguliuojamos įmonės ir ATLPS1 operatoriaus sutartiniuose susitarimuose. Reguluojama įmonė ir ATLPS1 operatorius gali susitarti su rizika keliais būdais.

5.5 Skaičiavimo koeficientai – principai

Be išleisto kuro kiekio, "skaičiavimo koeficientai" yra svarbios bet kurios MP dalys, pagrįstos pasirinkta skaičiavimo metodika. Šie veiksniai yra (preliminarus) išmetamųjų teršalų faktorius, vieneto perskaičiavimo koeficientas ir biomasės dalis. Taikymo srities koeficientas neįtrauktas į "skaičiavimo veiksmų" apibrėžtį ir išsamiai aprašytas 5.4 skirsnyje.

Skaičiavimo koeficientus galima nustatyti vienu iš šių principų:

- a. kaip **numatytosios vertės** (🔗 5.5.1 skirsnyje); arba
- b. **laboratoriniais** tyrimais (🔗🔗 5.5.2 skirsnyje).

Taikoma pakopa lems, kuri iš šių galimybių bus naudojama. Žemesnėse pakopose leidžiamos numatytosios vertės, t. y. vertės, kurios išlieka pastovios bėgant metams ir atnaujinamos tik tada, kai gaunami tikslesni duomenys. Aukščiausia kiekvieno MRR parametro pakopa paprastai yra laboratorinė analizė, kuri yra sudėtingesnė, bet, žinoma, tikslesnė. Kiekvienos analizės rezultatas galioja partijai, iš kurios buvo paimtas mėginys, o numatytoji vertė paprastai yra vidutinė arba konservatyvi vertė, nustatyta remiantis dideliais tos medžiagos kiekiais. Pavyzdžiui, nacionaliniuose apskaitos dokumentuose naudojami anglių išmetamųjų teršalų faktoriai gali būti taikomi kelių anglių rūšių vidurkiui, taip pat gali būti naudojami energetikos statistikoje, o analizė galios tik vienai anglių rūšies partijai.

Svarbi pastaba: visais atvejais reguliuojama įmonė privalo užtikrinti, kad veiklos duomenys ir visi skaičiavimo koeficientai naudojami nuosekliai. T. y. kai degalų kiekis yra nustatomi drėgnoje būsenoje arba tam tikro grynumo, apskaičiavimo koeficientai taip pat turi būti susiję su tomis sąlygomis. Reguluojamos įmonės taip pat turi būti atsargios, kad nepainiotų parametrų su nenuosekliais vienetais. Kai degalų kiekis nustatomas tūriui, vieneto perskaičiavimo koeficientas (UCF) arba NCV ir (arba) išmetamųjų teršalų faktorius taip pat turi būti susijęs su tūriu, o ne mase ar energija⁶².

Beveik visų komerciniais tikslais parduodamų degalų atveju tai bus lengvai užtikrinama, nes jų kokybę ir savybes jau nustatys rinkos dalyviai. Be to, daugeliu atvejų aptariami degalai laikomi "komerciniais standartiniais degalais" arba "nacionaliniais standartiniais degalais" (🔍 išsamesnė apibrėžtis pateikta 4.2 skirsnyje), tokiu atveju apskaičiuojant tokius veiksnus kaip išmetamųjų teršalų faktorius arba NCV gali būti naudojamos nacionalinės standartinės vertės (🔍 6.2 skirsni).

5.5.1 Numatytosios vertės

Kai reguliuojama įmonė ketina naudoti numatytąją skaičiavimo koeficiento vertę, to koeficiento vertė turi būti dokumentuojama MP. Vienintelė išimtis yra tada, kai numatytoji vertė arba jos informacijos šaltinis keičiasi kasmet. Iš esmės taip yra tuo atveju, kai kompetentinga institucija reguliariai atnaujina ir skelbia nacionalinėje ŠESD apskaitoje naudojamus standartinius veiksnus. Tokiais atvejais MP turėtų būti nuoroda į vietą (tinklapij, Oficialųjį leidinį ir kt.), kurioje šios vertės skelbiamos, o ne pačią vertę.

Taikoma numatytosios vertės rūšis nustatoma pagal taikytiną pakopos apibrėžtį. MRR Ila priedo 2–4 skirsniuose pateikiama bendra šių apibrėžčių schema. Ila priede pateiktų pakopų apibrėžčių apžvalga pateikta lentelėje

6.

6 lentelė. *Svarbiausių skaičiavimo veiksnių pakopų apibrėžčių apžvalga, pagrįsta MRR Ila priedu. Vartojamos šios santrumpos: EF... Išmetamųjų teršalų faktorius, UCF ... Vieneto perskaičiavimo koeficientas, NCV... Grynasis šilumingumas, BF... Biomasės dalis. Pakopų apibrėžimai išsamiau nurodyti toliau pateiktame tekste.*

Veiksnys	Pakopa	Pakopos apibrėžimas
EF ⁶³	1	I tipo numatytosios reikšmės
	2a	II tipo numatytosios vertės
	2b	Empirinės koreliacijos (konkrečios anglies rūšys)

⁶² Žr. 5.6.2 skirsni, kuriame nurodytos sąlygos, kuriomis reguliuojama įmonė gali naudoti išmetamųjų teršalų faktorius, išreikštus t CO₂/t degalų, o ne t CO₂/TJ.

⁶³ Pagal MRR II priedo 2.1 skirsni nustatytos pakopos yra susijusios su preliminariu išmetamųjų teršalų faktoriumi, kai biomasės dalis nustatoma mišriam kurui ar medžiagai.

kadangi šios gana sudėtingos analizės atliekamos tik kartą per metus, ši pakopa laikoma žemesniu lygiu nei išsami analizė.

- **Pirkimo įrašai:** tik komerciniais tikslais parduodamo kuro atveju (paprastai atveju) vieneto perskaičiavimo koeficiento vertė gali būti nustatoma pagal degalų prekybos partnerio pateiktus pirkimo įrašus, jei ji buvo nustatyta remiantis priimtais nacionaliniais ar tarptautiniais standartais.
- **Laboratoriniai tyrimai:** Šiuo atveju visiškai taikomi 5.5.2 skirsnyje aptarti reikalavimai. Tai taip pat apima nustatytų pakaitinių rodiklių naudojimą, jei taikoma ir kai empirinės koreliacijos neapibrėžtis neviršija 1/3 neapibrėžties vertės, susijusios su taikoma išleidžiamo kuro kiekio pakopa.
- **I tipo biomasės dalis**⁶⁷: taikomas vienas iš šių metodų, kurie laikomi lygiaverčiais:
  - Kompetentingos institucijos arba Komisijos paskelbtų verčių naudojimas.
  - Vertybių naudojimas pagal 31 straipsnio 1 dalį, t. y. "I/II tipo numatytoji vertė" (žr. pirmiau).

-
- **II tipo biomasės dalis**⁷⁴: vertės, nustatytos pagal 75m straipsnio 3 dalies antrą pastraipą, naudojimas, t. y. kompetentingos institucijos patvirtinto apskaičiavimo metodo taikymas.
  - **Iškastinės ir biomasės anglies masės balansas**⁶⁸: šiuo atveju biomasės dalis arba RFNBO/RCF/SLCF frakcija nustatoma remiantis apibrėžtų ir atsekamų žaliavų anglies masės balansu. Tipiškas to pavyzdys būtų AIED II reikalavimus atitinkantys⁶⁹ biodegalai, sumaišyti su transporto degalais, pavyzdžiui, bioetanolis, sumaišytas su benzinu, arba dujinis biomasės kuras, pvz., bioSGD, sumaišytas ir paskirstytas kartu su SGD. Šiuo atveju biomasės dalis bus paprasčiausiai pagrįsta masės balansu, naudojamu siekiant įrodyti atitiktį AIED II kriterijams, pvz., kasmet. Tai turėtų būti lengvai prieinama ir atitikti biodegalų arba biomasės kuro kiekius, nurodytus pagal AIED II, ir AIED II transporto tikslą. Masės balansas, kuriuo įrodoma atitiktis AIED II, atitinka atitinkamai 3b pakopos biomasės dalį (biomasė, biodegalai, skystieji bioproduktai) ir RFNBO/RCF/SLCF 1 pakopos dalį (RFNBO, RCF, SLCF).

5.5.2 Laboratoriniai tyrimai

Jei MRR nurodomas nustatymas "pagal 32–35 straipsnius⁷⁰", tai reiškia, kad parametras turi būti nustatytas atliekant (cheminius) laboratorinius tyrimus. Siekiant užtikrinti aukštą rezultatų kokybę, MRR nustatomos gana griežtos tokių analizių taisyklės. Visų pirma reikia atsižvelgti į šiuos dalykus:

- Laboratorija turi įrodyti savo kompetenciją. Tai pasiekama vienu iš šių metodų:
- akreditacija pagal EN ISO/IEC 17 025, kai reikalaujamas analizės metodas patenka į akreditacijos taikymo sritį; arba
- Įrodyti, kad tenkinami 34 straipsnio 3 dalyje išvardyti kriterijai. Tai laikoma pagrįstai lygiaverčiu EN ISO/IEC 17 025 reikalavimams. Atkreiptinas dėmesys, kad šis metodas leidžiamas tik tais atvejais, kai įrodoma, kad akredituotos laboratorijos naudojimas yra techniškai neįmanomas arba susijęs su nepagrįstomis sąnaudomis (☛ 6.4.1 skirsnį).

---

⁶⁷ Atkreipkite dėmesį, kad čia neaptariama, kaip nustatyti, ar laikomasi atitinkamų tvarumo ir ŠESD mažinimo kriterijų (jei taikoma). Trumpa apžvalga pateikta 5.6.3.2 skirsnyje. Apie biomasės gamtinių dujų tinkluose žr. 5.6.3.3 skirsnį. Daugiau informacijos apie biomasės klausimų nagrinėjimą ES ATLPS pateikta rekomendaciniame dokumente Nr. 3 (žr. 1.3 skirsnį). Reikia pažymėti, kad biomasės dalies, išskyrus 3b pakopą, pakopų taikymas bus ribotas, nes daugumai (galbūt visiems) kuro, kuriam taikoma ATLPS 2, turi būti laikomasi AIED II. Todėl biomasės dalies nulinis tarifas galimas tik tada, kai galima įrodyti, kad laikomasi AIED II, t. y. taikant 3b pakopos metodą.

⁶⁸ 3b pakopa: kuro, gaunamo gamybos procese, kurio sąnaudų srautai yra apibrėžti ir atsekami, atveju reguliuojama įmonė gali pagrįsti į procesą patenkančios ir iš jo išvežamos iškastinės ir biomasės anglies masės balansą, pavyzdžiui, masės balanso sistemą pagal Direktyvos (ES) 2018/2001 30 straipsnio 1 dalį.

⁶⁹ atitikti atitinkamus tvarumo ir išmetamo ŠESD kiekio mažinimo kriterijus, nustatytus 2018 m. gruodžio 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvoje (ES) 2028/2001 dėl skatinimo naudoti atsinaujinančiųjų išteklių energiją (nauja redakcija) su pakeitimais.

⁷⁰ 75k straipsnyje skelbiama, kad MRR 32–35 straipsniai vienodai taikomi ATLPS 2.

□ Laikoma, kad mėginių paėmimo iš analizuojamos medžiagos ar kuro būdas yra labai svarbus norint gauti *reprezentatyvius* rezultatus. Todėl reguliuojamos įmonės turi parengti atrankos planus rašytinių procedūrų forma (☛ Žr. 6.6 skirsnį) ir juos patvirtinti kompetentingai institucijai. Atkreiptinas dėmesys, kad tai taip pat taikoma tais atvejais, kai reguliuojama įmonė pati neatlieka atrankos, o traktuoja ją kaip užsakomąjį procesą.

□ Analizės metodai paprastai turi atitikti tarptautinius arba nacionalinius standartus. Pirmenybė teikiama EN standartams⁷¹.

Atkreipkite dėmesį, kad laboratoriniai tyrimai paprastai yra susiję su aukščiausiomis skaičiavimo koeficientų pakopomis. Todėl šie gana griežti reikalavimai retai taikomi mažesnėms reguliuojamoms įmonėms. Visų pirma reguliuojamos įmonės, kurių išmetamųjų teršalų kiekis yra mažas (☛ 6.3.2 skirsnį), gali naudotis "bet kuria laboratorija, kuri yra techniškai kompetentinga ir gali gauti techniškai pagrįstus rezultatus taikant atitinkamas analizės procedūras ir pateikia įrodymus dėl kokybės užtikrinimo priemonių, kaip nurodyta 34 straipsnio 3 dalyje". Iš tikrųjų minimalūs reikalavimai būtų tokie, kad laboratorija įrodytų, kad ji yra techniškai kompetentinga ir "gali patikimai valdyti savo personalą, procedūras, dokumentus ir užduotis", taip pat kad ji įrodo kalibravimo ir bandymų rezultatų kokybės užtikrinimo priemones⁷²; įrodymų turi pakakti, kad būtų patenkinti kompetentingos institucijos ir tikrintojo reikalavimai. Tačiau reguliuojama įmonė yra suinteresuota gauti patikimus laboratorijos rezultatus. Todėl reguliuojamos įmonės turėtų stengtis kuo labiau laikytis 34 straipsnio reikalavimų.

Be to, svarbu pažymėti, kad IV priede nustatytuose konkrečios veiklos reikalavimuose nustatyta MRR leidžiama naudoti "geriausios pramonės praktikos gaires" kai kurioms žemesnėms pakopoms, kuriose netaikomos numatytosios vertės. Tokiais atvejais, kai, nepaisant leidimo taikyti žemesnės pakopos metodiką, vis dar reikia atlikti analizę, gali būti netikslinga arba neįmanoma taikyti visų 32–35 straipsnių. Tačiau kompetentinga institucija turėtų laikyti šiuos būtiniausius reikalavimus:

□ Jei akredituotos laboratorijos naudojimas yra techniškai neįmanomas arba dėl to atsirastų nepagrįstų išlaidų, reguliuojama įmonė gali pasitelkti bet kurią laboratoriją, kuri yra techniškai kompetentinga ir gali gauti techniškai pagrįstus rezultatus taikydama atitinkamas analizės procedūras ir pateikia įrodymų dėl kokybės užtikrinimo priemonių, kaip nurodyta 34 straipsnio 3 dalyje.

□ Reguluojama įmonė pateikia atrankos planą pagal 33 straipsnį.

□ Reguluojama įmonė analizės dažnumą nustato pagal 35 straipsnį.

Išsamesnės gairės temomis, susijusiomis su laboratoriniais tyrimais, mėginių ėmimu,

analizių dažnumas, lygiavertiškumas akreditacijai ir t. t. pateikiami Gairėse

⁷¹ Standartų naudojimo 32 straipsnio 1 dalyje apibrėžiama tokia hierarchija: "[Reguluojama įmonė] užtikrina, kad bet kokia analizė, mėginių ėmimas, kalibravimas ir patvirtinimas skaičiavimo koeficientams nustatyti būtų atliekami taikant atitinkamais EN standartais pagrįstus metodus.

Jei tokių standartų nėra, metodai turi būti pagrįsti tinkamais ISO standartais arba nacionaliniais standartais. Jei taikomų paskelbtų standartų nėra, naudojami tinkami standartų projektai, pramonės geriausios praktikos gairės ar kitos mokslinai įrodytos metodikos, ribojančios mėginių ėmimo ir matavimo šališkumą."

⁷² Tokių priemonių pavyzdžiai pateikti 34 straipsnio 3 dalies j punkte: reguliarus dalyvavimas kvalifikacijos tikrinimo sistemose, analizės metodų taikymas sertifikuotoms etaloninėms medžiagoms arba tarpusavio palyginimas su akredituota laboratorija.

5.6 Skaičiavimo koeficientai – specifiniai reikalavimai

Be 5.5 skirsnyje aptartų bendrųjų skaičiavimo veiksnių nustatymo metodų (numatytųjų verčių ir (arba) analizių), MRR nustatytos tam tikros konkrečios kiekvieno veiksnio taisyklės. Jie aptariami toliau.

5.6.1 Vieneto perskaičiavimo koeficientas (UCF)

MRR 3 straipsnio 68 dalyje vartojama apibrėžtis "*vieneto perskaičiavimo koeficientas*", t. y. koeficientas, pagal kurį vienetas, kuriuo išreiškiamas išleidžiamo kuro kiekis, perskaičiuojamas į kiekius, išreikštus energija teradžauliais, mase tonomis arba tūriu normaliais kubiniais metrais arba, jei reikia, lygiaverčiu kiekiu litrais, apimantis visus svarbius veiksnius, pvz., tankį, atitinkamai grynasis šilumingumas arba (dujų) perskaičiavimas iš bendrosios šilumingumo vertės į žemutinį šilumingumą".

Norint išleisto kuro kiekį paversti energijos kiekiu (arba suderinti susijusio išmetamųjų teršalų faktoriaus vienetus, jei tai nėra energija), UCF yra svarbus parametras, kurį reikia pateikti. Perėjimas prie energijos pagrindo yra standartinis metodas, apibrėžtas 75f straipsnyje, leidžiantis palyginti išmetamųjų teršalų ataskaitas su energetikos statistika ir nacionalinėmis ŠESD apskaita pagal JTBKKK.

UCF gali sudaryti įvairūs perskaičiavimo koeficientai, įskaitant:

- Išleisto kuro kiekiams, išreikštiems tonomis arba Nm^3 , UCF gali būti tiesiog kuro grynasis šilumingumas (NCV), išreikštas TJ/t arba TJ/1000 Nm^3 .
- jei kompetentinga institucija leidžia kuro išmetamųjų teršalų faktorius išreikšti t CO_2/t degalų arba t CO_2/Nm^3 (75f straipsnis⁷³), UCF būtų tiesiog lygus 1, o NCV (UCF apskritai) gali būti nustatomas remiantis konservatyviais įverčiais, o ne pakopomis, išskyrus atvejus, kai apibrėžtą pakopą galima pasiekti be papildomų pastangų (t. y. kai yra lengvai prieinama pakopą atitinkanti informacija, pvz., nacionalinės ŠESD apskaitos vertės) (75h straipsnio 3 dalis).
- Išleisto kuro kiekių, jau išreikštų TJ (grynasis energijos kiekis), UCF bus lygus 1, nes daugiau perskaičiuoti nereikia.
- Kai išleisto kuro kiekis išreiškiamas bendrąja GWh (kaip dažnai būna gamtinių dujų atveju), UCF bus perskaičiavimo koeficientas iš bendrosios GWh į grynąjį TJ.
- Išleidžiamiems kiekiams, išreikštiems litrais (pvz., skystojo kuro), UCF būtų tankis (t/l) arba tūrinis NCV, vėlgi, priklausomai nuo atitinkamų vienetų, išmetamųjų teršalų faktorius išreiškiamas taip: (7) žr. svertinio UCF apskaičiavimo pavyzdį priedo 5.7 skirsnyje).
- ir t.t.

---

⁷³ Kompetentinga institucija gali leisti tai padaryti, jei naudojant išmetamųjų teršalų faktorių, išreikštą t CO_2/TJ , atsirastų nepagrįstų išlaidų arba jei taikant šį metodą galima pasiekti bent lygiavertį tikslumą.

Pastaba: 5.5 skirsnyje aptarta pakopų sąvoka gali atrodyti netinkama visiems pirmiau aptartiems UCF tipams. Nors pakopų sąvokos yra aiškiai apibrėžtos, kai UCF nurodo skaičiavimo veiksnius, tokius kaip NCV arba tankis,

neturėtų būti laikomas taikytinu, kai UCF nurodo tik matematinius vienetų perskaičiavimus, pvz., iš GWh į TJ.

5.6.2 Išmetamųjų teršalų faktorius

MRR 3 straipsnio 13 dalyje vartojama apibrėžtis: *"išmetamųjų teršalų faktorius – vidutinis šiltnamio efektą sukeliančių dujų išmetimo lygis, palyginti su ... kuro srautas, darant prielaidą, kad degimas visiškai oksiduojasi..."*. Be to, 3 straipsnio 36 punktą yra svarbus medžiagoms, kurių sudėtyje yra biomasės, kuriame teigiama: *"preliminarus išmetamųjų teršalų faktorius – numatomas bendras kuro ar medžiagos išmetamųjų teršalų faktorius, pagrįstas anglies kiekiu jo biomasės dalyje ir iškastinėje dalyje, prieš padauginant jį iš iškastinės dalies, kad būtų gautas išmetamųjų teršalų faktorius"*.

Svarbu: pagal MRR Ila priedo 2.1 skirsnį

MRR yra susijęs su preliminariu išmetamųjų teršalų faktoriumi, kai biomasės dalis nustatomas kurui⁷⁴. Tai reiškia, kad pakopos visada taikomos atskiriems parametrų. Preliminariu išmetamųjų teršalų faktorių privaloma pateikti visiems kuro srautams (t. y. įskaitant 100 % biomasės kuro srautus).⁷⁵

Kaip matyti iš apibrėžties, išmetamųjų teršalų faktorius (EF) yra stochiometrija pagrįstas koeficientas, pagal kurį medžiagos (iškastinės) anglies kiekis (CC) paverčiamas ekvivalentine išmetamo (iškastinio) CO₂ mase.

Degimo metu išmetamųjų teršalų faktoriaus standartinis metodas yra išreikšti jį atsižvelgiant į kuro energinę vertę (NCV), o ne pagal jo masę ar tūrį (žr. svertinio apskaičiavimo pavyzdį priedo 5.7 skirsnyje). Tačiau kompetentinga institucija gali leisti reguliuojamai įmonei naudoti alternatyvų išmetamųjų teršalų faktorių, išreikštą t CO₂/t degalų arba t CO₂/Nm³ (75f straipsnis).

EF

Jei pagal taikomą pakopą išmetamųjų teršalų faktorius turi būti nustatytas atliekant analizę, turi būti analizuojamas anglies kiekis. Degalų atveju taip pat turi būti nustatytas NCV (priklausomai nuo pakopos, tam gali prireikti dar vienos to paties mėginio analizės).

Jei degalų išmetamųjų teršalų faktorius, išreikštas t CO₂/TJ, turi būti apskaičiuojamas pagal anglies kiekį, C konvertuojant į CO₂ naudojama ši lygtis, kai f atitinka stochiometrinį koeficientą 3,664:

$$EF = CC \cdot f / NCV$$

⁷⁴ Pavyzdžiui, jei gazolis ir (arba) dyzelinas, sumaišytas su 6 % AIED II reikalavimus atitinkančių biodegalų, išmeta 74 t CO₂/TJ, preliminarus išmetamųjų teršalų faktorius būtų lygus būtent šiam skaičiui, kuris turi būti nurodytas metinėje išmetamųjų teršalų ataskaitoje. Metinėje išmetamųjų teršalų ataskaitoje patikrintas (iškastinis) išmetamas ŠESD kiekis bus apskaičiuojamas atsižvelgiant į biomasės dalį, dėl kurios išmetamųjų teršalų faktorius būtų 74 x (1-0,06) = 69,6 t CO₂/TJ.

⁷⁵ Tai nėra didelė administracinė našta, nes gryno biomasės kuro srautai visada yra de minimis kuro srautai, todėl gali būti taikoma žema pakopa. Tinkamiausia būtų naudoti numatytąsias sausos biomasės vertes, pakoreguotas atsižvelgiant į drėgnumą (paprastai taikoma kietajai biomasei, kuriai šiuo metu netaikoma EMD, taigi ne ETS2). Pastarasis gali būti įvertintas arba išmatuotas. Daugiau gairių pateikta Rekomendaciniame dokumente Nr. 3, kurio priede taip pat pateikiami keli tipiniai preliminarūs išmetamųjų teršalų faktoriai.

(11)

Jei medžiagos ar kuro išmetamųjų teršalų faktorius, išreikštas $t \text{ CO}_2/t$, turi būti apskaičiuojamas pagal anglies kiekį (CC), naudojama ši lygtis:

$$EF = CC \cdot f$$

(12)

5.6.3 Nulinė biomasė/RFNBO/RCF/SLCF frakcija

5.6.3.1 Bendrieji nulinio tarifo aspektai

Nulinis tarifas – tai procesas, kurio metu degalų ar degalų

medžiaga sumažinama iki nulio jei

laikomasi taikytinų kriterijų⁷⁶. Į

ES ATLPS nesiekama nustatyti savo taisyklių dėl

⁷⁷, RFNBO, RCF ir SLCF, kad biomasės kurui, biodegalams ir skystiesiems bioproduktams būtų taikomas nulinis išmetamųjų teršalų tarifas (t. y. taikant nulinę 100 proc. dalį, taigi išmetamųjų teršalų faktorius lygus nuliui), tačiau taikomos bendrosios AIED II nuostatos^{78, 79, 80}. Kitaip tariant, kad deginimui naudojamos biomasės/RFNBO/RCF/SLCF išmetamųjų teršalų kiekis būtų nulinis, degalų turi atitikti tvarumo ir išmetamo ŠESD kiekio mažinimo kriterijus kaip apibrėžta AIED II (nurodyta MRR 38 straipsnio 5 dalyje ir 39a straipsnyje), įrodyta naudojant vadinamąjį tvarumo įrodymą.

Biomasės atveju tai reiškia, kad nulinis tarifas galimas tik tada, kai biomasės daliai nustatyti taikoma 3b pakopa. Tik tais atvejais, kai AIED II kriterijai netaikomi (t. y. žemiau 5.6.3.2 skirsnyje aptartų AIED II ribų), kitos pakopos gali būti taikomos nuliniam išmetamo biomasės kiekio tarifui. RFNBO/RCF/SLCF yra tik viena pakopa (1 pakopa), kurioje yra lygiavertės nuostatos kaip ir 3b pakopa biomasei.

⁷⁶ Kaip apibrėžta MRR 3 straipsnio 23c punkte,

⁷⁷ Siekiant geresnio šio dokumento aiškumo, šiame dokumente vartojamas terminas "biomasė", kur tiksliau jis turėtų reikšti "biodegalus, skystuosius bioproduktus arba biomasės kurą arba šioms kategorijoms priskiriamas mišrių degalų biogenines frakcijas".

⁷⁸ 2018 m. gruodžio 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2018/2001 dėl skatinimo naudoti atsinaujinančiųjų išteklių energiją (nauja redakcija) su pakeitimais.

⁷⁹ SLCF yra ypatingas atvejis, nes jų nulinis tarifas nenustatomas laikantis AIED II. Į jų apibrėžtį jau įtraukti kriterijai, pagal kuriuos išmetamas ŠESD kiekis sumažėja daugiau kaip 70 proc., palyginti su iškastinio kuro lyginamuoju rodikliu, kaip paaiškinta Dujų direktyvos 91 2 straipsnio 13 dalyje. Nors SLCF apibrėžtis įgyvendinama Dujų direktyva, jos 2 straipsnio 13 dalyje SLCF susiejami su AIED II kriterijais, darant nuorodą į metodiką, priimtą pagal AIED II 29a straipsnio 3 dalį dėl išmetamo ŠESD kiekio sumažėjimo kriterijaus taikymo.

⁸⁰ AIED II buvo peržiūrėta 2023 m., o kai kurie suinteresuotieji subjektai peržiūrėtą direktyvą vadina AIED III. Panašiai kaip ir 3 rekomendaciniame dokumente, šiame dokumente ji bus vadinama AIED II. Nuoroda į AIED II turi būti suprantama kaip nuoroda į naujausią iš dalies pakeistą tos direktyvos redakciją.

Nulinio tarifo reikalavimų apžvalga pateikta 7 lentelėje, o išsamesnis šios temos įvadas pateiktas tolesniuose 5.6.3.2–5.6.3.4 poskirniuose. Kadangi biomasės kuro, biodegalų, skystųjų bioproduktų, RFNBO, RCF ir SLCF išmetamų teršalų kiekis yra nulinis, ⁸¹šiuo skirsnyje paprastumo dėlei jie bus vadinami nulinio tarifo degalais.

5.6.3.2 Nuo AIED II atitikties iki nulinio reitingo ATLPS 2

7 lentelė: Alternatyviųjų degalų nulinio tarifo reikalavimų apžvalga

Kuro rūšis	Teisinis pagrindas ⁸⁹	Taikoma AIED II nulinio vertinimo kriterijai	Privalomos MRR pakopos nuliniam reitingui
Biodegalai, skystieji bioproduktai ir biomasės kuras	MRR 38 straipsnio 5 dalis AIED II 29 straipsnio 2–7 ir 10 dalys	Tvarumas (29 straipsnio 2–7 dalys) ir išmetamo ŠESD kiekio mažinimas (AIED II 29 straipsnio 10 dalis) kriterijai	3b pakopa
Biodujos į gamtinių dujų tinklą	MRR 39 straipsnio 3 ir 4 dalys AIED II 29 straipsnio 2–7 ir 10 dalys		pirkimo įrašai / nėra dvigubo skaičiavimo; supaprastintas: PoS iš UDB (arba nacionalinis registras, kol UDB neveikia visu pajėgumu) ⁹⁰
RFNBO	MRR 39a straipsnio 3 dalis	ŠESD sutaupymo kriterijai	1 pakopa
RCF	AIED II 29a straipsnis		
SLCF	3 straipsnio 23h dalis ir 39a straipsnio 4 dalis MRR Dujų direktyvos 91 2 straipsnio 13 dalis		

Teisinis pagrindas: MRR ir AIED II ryšys

MRR reikalavimų ir AIED II ryšys nustatytas 38 straipsnio 5 dalyje ir 39a straipsnyje, kurie ATLPS 2 tikslais nurodyti 75m straipsnio 1 dalyje, skirtoje biodegalams, skystiesiems bioproduktams, biomasės kurui, RFNBO ir RCF. 38 straipsnio 5 dalyje, ⁹²ir 39a straipsniuose paaiškinama, kad kuras turi atitikti tvarumo reikalavimus ir ŠESD

⁸¹ SLCF AIED II neminimi, tačiau MRR nustatyta, kad taikomi tie patys AIED II kriterijai kaip ir RFNBO ir RCF.

⁸⁹ Nuoroda į AIED II turi būti suprantama kaip nuoroda į naujausią iš dalies pakeistą tos direktyvos redakciją.

⁹⁰ MRR šiam metodui aiškiai nepriskiriama pakopa. Tačiau visiškai integravus į UDB (arba nacionalinius registrus, kuriuose jau taikomi lygiaverčiai kriterijai), šis metodas visiškai įgyvendina masės balansą pagal AIED II ir turėtų būti laikomas lygiaverčiu 3b pakopai.

⁹¹ 2024 m. birželio 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2024/1788 dėl atsinaujinančiųjų išteklių dujų, gamtinių dujų ir vandenilio vidaus rinkų bendrųjų taisyklių, kuria iš dalies keičiama

Direktyva (ES) 2023/1791 ir kuria panaikinama Direktyva 2009/73/EB (nauja redakcija);

<http://data.europa.eu/eli/dir/2024/1788/oj> ⁹² MRR 38 straipsnio 5 dalis:

"Kai daroma nuoroda į šią dalį, deginimui naudojami biodegalai, skystieji bioproduktai ir biomasės kuras turi atitikti Direktyvos (ES) 2018/2001 29 straipsnio 2–7 ir 10 dalyse nustatytus tvarumo ir išmetamo šiltnamio efekto sukeliančių dujų kiekio sumažėjimo kriterijus. Tačiau reikalaujama, kad biodegalai, skystieji bioproduktai ir biomasės kuras, pagaminti iš atliekų ir liekanų, išskyrus žemės ūkio, akvakultūros, žuvininkystės ir miškininkystės liekanas, atitiktų tik Direktyvos (ES) 2018/2001 29 straipsnio 10 dalyje nustatytus kriterijus. Ši pastraipa taip pat taikoma atliekoms ir liekanoms, kurios pirmiausia perdirbamos į produktą ir vėliau perdirbamos į biodegalus, skystuosius bioproduktus ir biomasės kurą.

Iš kietųjų komunalinių atliekų pagamintai elektros energijai, šildymui ir vėsinimui Direktyvos (ES) 2018/2001 29 straipsnio 10 dalyje nustatyti kriterijai netaikomi.

Direktyvos (ES) 2018/2001 29 straipsnio 2–7 ir 10 dalyse nustatyti kriterijai taikomi neatsižvelgiant į biomasės geografinę kilmę.

Direktyvos (ES) 2018/2001 29 straipsnio 10 dalis taikoma įrenginiui, kaip apibrėžta Direktyvos 2003/87/EB 3 straipsnio e punkte.

Atitiktis Direktyvos (ES) 2018/2001 29 straipsnio 2–7 ir 10 dalyse nustatytiems kriterijams vertinama pagal tos direktyvos 30 straipsnį ir 31 straipsnio 1 dalį.

Jei deginimui naudojama biomasė neatitinka šios dalies, jos anglies kiekis laikomas iškastine anglimi."

75m straipsnio 1 dalyje skelbiama, kad 38 straipsnis taip pat taikomas ATLPS 2.

AIED II kriterijus (šiuose dokumente jie kartu vadinami "**AIED II kriterijais**"). 7 lentelėje pateikti atitinkami nulinės vertės kriterijai kiekvienam kurui.

Bendra informacija: atitiktis AIED II kriterijams

MRR reikalaujama, kad bet kokio kuro nulinis tarifas atitiktų visus šiuos AIED II kriterijus:

- Biomasės kuro, biodegalų, skystųjų bioproduktų atveju: jei taikoma: **laikomasi tvarumo reikalavimų**, susijusių su žemės naudojimu, biologine įvairove ir miškotvarka;
- Visų degalų atveju⁸²: pasiektas **mažiausias išmetamo ŠESD kiekio sumažėjimas**, palyginti su iškastinio kuro lyginamaisiais vaistais (kaip nurodyta AIED II);
- Visų degalų atveju: visoje tiekimo grandinėje turi būti užtikrintas atsekamumas taikant **AIED II 30 straipsnio 1 dalyje nurodytą** masės balanso sistemą.

Šie kriterijai tikrinami taikant AIED II 30 straipsnyje reglamentuojamas sertifikavimo sistemas, kurios apima ir savanoriškas, ir nacionalines sistemas. Jei Komisija pripažįsta tokią schemą pagal AIED II 30 straipsnį, visos valstybės narės privalo pripažinti pagal schemą sertifikuotų ekonominės veiklos vykdytojų išduotus tvarumo įrodymus.

Bendra informacija: kaip veikia AIED II tvarumo įrodymo sistema

Siekiant užtikrinti pirmiau nurodytą nulinės klasės kuro atsekamumą tiekimo grandinėje naudojant AIED II 30 straipsnio 1 dalyje nurodytas masės balanso sistemas, kiekvienai nulinės klasės kuro partijai per visą tiekimo grandinę perduodamas kiekvienos partijos PoS, susijęs su biomasės gamyba arba derliaus nuėmimu iki galutinio degimo taško. Kiekviename tyrimo plane pateikiama visa svarbi informacija apie tvarumo kriterijus ir sutaupytą ŠESD kiekį. Kiekvienas grandinės dalyvis – žaliavų ar kuro gamintojas, prekiautojas, maišytojas ar platintojas – yra sertifikuotas pagal AIED II kaip ekonominės veiklos vykdytojas ir privalo:

- **gauti kiekvienos gautos partijos PoS** ir
- **išduoti atitinkamą PoS** kiekvienai išleistai partijai.

Pasekmės ATLPS 2 reguliuojamoms įmonėms

Pagal ATLPS 2 reguliuojami subjektai (pvz., įgaliotasis akcizais apmokestinamų prekių sandėlio sandėlio savininkas) paprastai yra pirmiau nurodytos sertifikuotos tiekimo grandinės dalis. Jie patys yra sertifikuoti

⁸² Šis kriterijus taikomas SLCP apibrėžimui, o ne jų nuliniam reitingui.

ekonominės veiklos vykdytojai, todėl jau turėtų turėti reikiamus tiekiamo kuro kiekio duomenis ir nurodyti partiją, su kuria jie susiję. Todėl degalų kiekių, kuriems išduotas galiojantis PoS, kiekis gali būti nulinis. Reguluojamos įmonės naudos POS, kad įrodytų nulinio reitingo įrodymus tikrintojui (ir CA paprašius). Kaip alternatyvą PT, siekdama įrodyti, kad degalų partija atitinka AIED II kriterijus, reguliuojama įmonė Sąjungos duomenų bazėje gali pateikti tos kuro partijos pirkimo įrodymą, įskaitant įsigyto kuro kiekio panaikinimą⁸³ (☛ 5.6.3.4 skirsnį).

Jei atitinkama AIED II sertifikavimo schema netaikoma degalams arba jei sertifikavimas neapima visų tiekimo grandinės etapų, reguliuojamos įmonės negali nustatyti nulinio išmetamųjų teršalų tarifo. Tokiu atveju ji turėtų pati atlikti reikiamą vertinimą ir atitinkamai pavesti atlikti auditoriaus, pripažįstamo valstybės narės teisės aktais, auditą.

Specialūs aspektai dėl ATLPS 2 taikomų AIED II kriterijų

Verta atkreipti dėmesį į šiuos dalykus:

- ☐ Kadangi AIED II taikoma atsinaujinančiųjų išteklių *energijai*, AIED II kriterijai taikomi tik nulinio tarifo kuro naudojimui pagal ES ATLPS. Atkreipkite dėmesį, kad, priešingai nei ETS1, kur svarbus ir ne energetikos vartojimas, visas kuras pagal ATLPS 2 naudojamas energijai. Todėl AIED II kriterijai taikomi visada, išskyrus atvejus, kai jie deginami įrenginiuose,⁸⁴ kurių kiekybinės ribos yra mažesnės už toliau aptartas kiekybines ribas.
- ☐ AIED II kriterijai taikomi neatsižvelgiant į nulinio tarifo degalų geografinę kilmę.
- ☐ Svarbiausi degalai ATLPS2 yra transporto sektoriui skirti biodegalai, sumaišyti su iškastiniu benzinu ir dyzelinu (☛ pavyzdį 5.7 skirsnyje) ir biodujos ir (arba) biometanas (☛ 5.6.3.3 skirsnį). Biodegalų atitikties AIED II įrodymas jau turėtų būti užtikrintas pagal atitinkamas AIED II ataskaitų teikimo prievoles. Todėl turėtų būti lengvai prieinami įrodymai apie tvarumo ir išmetamo ŠESD kiekio mažinimo kriterijus.

AIED II kriterijų taikymo ribos

Be to, MRR 75m straipsnio 2 dalyje AIED II kriterijų taikymas siejamas su AIED II 29 straipsnio 1 dalies ketvirtoje pastraipoje nurodytomis ribomis. Pastarajame teigiama, kad AIED II kriterijai taikomi tik:

- ☐ kietajam kurui, pagamintam iš biomasės, pavyzdžiui, malkoms, tik tuo atveju, jei jos deginamos įrenginiuose, kurių galia viršija 7,5 MW (iki paskutinės AIED II peržiūros ši riba buvo 20 MW). Tačiau, kaip aptarta 2.2 skirsnyje, kietoji biomasė nėra kuro, kuriam taikoma ATLPS2, dalis, todėl šiame rekomendaciniame dokumente daugiau aptarti nereikia.
- ☐ dujiniam biomasės kurui tik tuo atveju, jei jis gaminamas įrenginiuose (biodujų ir (arba) biometano gamybos vietose ir (arba) įrenginiuose), kurių vidutinis biometano srautas viršija 200 m³/h metano ekvivalento, arba deginamas įrenginiuose (kurą deginančiuose įrenginiuose), kurių galia viršija 2 MW (☛ 5.6.3.3 skirsnį).

⁸³ arba nacionaliniame registre, kol UDB neveikia visu pajėgumu.

⁸⁴ Pagal AIED II įrenginiai turi būti suprantami kaip kurą deginantys įrenginiai, o ne (būtinai) įrenginiai, kaip apibrėžta ATLPS 1.

Išmetamo ŠESD kiekio mažinimas: ETS2 reguliuojamas subjektas nėra galutinis vartotojas

Priešingai nei ATLPS 1 atveju, tai, kad ATLPS 2 reguliuojama įmonė dažniausiai nėra faktiškai deginantis kūrą, turi įtakos išmetamo ŠESD kiekio sumažėjimo apskaičiavimui, kurio reikalaujama pagal AIED II.

Pirma, apskaičiuojant išmetamą ŠESD kiekį reikia įtraukti išmetamą ŠESD kiekį, susijusį su bet koku degalų transportavimu pasroviui. Tačiau ATLPS 2 subjektas

Žinoti bendrą išmetamų teršalų kiekį, susijusį su visais jų degalų vežimo etapais, išskyrus atvejus, kai jie yra tiesiogiai susiję su galutiniu vartotoju.

Antra, nors transporto degalų atveju turėtų būti paprasta pasirinkti atitinkamą AIED II iškastinio kuro lyginamąjį rodiklį, šildymo kuro atveju tai nėra taip paprasta. Taip yra todėl, kad tai, ar kuras galiausiai bus sunaudotas šildymui, elektros energijai gaminti, ar abiem atvejais, turės įtakos išmetamo ŠESD kiekio intensyvumui (per gyvavimo ciklą vienam MJ, padalytam iš atitinkamo efektyvumo), kuris turi būti lyginamas su atitinkamu iškastinio kuro lyginamuoju rodikliu. Tačiau reguliuojama įmonė gali neturėti šios informacijos.

Rekomenduojamas metodas ŠESD sutaupymui nustatyti

Reguliuojamos įmonės, taikydamos pragmatišką metodą apskaičiuodamos AIED II sumažintą ŠESD kiekį šildymui ar elektros energijai gaminti (arba abiem atvejais), gali atsižvelgti tik į išmetamą ŠESD kiekį, susijusį su kuro transportavimu kitam vartotojui vartotojų grandyje, neatsižvelgiant į tai, ar tai kitas degalų prekiautojas, ar galutinis vartotojas. Jei faktinis kuro naudojimas šildymui arba elektros energijai gaminti (arba abiem atvejais) nėra žinomas (ar jis naudojamas šildymui, ar elektros energijai ir t. t.), tinkamas iškastinio kuro lyginamasis rodiklis gali būti laikomas konservatyviu atveju. Jei reguliuojama įmonė neturi informacijos apie galutinio vartotojo įrenginio (katilo ar kito) efektyvumą, reguliuojama įmonė turėtų naudoti blogiausio atvejo numatytąsias vertes (remiantis ATLPS 1 nemokamų apyvartinių taršos leidimų taisyklėmis, galima daryti prielaidą, kad blogiausiu atveju šilumos ir 35 proc. elektros energijos efektyvumas yra 70 proc.). Jei išmetamo ŠESD kiekio sumažėjimo kriterijai vis dar tenkinami, papildomų įrodymų, pvz., patikrinimui, nereikia. Bet kuriuo atveju visi susiję dokumentai, susiję su AIED II atitiktimi, turės būti pateikti tikrintojui ir, paprašius, CA.

5.6.3.3 Specialios taisyklės biodujoms

Reguliuojamos įmonės gali taikyti specialų biodujų apskaitos metodą pagal 39 straipsnio 4 dalį⁸⁵. Kai biodujos įleidžiamos į gamtinių dujų tinklus ir perkamos reguliuojamos įmonės, minėta įmonė gali pranešti apie tą įsigytą biodujų kiekį. Tai daroma nustatant ir priskiriant biomasės dalį visoms dujoms (gamtinėms dujoms ir biodujoms) pagal biodujų energijos kiekio dalį bendrame dujų suvartojime.

Tokio požiūrio išankstinės sąlygos yra šios:

- Sunaudotų biodujų kiekis nustatomas pagal pirkimo apskaitą;
- Reguliuojama įmonė KI priimtinu būdu įrodo, kad tas pats biodujų kiekis nėra skaičiuojamas du kartus. Tai visų pirma galima padaryti naudojant "biodujų registro" sistemą ar panašią duomenų bazę, kuri taip pat užtikrina, kad kitiems biodujų naudotojams nebūtų atskleidžiama kilmės garantija. Tai reiškia, kad kilmės garantija (jei ji apskritai buvo sukurta) turi būti glaudžiai susijusi su nustatytu fiziniu biodujų kiekiu ir negali būti suteikta ("atskleista") kitam dujų vartotojui.
- Laikomasi AIED II nustatytų tvarumo ir išmetamo ŠESD kiekio mažinimo kriterijų.

⁸⁵ 75m straipsnio 1 dalyje skelbiama, kad 39 straipsnis, išskyrus 2 ir 2a dalis, taikomas ATLPS 2.

□ Be to, kaip minėta ankstesniame 5.6.3.2 skirsnyje, AIED II kriterijai taikomi tik tuo atveju, jei biodujos gaminamos įrenginiuose (biodujų ir (arba) biometano gamybos vietose ir (arba) įrenginiuose), kurių vidutinis biometano srautas viršija 200 m³/h metano ekvivalento, arba deginamos įrenginiuose, kurių galia viršija 2 MW, pagal 75m straipsnio 2 dalį. Ir atvirkščiai, tai reiškia, kad AIED II kriterijai netaikomi, kai reguliuojama įmonė gali įrodyti, kad biodujų gamintojo vidutinis biometano srautas yra mažesnis nei 200 m³/h metano ekvivalento, o galutinio vartotojo kurą deginančių įrenginių galia yra mažesnė nei 2 MW (šiuo tikslu gali būti naudojami 5.4.2 skirsnyje aptarti metodai). Tačiau reikėtų vengti administracinės naštos, kai galutinių vartotojų pajėgumai nėra žinomi (pvz., jei jie dar nenaudojami nustatant taikymo srities koeficientą → 5.4.2 skirsnį). kartu reikėtų vengti bet kokių prielaidų, kurios neatitinka atitinkamos AIED II ribos. Todėl reguliuojama įmonė gali daryti prielaidą, kad kriterijus bus taikomas bendru vartotojų lygmeniu. Pastarasis reikštų, kad reikia susumuoti visų reguliuojamos įmonės vartotojų pajėgumus, kurie yra lygūs jų pačių bendram tiekimo pajėgumui, ir palyginti tą bendrą pajėgumą su 2 MW riba, kad būtų galima nustatyti, ar taikomi AIED II kriterijai⁸⁶. Atkreipkite dėmesį, kad vertinimas pagal šią ribą gali būti svarbus tik tam tikrais atvejais. Taip yra todėl, kad biodujas tiesiogiai naudoja vienas arba bent jau labai nedidelis vartotojų skaičius arba jos tiekiamos į gamtinių dujų tinklą. Pastarojo atveju biodujų gamintojas, tiekiantis biodujas į tinklą, gali net neturėti jokių ataskaitų teikimo įpareigojimų pagal ATLPS2, bet bet kuris kitas subjektas, kuriam valstybė narė nustatė ataskaitų teikimo prievolę (pvz., dujų tiekėjas arba STO; žr. 8.2 skirsnį).

Daugiau šių kriterijų taikymo gairės pateiktos 3 rekomendaciniame dokumente ("Biomasa ir kiti nuliniai tarifai ES ATLPS").

5.6.3.4 Sąjungos duomenų bazė (UDB)

Sąjungos duomenų bazė (UDB)⁸⁷⁸⁸ yra pasaulinė duomenų bazė, kurioje kaupiami duomenys apie parduodamus biodegalus ir biomasės kurą (skystąjį ir dujinį) ir jų gamybai naudojamas žaliavas nuo pirmojo žaliavos surinkimo punkto iki pagaminto kuro pateikimo vartoti ES rinkai. Kiekvieno kuro srauto atveju tai apima AIED II ekonominės veiklos vykdytojų sandorių duomenis, taip pat degalų AIED II tvarumo charakteristikas ir išmetamo ŠESD kiekio sumažėjimo kriterijus. Duomenų bazės tikslas – skatinti skaidrumą ir užkirsti kelią pažeidimams užtikrinant kuro ir žaliavų atsekamumą. Kalbant apie biomasės dalį, UDB atitiks 3b pakopos masės balansą. Tačiau UDB vis dar kuriama, taigi dar nėra visiškai veikianti. Vėliau taip pat bus įtraukti RFNBO.

Išsamesnės UDB taikymo gairės pateiktos 3 rekomendaciniame dokumente ("Biomasa ir kiti nuliniai tarifai ES ATLPS").

5.7 Pavyzdys: mišrus kuras

Ypatinga, tačiau įprasta komercinių standartinių degalų rūšis yra mišrus transporto degalai. Galima daryti prielaidą, kad įprasti transporto degalai (pvz., E10, E85, B7) laikomi komerciniais standartiniais degalais, kaip apibrėžta 3 straipsnio 32 dalyje, kuriuos sudaro:

- Komercinio standarto kuro **iškastinis komponentas** (benzinas, dyzelinas);
- AIED II reikalavimus atitinkantis **biodegalų komponentas** (FAME, bioetanolis ir kt.);

---

⁸⁶ Pz., jei privačių namų ūkių vidutinė galia yra 20 kW, tai reikštų, kad norint viršyti 2 MW ribą, reikėtų prijungti bent 100 vartotojų.

⁸⁷ RED II 31a straipsnis.

⁸⁸ Vartotojo vadovus ir demonstracinius vaizdo įrašus apie UDB naudojimą galite rasti čia: <https://wikis.ec.europa.eu/pages/viewpage.action?pageId=102630809>. Prieiga prie duomenų bazės yra toje svetainėje skiltyje "Nuorodos".

- ▣ **Priedai** (pvz., metiltret-butilo eteris (MTBE), metanolis, butilhidroksitoluenas (BHT)): galima daryti prielaidą, kad jie taip pat atitinka "komercinio standartinio kuro" apibrėžtį, visų pirma tie, kurie yra chemiškai grynos medžiagos, pagamintos kontroliuojamomis sąlygomis būtent tam, kad būtų įmaišytos į degalus. Jei cheminė sudėtis nežinoma, bet jos kiekis yra labai mažas (pvz., <1 %), vietoj to gali būti naudojami dažniausiai naudojamo šio kuro priedo arba pagrindinės sudedamosios dalies (pvz., benzino) skaičiavimo koeficientai.

Pavyzdys: toliau pateiktoje lentelėje pateiktas E10 degalų srauto išmetamųjų teršalų kiekio apskaičiavimas (supaprastinta sudėtis):

Komponentas	1	2	3	4	5	6	7
	RFA	UCF	EF	Nulinis F	Energetika ar kita	Išmetamųjų teršalų kiekis (iškastinis)	Išmetamųjų teršalų kiekis (biografija)
	1000 litrų	GJ/1000 litrų	t CO ₂ /TJ	-	GJ	t CO ₂	t CO ₂
Skystis - variklių benzinas	8 950	33,6	69,8	0,00%	300 720	20 990	0
Skystis - bioetanolis	950	21,2	71,4	100,00%	20 140	0	1 438
Skystis - MTBE	100	28,0	68,3	0,00%	2 800	191	0
IŠ VISO	10 000	32,4	69,9	6,36%	323 660	21 181	1 438

Teikiant ataskaitas apie metinį išmetamųjų teršalų kiekį svarbūs šie parametrai:

- ▣ 1 skiltis "Išleisto kuro kiekis" (RFA): bendras išleistas sumaišyto kuro kiekis, išreikštas litrais.
- ▣ 2–4 skiltys, vieneto perskaičiavimo koeficientas (UCF): perskaičiavimo koeficientų rinkinys, pagal kurį litrai paverčiami energijos kiekiu. Komercinio standartinio kuro atveju tie veiksniai turėtų būti kiekvienos sudedamosios dalies numatytosios vertės (2a pakopa), kurias turi skelbti kompetentinga institucija ir kurios atitinka nacionalines ŠESD apskaitos vertes. Rezultatas yra svertinis perskaičiavimo koeficientas (4 skiltis), kuris yra vertė, kuri turi būti naudojama kaip vieneto perskaičiavimo koeficientas metinėje išmetamųjų teršalų kiekio ataskaitoje.
- ▣ 5 skiltis, išmetamųjų teršalų faktorius (EF): kaip ir vieneto perskaičiavimo koeficientas, šis koeficientas turėtų būti numatytosios vertės (2a pakopa), kurias turi skelbti kompetentinga institucija ir kurios atitinka nacionalines ŠESD apskaitos vertes.
- ▣ 6 skiltis, nulinė biomasės dalis (nulinė F): nulinis tarifas gali būti taikomas tik iš AIED II reikalavimus atitinkančios biomasės išmetamam ŠESD kiekiui⁸⁹. Todėl vienintelė taikytina pakopa yra 3b pakopa. Svarbu pažymėti, kad **svoris turi būti atliekamas remiantis išmetamųjų teršalų kiekiu, o ne energija**, nes BF apibrėžiamas kaip "anglies" dalis degaluose, kuriai gali būti taikomas nulinis tarifas.
- ▣ 7–9 skiltys, energijos kiekis ir išmetamųjų teršalų kiekis: visų pirmiau nurodytų parametru rezultatas, taikant 5.1 skirsnyje nurodytus skaičiavimo etapus. Skaičiavimas paprastai atliekamas automatiškai metinėje išmetamųjų teršalų ataskaitoje.

6 STEBĖSENOS PLANAS

6.1 Stebėsenos plano rengimas

Šiame skyriuje aprašoma, kaip reguliuojama įmonė gali parengti stebėsenos planą. Kurdami MP, reguliuojami subjektai turėtų vadovautis keliais pagrindiniais principais:

- ▣ Išsamiai žinodama situaciją, reguliuojama įmonė turėtų padaryti stebėsenos metodiką kuo paprastesnę. Tai pasiekama bandant naudoti patikimiausius duomenų šaltinius,

⁸⁹ Pastaba: kai kuriuose prieduose taip pat gali būti biogeninės anglies, kuriai gali būti taikomas nulinis įvertinimas, jei tai pagrįsta įrodymais, kad ji atitinka AIED II kriterijus.

patikimus matavimo prietaisus, trumpus duomenų srautus ir veiksmingas kontrolės procedūras. Be abejo, bus daug sinergijos su esamais ataskaitų teikimo reikalavimais pagal LKD ir (arba) ED tvarką, kai taikytina.

- Reguluojamos įmonės turėtų įsivaizduoti savo metinę išmetamųjų teršalų ataskaitą iš tikrintojo perspektyvos. Ko tikrintojas paklaustų apie tai, kaip duomenys buvo surinkti? Kaip užtikrinti skaidrų duomenų srautą nuo galo iki galo? Kokios kontrolės priemonės apsaugo nuo klaidų, klaidingos informacijos ir praleidimų?
- Stebėsenos planai tam tikru mastu turi būti laikomi gyvais dokumentais. Siekiant kuo labiau sumažinti administracinę naštą, reguliuojamos įmonės turėtų būti atsargios, kokie elementai yra nustatyti pačiame MP ir ką galima įtraukti į rašytines procedūras, papildančias MP.

Pastaba: reguliuojamoms įmonėms, kurių išmetamųjų teršalų kiekis yra mažas, ir kai kurioms kitoms "paprastoms" įmonėms šis skyrius aktualus tik dalies. Patartina pirmiausia perskaityti šio dokumento 7 skyrių.

iš

Šis žingsnis po žingsnio metodas gali būti laikomas naudingu:

1. Apibrėžkite reguliuojamos įmonės ribas atsižvelgdami į 2 skyriuje aprašytas nuostatas.
2. Nustatoma reguliuojamos įmonės kategorija (🔍 žr. 6.3.1 skirsnį), remiantis metinio išmetamo ŠESD kiekio įverčiu.
3. Išvardykite visus kuro srautus (🔍 apibrėžimus žr. 4.2 skirsnį) ir suskirstykite juos į pagrindinius ir de minimis.
4. Nustatykite pakopų reikalavimus pagal reguliuojamos įmonės kategoriją ir kuro srauto klasifikaciją (žr. 6.2 skirsnį).
5. Išvardinkite ir įvertinkite galimus duomenų šaltinius:
  - a. Išleistų degalų srautų veiklos duomenys (išsamesni reikalavimai pateikiami 5.3 skirsnyje):
    - i. Kaip galima nustatyti kuro ar medžiagos kiekį?
      - Ar matavimo metodai yra tokie patys, kaip ir pagal LKD/ED tvarką, ir ar jiems taikoma nacionalinė teisinė metrologinė kontrolė? Jei taip, šie matavimo metodai taip pat gali būti naudojami ETS2 tikslais, o dėl taikymo srities koeficiento galite pereiti tiesiai į b punktą.
      - Ar yra nuolatinio matavimo prietaisų, pvz., srauto matuoklių, svėrimo juostų ir kt., kurie duoda tiesioginius rezultatus apie į atsargas patenkančių ar iš jų išvežamų medžiagų kiekį laikui bėgant?
      - O gal kuro ar medžiagų kiekis turi būti pagrįstas parduotomis partijomis? Kaip tokiu atveju galima nustatyti kiekį atsargų krūvose ar rezervuaruose metų pabaigoje?
    - ii. Ar yra reguliuojamos įmonės nuosavybės teise priklausančių arba jos kontroliuojamų matavimo priemonių?
      - Jei taip: koks jų neapibrėžtumo lygis? Ar juos sunku kalibruoti? Ar jiems taikoma nacionalinė teisinė metrologinė kontrolė⁹⁰?

⁹⁰ Kai kurioms komerciniams sandoriams naudojamoms matavimo priemonėms taikoma nacionalinė teisinė metrologinė kontrolė. Pagal MRR tokioms priemonėms taikomi specialūs reikalavimai (supaprastinti metodai). Išsamesnės informacijos rasite rekomendaciniame dokumente Nr. 4 (nuoroda žr. 1.3 skyrių).

- Jei ne: ar galima naudoti matavimo priemonės, kurias kontroliuoja prekybos partneris? (Tai dažnai būna dujų skaitiklių atveju ir daugeliu atvejų, kai kiekiai nustatomi pagal sąskaitas faktūras.)
- iii. Įvertinkite su tomis priemonėmis susijusią neapibrėžtį ir nustatykite pasiekiamą susietąją pakopą. Pastaba: Neapibrėžties vertinimui taikomi keli supaprastinimai, ypač jei matavimo priemonei taikoma nacionalinė teisinė metrologinė kontrolė.
- b. Taikymo srities veiksnys
- i. Visoms reguliuojamoms įmonėms ir degalų srautams pirmiausia reikia taikyti aukščiausią pakopą – 3 pakopą, nebent valstybės narės reikalauja taikyti specialų metodą. Todėl ar galutinių vartotojų sektorius galima nustatyti pagal fizinį ar cheminį kuro (srautų) atskyrimą? Ar taikoma Euromarker direktyva? Ar galima užmegzti sutartinį ryšį su ATLPS1 veiklos vykdytojais, kuriems tiekiamas kuras?
- ii. Jei nė vienas iš pirmiau nurodytų dalykų netaikomas arba galima įrodyti, kad dėl to patiriamos nepagrįstos išlaidos, ar kitais metodais galima gauti tikslesnius rezultatus (įrodytus remiantis supaprastintu neapibrėžties vertinimu)?
- iii. Kur ii. Ar yra nacionalinių žymenų? Jei yra tiesioginiai sutartiniai santykiai su galutiniais vartotojais, pabandykite nustatyti "priežiūros grandinę", pvz., kiekvienam vartotojui pateikdami savo deklaraciją, arba pabandykite nustatyti "netiesioginius metodus", skirtus galutinių vartotojų sektorių koreliacijai ir, pvz., metinio vartojimo lygio ar pajėgumų, dienos ir (arba) sezoninio vartojimo modelių. Jei tiesioginių sutartinių santykių nėra, pabandykite įtraukti tarpinius prekiautojus į galutinių vartotojų informacijos perdavimą jums.
- iv. Jei nė vienas iš pirmiau nurodytų dalykų neįmanoma nepatiriant nepagrįstų išlaidų, taikoma 1 pakopa: numatytoji vertė yra 1, nebent galima įrodyti, kad numatytoji vertė yra mažesnė nei 1, kad būtų gauti tikslesni rezultatai.
- c. Skaičiavimo veiksniai (išmetamųjų teršalų faktoriaus vieneto perskaičiavimo koeficientas arba biomasės dalis): priklausomai nuo reikalaujamų pakopų (kurios nustatomos remiantis

---

dėl reguliuojamų įmonių kategorijos ir degalų srautų klasifikacijos, kaip aptarta 6.3 skirsnyje):

- i. Ar taikomos numatytosios vertės? Jei taip, ar yra vertybių? (MRR VI priedas, kompetentingos institucijos leidiniai, nacionalinės apskaitos vertės)?
- ii. Jei reikia taikyti aukščiausias pakopas arba jei netaikomos numatytosios vertės, reikia atlikti cheminę analizę, kad būtų nustatyti trūkstami skaičiavimo koeficientai. Tokiu atveju reguliuojama įmonė privalo:
- Nuspręskite, kokią laboratoriją naudoti. Jei akredituotos laboratorijos nėra⁹¹ arba ja naudojantis patiriama nepagrįstų išlaidų, pateikti įrodymus, kad pagal EN ISO 17025 pasirinkta laboratorija yra lygiavertė akreditacijai (žr. 5.5.2 skirsinį);
  - Pasirinkite tinkamą analizės metodą (ir taikomą standartą);
  - Parengti mėginių ėmimo planą (žr. rekomendacinį dokumentą Nr. 5 (žr. 1.3 skirsinį)).
6. Ar galima įvykdyti visas reikalingas pakopas? Jei ne, ar gali būti laikomasi žemesnės pakopos, jei tai leidžiama pagal techninių galimybių ir nepagrįstų išlaidų taisykles (● 6.4 skirsinį)?

---

⁹¹ "Akredituota laboratorija" čia vartojama kaip sutrumpinta "laboratorija, akredituota pagal EN ISO/IEC 17025 reikalingam analizės metodui taikyti".

7. Kitame etape reguliuojama įmonė turėtų apibrėžti visus duomenų srautus (kas iš kur paima kokius duomenis, ką su duomenimis daro, kam perduoda rezultatus ir t. t.) nuo matavimo priemonių ar sąskaitų faktūrų iki galutinės metinės ataskaitos. Bus naudingas srauto schemos dizainas. Daugiau informacijos apie duomenų srauto veiklą pateikta 6.7 skirsnyje.
8. Turėdama šią duomenų šaltinių ir duomenų srautų apžvalgą, reguliuojama įmonė gali atlikti savo apskaitos proceso rizikos analizę, kad nustatytų galimus trūkumus (žr. 6.7 skirsnį). Tokiu būdu jis nustatys, kurioje sistemos klaidų vietoje gali atsirasti lengviausiai.
9. Naudodamasi rizikos analize, reguliuojama įmonė turėtų:
  - a. Įvertinkite, kokias matavimo priemones ir duomenų šaltinius naudoti veiklos duomenims (žr. 5 punkto a papunktį). Jei yra kelios galimybės, turėtų būti naudojama mažiausia neapibrėžtis ir mažiausia rizika;
  - b. Visais kitais atvejais, kai reikia priimti sprendimus⁹², priimti sprendimą pagal mažiausią susijusių riziką; ir
  - c. Apibrėžti nustatytos rizikos mažinimo kontrolės veiksmus (žr. 6.7 skirsnį).
10. Gali tekti pakartoti kai kuriuos 5–9 veiksmus, kol galiausiai užrašyti MP ir susijusias procedūras. Visų pirma, nustačius kontrolės veiklą, reikės atnaujinti rizikos analizę.
11. Tada reguliuojama įmonė parašys MP (naudodama Komisijos pateiktus šablonus, lygiavertį valstybės narės šabloną arba specialų

Komisijos arba valstybės narės pateikta IT sistema) ir reikalaujami patvirtinamieji dokumentai (12 straipsnio 1 dalis):

- a. rizikos vertinimo rezultatas (7 6.7 skirsnį), rodantis, kad nustatyta kontrolės sistema tinkamai mažina nustatytą riziką (nereikalaujama mažai teršalų išmetantiems subjektams 7 7 skyrių);
- b. Gali reikėti pridėti papildomų dokumentų (pvz., reguliuojamos įmonės aprašymą ir schemą, duomenų srauto schemą ir kt.);
- c. MP nurodytos rašytinės procedūros turi būti parengtos, tačiau jų nereikia pridėti prie MP pateikiant jas KI⁹³ (žr. 6.6 skirsnį apie procedūras).

Reguluojama įmonė turėtų užtikrinti, kad visos MP versijos, susiję dokumentai ir procedūros būtų aiškiai ir unikalčiai identifikuojamos ir kad visi susiję darbuotojai visada naudotų naujausias versijas. Gera dokumentų valdymo sistema patartina nuo pat pradžių.

6.2 Tinkamos pakopos pasirinkimas

Minimalių privalomų pakopų nustatymo sistema nustatyta 75h straipsnyje (išleisto kuro kiekis ir apskaičiavimo koeficientai) ir 75i straipsnyje (taikymo srities koeficientas). **Visa apimanti taisyklė yra ta, kad reguliuojama įmonė turėtų taikyti kiekvienam parametrui nustatytą aukščiausią pakopą.** Pagrindiniams B kategorijos reguliuojamų įmonių kuro srautams tai privaloma. Kitiems degalų srautams ir mažesniems subjektams taisyklės išimtys apibrėžiamos toliau pateiktose taisyklėse:

1. Vietoj nustatytų aukščiausių pakopų reikalaujama, kad A kategorijos reguliuojamos įmonės pagrindiniams kuro srautams taikytų bent MRR V priede nurodytas pakopas.

---

⁹² Pvz., jei duomenis galėtų tvarkyti keli skyriai, pasirinkite tinkamiausią su mažiausiu klaidų skaičiumi.

⁹³ Nors CA gali paprašyti pamatyti procedūrų kopijas kaip patvirtinimo proceso dalį

2. Nepriklausomai nuo reguliuojamos įmonės kategorijos, tos pačios V priede nurodytos apskaičiavimo koeficientų pakopos taikomos komerciniams standartiniams degalams⁹⁴ arba degalams, atitinkantiems lygiaverčius kriterijus (7 4.2 skirsnį).
3. Jeigu reguliuojama įmonė kompetentingai institucijai priimtinu būdu įrodo, kad taikant ankstesniuose punktuose reikalaujamas pakopas patiriamos nepagrįstos išlaidos (→ 6.4.1 skirsnį) arba techniškai neįmanoma (7 6.4 skirsnį), reguliuojama įmonė pagrindiniams kuro srautams gali taikyti iki dviejų lygių žemesnę pakopą. 1 pakopa visada yra žemiausia įmanoma pakopa.

Taip pat tikimasi, kad reguliuojamos įmonės de minimis kuro srautams taikys 1 pakopai lygias arba aukštesnes pakopas, jei tai galima pasiekti "be papildomų pastangų" (t. y. be didelių išlaidų). Išleisto kuro kiekių nustatymas reiškia, kad išleisto kuro kiekis nustatomas pagal sąskaitas faktūras arba pirkimo įrašus, nebent apibrėžtą pakopą galima pasiekti be papildomų pastangų. Reguluojama įmonė turėtų aprašyti šį metodą MP.

Jei CA leido naudoti išmetamųjų teršalų faktorius, išreikštus t CO₂ tonai (arba Nm³), o ne t CO₂/TJ, NCV gali būti nustatomas naudojant konservatyvius įverčius, o ne pakopas. Tačiau turėtų būti taikoma aukščiausia pakopa, kuriai nereikia papildomų pastangų. Visa pakopų atrankos reikalavimų sistema apibendrinta 8 lentelėje.

Svarbi pastaba: MP visada turi atspindėti faktiškai taikomą pakopą, o ne mažiausiai vienas reikalingas. Bendras principas taip pat yra tas, kad reguliuojamos įmonės turėtų

stengtis patobulinti savo stebėsenos sistemas, kai tik įmanoma.

Dar išsamesnė esamų ir taikomų pakopų apžvalga, įskaitant tai, kaip įrodyti įrodymus ir nukrypimo priežastis, pateikta šio dokumento priedo 9.3 skirsnyje.

---

⁹⁴ 3 straipsnio 32 dalyje apibrėžiama: *komerciniai standartiniai degalai – tarptautiniu mastu standartizuoti komerciniai degalai, kurių 95 % pasikliautinis intervalas yra ne didesnis kaip 1 % pagal nurodytą šilumingumą, įskaitant gazolį, lengvąjį mazutą, benzina, lempų alyvą, žibalą, etaną, propaną, butaną, reaktyvinį žibalą (reaktyvinį A1 arba reaktyvinį A), reaktyvinį benzina (reaktyvinį benzina B) ir aviacinį benzina (AvGas).*

Komercinio standarto degalai laikomi lengvai stebimais.

8 lentelė. Pakopų reikalavimų santrauka. Atkreipkite dėmesį, kad tai tik trumpa apžvalga. Išsamesnės informacijos reikėtų rasti visą šio skirsnio tekstą ir 11 lentelę.

Reguliuojamos įmonės kategorija	Kuro srauto kategorija	Reikalinga pakopa (apimties koeficientas)	Minimali reikalaujama pakopa (išleisto kuro kiekis ir skaičiavimo koeficientai)	UCF ir AP komerciniams standartiniams degalams arba lygiaverčius kriterijus atitinkantiems degalams (75k straipsnio 2 dalis)
Katė. B (> 50kt)	Pagrindinis	<i>aukščiausia pakopa arba Valstybės narės reikalavimas</i>	<i>aukščiausia pakopa</i>	<i>2a/2b pakopa (V priedas)</i>
	de minimis		<i>konservatyvūs įverčiai, išskyrus atvejus, kai pakopa yra Pasiekiamas be papildomų pastangų</i>	
Katė. A (≤ 50 kt)	Pagrindinis		<i>V priede nurodyta pakopa (EF: 2a/2b)</i>	
	de minimis		<i>konservatyvūs įverčiai, išskyrus atvejus, kai pakopa yra Pasiekiamas be papildomų pastangų</i>	
Mažai teršalų išmetantis subjektas (< 1 000t)	Pagrindinis		<i>1 pakopa</i>	
	de minimis		<i>konservatyvūs įverčiai, išskyrus atvejus, kai pakopa yra Pasiekiamas be papildomų pastangų</i>	
Priežastys, dėl kurių leidžiama nukrypti nuo reikalaujamų pakopų		<i>techninio neįmanomumo (arba ne nepagrįstų išlaidų arba supaprastintų Neapibrėžties vertinimas⁹⁵</i>	<i>techninis neįgyvendinamumas arba nepagrįstos išlaidos</i>	

⁹⁵ 2024–2026 m. pereinamoju laikotarpiu taikomos kitos galimos išimtys, kai taikoma mažesnė nei 1 numatytoji vertė, kaip aptarta 5.4.2 skirsnyje.

6.3 Reguluojamų įmonių ir degalų srautų skirstymas į kategorijas

Pagrindinė ES ATLPS SAT sistemos filosofija yra ta, kad didžiausias išmetamųjų teršalų šaltiniai turėtų būti stebimi kuo tiksliau, o ne tokie plataus užmojo

metodai gali būti taikomi mažesniems taršos šaltiniams. Taikant šį metodą atsižvelgiama į ekonominį efektyvumą ir išvengiama nepagrįstos finansinės ir administracinės naštos, kai didesnių pastangų nauda būtų tik nedidelė.

6.3.1 Reguluojamų įmonių kategorijos

Siekdama nustatyti stebėsenos būtiną užmojų lygį, t. y. reikalaujamas pakopas (išsami informacija pateikta 6.2 skirsnyje), reguliuojama įmonė prieš taikydama taikymo srities koeficientą turi suskirstyti reguliuojamą įmonę į kategorijas pagal jos vidutinį metinį išmetamųjų teršalų kiekį (75e straipsnio 2 dalis, išskyrus atvejus, kai taikoma išimtis pagal 75e straipsnio 4a dalį):

- A kategorija: vidutinis metinis išmetamųjų teršalų kiekis yra lygus 50 000 tonų CO_{2(e)} arba mažesnis;
- B kategorija: vidutinis metinis išmetamųjų teršalų kiekis yra daugiau kaip 50 000 tonų CO_{2(e)}.

Vidutinis metinis išmetamųjų teršalų kiekis – ankstesnio prekybos laikotarpio nuo 2031 m. vidutinis *metinis patikrintas* išmetamųjų teršalų kiekis. Kalbant apie metines ataskaitas, iš tvarios biomasės išmetamas teršalų kiekis⁹⁶ neįtraukiamas (t. y. nulinis tarifas). Tačiau, kadangi patikrintų išmetamųjų teršalų dar nėra (tik nuo 2026 m.), reguliuojama įmonė pirmajai MP turi naudoti konservatyvų įvertį.

Jei tų vidutinių patikrintų metinių išmetamųjų teršalų kiekio nėra arba jie nebėra reprezentatyvūs, turi būti taikomas konservatyvus metinio vidutinio išmetamo ŠESD kiekio įvertis prognozuojamam ateinančių penkerių metų išmetamųjų teršalų kiekiui. 2027–2030 m. vidutinis metinis išmetamųjų teršalų kiekis grindžiamas vidutiniu patikrintu metiniu išmetamųjų teršalų kiekiu per 2 metus iki ataskaitinio laikotarpio.

MRR leidžiama, kad subjektas, kuris viršija vieną iš minėtų ribų tik kartą per šešerius metus, neturėtų keisti savo kategorijos. Pavyzdžiui,

A kategorijos subjektas, išmetantis 51 000 t CO₂ tik per vienerius metus, neprivalo keisti savo kategorijos, jei reguliuojama įmonė įrodo KI, kad per pastaruosius penkerius metus jos išmetamas CO₂ kiekis buvo mažesnis nei 50 000 t ir vėlesniais ataskaitiniais laikotarpiais jis nebebus viršytas. Svarbiausia, kad tai taip pat reiškia, kad taikomos minimalios pakopos nesikeičia dėl šių vienerių metų didesnio išmetamųjų teršalų kiekio, o reguliuojama įmonė neprivalo pateikti atnaujinto MP tvirtinti.

⁹⁶ Tai reiškia, kad biomasė, jei ji naudojama deginimui, turi atitikti AIED II nustatytus tvarumo ir išmetamo ŠESD kiekio mažinimo kriterijus, kad jai būtų taikomas nulinis tarifas. Daugiau informacijos apie biomasę pateikiama 5.6.3.2 skirsnyje.

6.3.2 Mažai teršalų išmetanti reguliuojama įmonė

Reguliuojamos įmonės, kurios vidutiniškai per metus išmeta mažiau nei 1 000 t CO_{2(e)}, gali būti klasifikuojamos kaip mažai teršalų išmetančios reguliuojamos įmonės pagal MRR 75n straipsnį. Siekiant sumažinti administracines išlaidas, taikomi specialūs SAT sistemos supaprastinimai (žr. 7 skirsnį).

Kaip ir kitų reguliuojamų įmonių kategorijų atveju, vidutinis metinis išmetamų teršalų kiekis nuo 2031 m. turi būti nustatomas kaip vidutinis metinis *patikrintas* praėjusio prekybos laikotarpio išmetamas ŠESD kiekis, išskyrus CO₂, susidarantį iš tvarios¹⁰⁷ biomasės. 2027–2030 m. vidutinis metinis išmetamų teršalų kiekis grindžiamas vidutiniu patikrintu metiniu išmetamųjų teršalų kiekiu per 2 metus iki ataskaitinio laikotarpio.

Jei šių vidutinių išmetamųjų teršalų kiekio nėra, turi būti naudojamas konservatyvus prognozuojamo išmetamųjų teršalų kiekio per ateinančius penkerius metus įvertis.

Ypatinga situacija susidaro, jei reguliuojamos įmonės išmetamų teršalų kiekis viršija 1 000 t CO₂ per metus ribą. Tokiu atveju būtina peržiūrėti MP ir pateikti KI naują, kuriam supaprastinimai nebegali būti taikomi. Tačiau pagal 75n straipsnio 6 dalies trečios pastraipos formuluotę reguliuojama įmonė gali ir toliau būti mažai teršalų išmetančia įmone, jei ji kompetentingai institucijai gali įrodyti, kad 1 000 t CO₂ per metus riba per pastaruosius penkerius metus nebuvo viršyta ir nebebus viršyta. Taigi didelis išmetamųjų teršalų kiekis per vienerius metus iš šešerių metų gali būti toleruotinas, tačiau jei riba vėl viršijama per vienerius iš kitų penkerių metų, ši išimtis nebebus taikoma.

6.3.3 Kuro srautų nustatymas ir skirstymas į kategorijas

Kuro srautų identifikavimą sudaro šie du etapai:

- Vartojimui išleisto kuro padalijimas į kuro srautus; □ Tų kuro srautų suskirstymas į kategorijas.

Pastaba: degalų srautai, kurių taikymo srities koeficientas yra nulis arba nulinė 100 % dalis, taip pat turi būti įtraukti į MP. Taip yra todėl, kad atitinkamą išmetamą ŠESD kiekį galima skaičiuoti kaip nulį tik tuo atveju, jei galima pateikti atitinkamus įrodymus dėl taikymo srities koeficiento (7 5.4.2 skirsnyje) arba nulinės vardinės dalies (7 5.6.3 skirsnyje).

Direktyva netaikoma tik III priede nenurodytiems sektoriams išleistam kurui. Tačiau, kadangi degalų srautus gali sudaryti ATLPS 2 sektoriams ir sektoriams, kuriems netaikoma ATLPS2, kiekis, stebėsenos tikslais taip pat būtina pranešti apie dalį, kuri išleidžiama sektoriams, kuriems netaikoma ATLPS2. Kitaip tariant, turėtų būti nurodomi kuro srautai, kurių taikymo srities koeficientas mažesnis nei 1. Be to, turėtų būti pranešama apie kuro srautus, kurių taikymo srities koeficientas yra 0, nes reguliuojamoms įmonėms suteikiama lankstumo skaidyti kuro srautus pagal 1 ir 0 kuro srautus. Administracinė našta tokiais atvejais būtų ribota, nes įmonė vis tiek būtų reguliuojama įmonė, o kompetentinga institucija galėtų vykdyti daug veiksmingesnę priežiūrą. Be to, su bet kokiais kuro srautais, kurių taikymo srities koeficientas yra 0, susijęs išmetamas ŠESD kiekis yra svarbus, nes jis įskaičiuojamas į bendrą išmetamą ŠESD kiekį, naudojamą reguliuojamai

įmonei suskirstyti į kategorijas (7 6.3.1 skirsnį). Tačiau kuras, kuris dėl bet kokios kitos priežasties nepatenka į taikymo sritį (7 skirsnį, 2.2, pvz., naudojami ne energetikos tikslais, pvz., išmetamosioms dujoms valyti arba kaip tepalai, H₂, komunalinės ar pavojingos atliekos) neprivalo būti įtraukti į MP.

Vis dėlto tais atvejais, kai subjektas išleidžia kurą vartoti tik į sektorius, kuriems netaikoma ATLPS2, tačiau kurą galima naudoti ir ATLPS 2 sektoriuose, atliekant periodinius vertinimus kompetentingai institucijai turėtų būti bent jau priimtinu būdu įrodyta, kad toks kuras nėra ir nebus naudojamas deginimui sektoriuose, kuriems taikoma ATLPS2. Kompetentingos institucijos turi užtikrinti, kad nebūtų subjektų, tiekiančių degalus ATLPS 2 sektoriams be ŠESD leidimo ir stebėsenos plano.

Skaidymas į kuro srautus

Skirstant į kuro srautus turėtų būti atsižvelgiama į šiuos aspektus:

- kuro srautai gali būti tik kuras, patenkantis į ES ATLPS direktyvos 3 straipsnio af punkto taikymo sritį, kuriame nurodomas kuras, kuriam taikoma LKD 2 straipsnio 1 dalis, arba bet koks kitas produktas, skirtas naudoti, siūlomas parduoti arba naudojamas kaip variklių kuras ar šildymo kuras, kaip nurodyta LKD 2 straipsnio 3 dalyje, įskaitant elektros energijos gamybą (7 2.2 skirsnį);
- Vartojimui skirtas kuras gali būti išleidžiamas įvairiomis priemonėmis. Tokios priemonės gali būti vamzdynai, sunkvežimių pristatymas, gabenimas ar jų deriniai, tarpininkės (pvz., kiti degalų prekiautojai, neturintys savo akcizais apmokestinamų prekių sandėlio) ir kt.
- galutinių vartotojų rūšys, nustatytos pagal jų plokščių šaltai valcuotų šaltai valcuotų produktų kategorijas (7 5.4.1 skirsnį), turimo agregavimo lygmeniu ir tais atvejais, kai tai užtikrina didesnį skaidrumą ir patikrinamumą;
- taikymo srities koeficientui nustatyti taikomi metodai (7 5.4.2 skirsnį).

Idealiu atveju kuro srautai turėtų būti suskirstyti į agregavimo lygį, kad būtų galima naudoti tik vieną kuro išleidimo būdą, tik vieną metodą taikymo srities koeficientui (bent viena pakopa) ir CRF kategorijai. Tai labai palengvintų kompetentingos institucijos patvirtinimą MP ir metinės išmetamųjų teršalų ataskaitos tikrinimą, kad būtų lengviau nustatyti susijusią riziką. Du šio skyriaus pabaigoje pateikti pavyzdžiai turėtų padėti iliustruoti šį požiūrį.

Kuro srautų skirstymas į kategorijas

Reguluojama įmonė turi klasifikuoti visus kuro srautus ir palyginti atitinkamą išmetamųjų teršalų kiekį su "visų stebimų objektų bendru kiekiu".

Reikia atlikti šiuos veiksmus:

- Nustatykite "visų stebimų elementų sumą" sudėdami:
- visų nustatytų kuro srautų išmetamas kiekis (CO_{2(e)}) (žr. toliau);
- Atliekant šį skaičiavimą atsižvelgiama į CO₂ iš iškastinių šaltinių ir į "netvarią¹⁰⁷ biomasę".

- Po to reguliuojama įmonė turėtų išvardyti visus kuro srautus, surūšiuotus mažėjančia tvarka pagal susijusį išmetamųjų teršalų kiekį.
- Tada reguliuojama įmonė gali pasirinkti kuro srautus, kuriuos ji nori priskirti prie de minimis degalų srautų, kad prireikus jiems būtų taikomi mažesni stebėsenos reikalavimai. Šiuo tikslu turi būti laikomasi toliau nurodytų ribų.

Reguluojama įmonė de **minimis kuro srautais gali pasirinkti** kuro srautus, kurie *kartu* sudaro mažiau nei 1 000 tonų iškastinio kuro CO₂ per metus. Visi kiti degalų srautai priskiriami **pagrindiniams kuro srautams**.

MRR leidžiama, kad subjektas, kuris viršija vieną iš minėtų ribų tik kartą per šešerius metus, neprivalo keisti savo klasifikacijos. Tai reiškia, kad taikomos minimalios pakopos nesikeičia dėl šių vienerių metų didesnio išmetamųjų teršalų kiekio, o reguliuojama įmonė neprivalo pateikti atnaujinto MP tvirtinti.

1 pavyzdys: naftos produktų tiekėjas savo akcizais apmokestinamų prekių sandėlyje sandėliuoja dviejų skirtingų rūšių degalus. Vienas yra dyzelinas, kurio sudėtyje yra 10 proc. biomasės skysčių, skirtų kelių transporto sektoriui, kitas – pastatų mazutas. Nors didžioji dalis degalų perduodama degalų prekybininkams vamzdiniais, nedidelis degalų kiekis perduodamas sunkvežimiams degalų prekybininkams, daugiausia veikiantiems pastatų sektoriuje ir degalinėse. Todėl gali būti naudingiausia nustatyti keturis skirtingus kuro srautus:

1. dyzelinas, išleistas vartoti vamzdiniais degalų prekybininkams;
2. mazutas, išleistas vartoti vamzdiniais degalų prekybininkams;
3. sunkvežimiams vartojimui skirtas mazutas degalų prekybininkams (daugiausia veikiantiems pastatų sektoriuje);
4. Dyzelinas sunkvežimiams buvo gabenamas į degalines.

2 pavyzdys: kuro srautų skirstymas į kategorijas

Ūkio subjektas įvairiomis priemonėmis tiekia lengvąjį mazutą ir benzimą skirtingiems (tarpiniams) vartotojams ir galutiniams vartotojams, taikydamas skirtingas apimtį koeficiento pakopas.

Kuro srautas	Išmetamųjų teršalų kiekis (prieš taikant taikymo srities koeficientą) (t CO ₂)	Priemonės, kuriomis išleidžiama	(Tarpinis) vartotojas	Galutinio vartojimo sektorius (CRF)	Taikymo srities veiksnys Metodas	Taikymo srities veiksnys
1. Lengvasis mazutas 1	50 000 (pagrindinis)	Vamzdynai	Energija Pramonė (netaikoma ETS1)	1A1a	2 pakopa (priežiūros grandinė)	1
2. Lengvasis mazutas 2	30 000 (pagrindinis)	Vamzdynai	ETS1 įrenginiai Energija Pramonė (elektrinė)	1A1a	3 pakopa (ETS1 patikrinta išmetamųjų teršalų kiekio ataskaita)	0

Kuro srautas	Išmetamųjų teršalų kiekis (prieš taikant taikymo srities koeficientą) (t CO ₂)	Priemonės, kuriomis išleidžiama	(Tarpinis) vartotojas	Galutinio vartojimo sektorius (CRF)	Taikymo srities veiksnys Metodas	Taikymo srities veiksnys
3. Benzinas	25 000 (pagrindinis)	Sunkvežimiai	Degalinės	1A3b	2 pakopa (priežiūros grandinė)	0.85
4. Lengvasis mazutas 3	5 000 (pagrindinis)	Sunkvežimiai	ETS1 įrenginiai Pramonė	1A2c	3 pakopa (ETS1 patikrinta išmetamųjų teršalų kiekio ataskaita)	0
5. Lengvasis mazutas 4	1 500 (pagrindinis)	Sunkvežimiai	Pramonė	1A2	2 pakopa (priežiūros grandinė)	1
6. Lengvasis mazutas 5	300 (de minimis)	Sunkvežimiai	nežinoma	1A	1 pakopa	1

6.4 Nukrypti leidžiančios nuostatos priešastys

MRR leidžiama nukrypti nuo reikalaujamų išleidžiamo kuro kiekio pakopų ir bet kokio veiksnio, jei galima įrodyti bet kurį iš šių veiksnių (🔍 žr. 8 lentelę):

- Nepagrįstos išlaidos
- Techniškai neįmanoma
- Be to, šios nukrypti leidžiančios nuostatos taikomos tik taikymo srities veiksniai
- 3 pakopos metodai negalimi
- Supaprastintas neapibrėžties vertinimas (🔍 6.4.2 skirsnyje)

Ekonominis efektyvumas yra svarbi MRR sąvoka. Paprastai reguliuojama įmonė gali gauti kompetentingos institucijos leidimą nukrypti nuo konkretaus MRR reikalavimo (visų pirma reikalaujamo pakopos lygio), jei visapusiškas reikalavimo taikymas sukeltų **nepagrįstų išlaidų**. Todėl reikalinga aiški "nepagrįstų išlaidų" apibrėžtis. Tai nustatyta MRR 75d straipsnyje. Kaip nurodyta 6.4.1 skirsnyje, jis grindžiamas nagrinėjamo reikalavimo sąnaudų ir naudos analize.

Panašios nukrypti leidžiančios nuostatos gali būti taikomos, jei priemonė yra **techniškai neįmanoma**. Techninis pagrįstumas yra ne sąnaudų ir naudos klausimas, o tai, ar reguliuojama įmonė praktiškai gali įvykdyti tam tikrą reikalavimą. MRR 75c straipsnyje reikalaujama, kad reguliuojama įmonė pateiktų pagrindimą, kai teigia, kad kažkas techniškai neįmanoma. Šis pagrindimas turi įrodyti, kad reguliuojama įmonė neturi techninių išteklių

konkrečiam reikalavimui įvykdyti per nustatytą laiką. Jei tai galima įrodyti, paprastai tai taip pat sukeltų nepagrįstų išlaidų.

6.4.1 Nepagrįstos išlaidos

Vertinant, ar konkrečios priemonės išlaidos yra pagrįstos, išlaidos turi būti lyginamos su jos teikiama nauda. Išlaidos laikomos nepagrįstomis, jei išlaidos viršija naudą (75d straipsnis).

Išlaidos: reguliuojama įmonė turi pateikti pagrįstą susijusių išlaidų įvertinimą. Turėtų būti atsižvelgiama tik į papildomas išlaidas, kurios taikomos pagal alternatyvų scenarijų. MRR taip pat reikalaujama, kad įrangos sąnaudos būtų įvertintos taikant nusidėvėjimo laikotarpį, atitinkantį įrangos ekonominį eksploatavimo laiką. Taigi vertinant turi būti naudojamos metinės išlaidos per visą eksploatavimo laikotarpį, o ne visos įrangos išlaidos. Be to, MRR taip pat reikalaujama atsižvelgti į visas (galutinių) vartotojų patirtas išlaidas. Tai gali būti ypač svarbu renkantis taikymo srities koeficiento metodą.

Jei tam tikrų gerinimo priemonių sąnaudos ar nauda daro poveikį daugiau nei vienam kuro srautui (pvz., taikant tam tikrą taikymo srities koeficiento metodą), sąnaudos ir nauda gali būti vertinamos bendru lygmeniu, t. y. visų paveiktų kuro srautų kartu. Todėl tai taip pat reiškia, kad 75d straipsnio 5 dalyje nustatytos absoliučios minimalios finansinės ribos taikomos bendru lygmeniu.

1 pavyzdys: seną matavimo priemonę reikia pakeisti nauja. Pagal senąją priemonę buvo galima pasiekti 3 % neapibrėžtį, atitinkančią 2 pakopą (± 5 %) išleisto kuro kiekiui (dėl pakopų apibrėžimų žr. 5.3.1 skirsnį). Kadangi reguliuojama įmonė vis tiek turėtų taikyti aukštesnę pakopą, ji svarsto, ar geresnė priemonė nepatirtų nepagrįstų išlaidų. A priemonė kainuoja 40 000 EUR ir sukelia 2,8 % neapibrėžtumą (vis dar 2 pakopa), B priemonė kainuoja 70 000 EUR, tačiau leidžia pasiekti 2,1 % neapibrėžtumą (3 pakopa, $\pm 2,5$ %). Atsižvelgiant į tipinę matavimo įrangos ekonominę eksploatavimo trukmę, laikoma, kad tinkamas 8 metų nusidėvėjimo laikotarpis.

Išlaidos, į kurias reikia atsižvelgti vertinant nepagrįstas išlaidas, yra 30 000 EUR (t. y. skirtumas tarp dviejų skaitiklių), padalytos iš 8 metų, t. y. 3 750 EUR (tai taip pat yra mažesnė už 75d straipsnio 5 dalyje nustatytą ribą, todėl išlaidos vis tiek nebūtų nepagrįstos). Nereikėtų atsižvelgti į darbo laiko sąnaudas, nes manoma, kad tas pats darbo krūvis yra būtinas nepriklausomai nuo įrengiamo skaitiklio tipo. Taip pat galima daryti prielaidą, kad tos pačios priežiūros išlaidos yra apytikslės.

2 pavyzdys: Taikymo srities koeficientui nustatyti reguliuojama įmonė įrodo, kad nėra nė vieno iš 3 pakopos metodų (t. y. neįmanoma atskirti fizinio ir cheminio poveikio, netaikomas "Euromarker" ir t. t.). Todėl reguliuojama įmonė nagrinėja galimybę nustatyti 2 lygio priežiūros grandinės metodą, pagal kurį atnaujinant galiojančias sąlygas būtų pateikta tiesiogiai susijusių galutinių vartotojų (t. y. tų, su kuriais jie jau turi tiesioginių sutartinių santykių) savideklaraciją. Kaip alternatyvą reguliuojama įmonė taip pat svarsto "netiesioginį metodą", koreliuodama metines sumas ir plokščių šaltai valcuotų produktų kategorijas.

Nepagrįstų išlaidų, susijusių su bet kurio iš šių metodų įgyvendinimu, vertinimas bus atliekamas lyginant jį su alternatyviu 1 pakopos – numatytosios 1 vertės metodu, kuris reikštų, kad galutiniai

virtotojai, kuriems netaikomas ES ATLPS direktyvos III priedas, galėtų turėti teisę gauti finansinę kompensaciją⁹⁷ už patirtas anglies dioksido sąnaudas.

Todėl į išlaidas, į kurias reikia atsižvelgti, bus įtrauktos pačios reguliuojamos įmonės papildomos išlaidos (investicijos į IT programinę įrangą, koreliacijos tyrimai, personalo išlaidos ir kt.). Be to, atliekant vertinimą taip pat turėtų būti atsižvelgiama į administracinę naštą (pvz., mokant mokesčių už degalų korteles) arba galutinių vartotojų sutaupyta naštą. Pastarasis gali apimti laiką, sugaištą sutikti su atnaujintomis sąlygomis (taikymo srities veiksnio metodas: "priežiūros grandinė") arba visai nereikia imtis jokių veiksmų (apimties veiksnio metodas: "netiesioginiai metodai"). Šiuo tikslu atitinkamos patirtos arba sutaupytos išlaidos (pvz., remiantis metiniu sutaupytu laiku, padaugintu iš vidutinių konkrečios šalies personalo išlaidų) būtų pridamos prie reguliuojamos įmonės sąnaudų arba iš jų atimamos, kad būtų gautos visos išlaidos, kurios turi būti palygintos su toliau apskaičiuota nauda.

Nauda: Kadangi tikslesnio matavimo naudą sunku išreikšti finansinėmis vertėmis, reikia daryti prielaidą pagal MRR. Laikoma, kad nauda yra proporcinga apyvartinių taršos leidimų skaičiui, atitinkančiam sumažėjusio neapibrėžtumo dydį. Kad šis įvertinimas būtų nepriklausomas nuo kasdienių kainų svyravimų, MRR (75d straipsnio 1 dalis) reikalaujama taikyti pastovią 60 EUR apyvartinių taršos leidimų kainą. Nustatant numatomą naudą, ši apyvartinių taršos leidimų kaina turi būti padauginta iš "pagerinimo koeficiento", t. y. neapibrėžties padidėjimo, padauginto iš vidutinio metinio išmetamo teršalų kiekio, kurį per pastaruosius trejus metus sukelia atitinkamas kuro srautas. Neapibrėžtumo padidėjimas yra skirtumas tarp šiuo metu pasiekto neapibrėžtumo⁹⁸ ir pakopos neapibrėžtumo ribos, kuri būtų pasiekta po pagerėjimo.

Jei patobulinius išmetamųjų teršalų kiekio duomenų tikslumą tiesiogiai nepagerėja, pagerėjimo koeficientas visada yra 1 %. 75d straipsnio 4 dalyje išvardyti kai kurie tokie patobulinimai, pvz., didesnės apimties koeficiento pakopos taikymas, perėjimas nuo numatytyjų verčių prie analizės, analizuojamų mėginių skaičiaus didinimas, duomenų srauto ir kontrolės sistemos tobulinimas ir kt.

Atkreipkite dėmesį į **MRR nustatytą minimalią ribą** : sukauptos gerinimo išlaidos, mažesnės nei 4 000 EUR per metus, visada laikomos pagrįstomis, nevertinant naudos. Reguluojamoms įmonėms, kurių išmetamųjų teršalų kiekis yra mažas (● 6.3.2 skirsnį), ši riba yra tik 1 000 EUR.

Apibendrinant tai, kas išdėstyta pirmiau, pagal formulę, išlaidos laikomos pagrįstomis, jeigu:

$$C < P \cdot AEm \cdot IF$$

$$C \leq P \cdot AEm \cdot (U_{curr} - Naujas)_{pakopa} \quad (9)$$

čia:

C ..... Išlaidos [EUR per metus]

P ..... nurodyta leidimo kaina = 60 € / t CO_{2(e)}

AEm .... Vidutinis išmetamųjų teršalų kiekis iš susijusio (-ų) kuro srauto (-ų) per pastaruosius trejus metus [t CO_{2(e)}/metus]

⁹⁷ Finansinė kompensacija reiškia, kad vartotojai, kuriems netaikoma ATLPS2 taikymo sritis, prašo kompensuoti jiems nepagrįstai tenkančias anglies dioksido sąnaudas. Atitinkamos taisyklės bus parengtos atskirame teisės akte.

⁹⁸ Atkreipkite dėmesį, kad čia kalbama apie "tikrąjį" neapibrėžtumą, o ne apie pakopos neapibrėžtumo slenkstį.

JEI ..... Pagerinimo koeficientas ($U_{curr} - U_{nauja\ pakopa}$, jei taikoma, arba 1 %)

U_{curr} ..... Dabartinė neapibrėžtis (faktinė neapibrėžtis, o ne pakopos riba) [%]

$U_{nauja\ pakopa}$. Naujos pakopos neapibrėžties riba, kurią galima pasiekti [%]

3 pavyzdys: Pakeitus pirmiau aprašytus skaitiklius, prietaiso A "patobulinimo" nauda yra lygi nuliui, nes tai yra tik dabartinės pakopos pakeitimas. Tai negali būti nepagrįsta, nes reguliuojama įmonė negali būti valdoma bent be šios priemonės.

B priemonės atveju galima pasiekti 3 pakopą (ribinė neapibrėžtis = 2,5 %). Taigi neapibrėžtumo pagerėjimas yra $U_{kursas} - U_{nauja\ pakopa} = 2,8\% - 2,5\% = 0,3\%$.

Vidutinis metinis išmetamų teršalų kiekis yra $AEm = 120\ 000\ t\ CO_2$ per metus. Todėl numatoma nauda yra $0,3\% \cdot 120\ 000 \cdot 60\ € = 21\ 600\ €$. Tai yra didesnė nei numatomos išlaidos (žr. pirmiau). Todėl nėra neprotinga reikalauti įrengti prietaisą B.

4 pavyzdys: esant tokiai pačiai situacijai, kaip ir pirmiau pateiktame pavyzdyje, vertinant aukštesnės pakopos naudą pagal bet kurį iš skaičiavimo veiksmių arba apimties koeficientas būtų lygus $1\% \cdot 120\ 000 \cdot 60\ € = 72\ 000\ €$

5 pavyzdys: degalų srautai, kuriuose išmetama tik nulinė anglies dioksidas (pvz., biodegalai), yra ypatingas de minimis degalų srautų atvejis, nes jų išmetamųjų teršalų kiekis iš viso nėra nulinis. Tokių degalų srautų atveju KI gali manyti, kad bet kokios atsinaujinančiųjų išteklių energijos sąnaudos, susijusios su tam tikra pakopa, yra nepagrįstos, neviršijant pirmiau aptartų kiekybinių ribų (4 000 EUR / 1 000 EUR), nebent tai būtų galima pasiekti be jokių papildomų pastangų (pvz., naudojant KI paskelbtas 2a pakopos numatytąsias vertes). Taikymo srities koeficientui paprastai leidžiama taikyti 1 pakopą (vertė 1), nebent KI remiasi 75l straipsnio 6 dalimi."

Svarbi pastaba: 2024 m. teikdamos ataskaitas apie ankstesnį išmetamą teršalų kiekį (t. y. ataskaitą iki 2025 m. balandžio 30 d.) valstybės narės gali atleisti reguliuojamas įmones nuo pareigos pagrįsti, kad dėl konkrečios stebėsenos metodikos atsirastų nepagrįstų išlaidų (75d straipsnio 1 dalis).

"Excel" pagrįstą "ETS2 priemonę nepagrįstoms sąnaudoms padengti" galima parsisiųsti iš Klimato kaitos GD ETS2 svetainės:

https://climate.ec.europa.eu/eu-action/eu-emisiju-prekybos-sistema-eu-ETS/ETS2-pastatai-keliu-transportas-ir-papildomi-sectors_en

6.4.2 Supaprastintas apimties veiksnio neapibrėžties vertinimas

Išleisto kuro kiekių ir skaičiavimo veiksnių nukrypti nuo reikalaujamų pakopų (7 žr. 8 lentelę) galima tik tuo atveju, jei galima įrodyti, kad techniškai neįmanoma arba nepagrįstos išlaidos (7 6.4.1 skirsnį). Be to, taikant taikymo srities koeficientą (7 5.4 skirsnį, taip pat galima nukrypti nuo reikalaujamos pakopos taikymo, jei reguliuojama įmonė gali įrodyti, kad taikant žemesnės pakopos metodą galima tiksliau nustatyti galutinių vartotojų plokščių šaltai valcuotų šaltai valcuotų šaltų valcų kategorijas, remiantis supaprastintu neapibrėžties vertinimu.

Atliekant tokį neapibrėžties vertinimą bus atsižvelgiama į 6.5 skirsnyje aptartus elementus. Tačiau jis supaprastintas ta prasme, kad kiekybiškai neįvertinami elementai taip pat gali būti svarstomi tais atvejais, kai nėra kiekybiškai įvertinamų įverčių. Pavyzdžiui, atliekant tyrimą, kuriuo siekiama nustatyti galutinių vartotojų sezoninio vartojimo profilio ir jų atitinkamų direktyvos III priede išvardytų plokščių šaltai valcuotų produktų kategorijų koreliaciją (netiesioginių metodų taikymo srities koeficiento metodas), rezultate gali būti kiekybiniai galutinių vartotojų, klaidingai nustatytų kaip patenkančių į ATLPS 2 taikymo sritį, dalies įverčiai, ir ir atvirkščiai, klaidingai nustatyta, kad nepatenka į ATLPS2 taikymo sritį. Daugeliu kitų atvejų tokių kiekybinių įverčių gali nebūti, pvz., III priede nenurodytų naudotojų dalis taikant "fizinio atskyrimo" taikymo srities veiksnio metodą. Tokiais atvejais MRR įvedama "supaprastinto" neapibrėžties vertinimo sąvoka. Ši sąvoka gali būti suprantama kaip reguliuojamos įmonės, atsižvelgiant į pagrindines sąvokas, tačiau naudojant bet kokią pagrįstos informacijos šaltinį (pvz., literatūros šaltinius) tam tikram žemesnės pakopos metodui įrodyti galima tiksliau nustatyti galutinius vartotojus.

2024–2026 m. pereinamojo laikotarpio supaprastinimai:

Kaip aptarta 5.4.2 skirsnyje, MRR yra pereinamojo laikotarpio nuostata dėl 2024–2026 nukrypti leidžiančią nuostatą, pagal kurią leidžiama taikyti mažesnę nei 1 numatytąjį taikymo srities koeficientą, jei reguliuojama įmonė gali įrodyti, kad tai leidžia tiksliau nustatyti išmetamųjų teršalų kiekį.

6.5 Neapibrėžties vertinimas

6.5.1 Bendrieji principai

Kai kas nors norėtų užduoti pagrindinį klausimą apie bet kurios apyvartinių taršos leidimų prekybos sistemos SAT sistemos kokybę, jis tikriausiai paklaustų: "Kiek geri yra duomenys?" arba "Ar galime pasitikėti matavimais, kuriais gaunami išmetamųjų teršalų duomenys?" Nustatant matavimų kokybę, tarptautiniai standartai nurodo "neapibrėžtumą" kiekį. Šią sąvoką reikia šiek tiek paaiškinti.

Yra įvairių terminų, dažnai vartojamų panašiai kaip neapibrėžtumas. Tačiau tai nėra sinonimai, bet turi savo apibrėžtą reikšmę (žr. iliustraciją 7 paveiksle):

- **Tikslumas:** Tai reiškia išmatuotos vertės ir tikrosios dydžio vertės sutapimą. Jei matavimas yra tikslus, matavimo rezultatų vidurkis yra artimas "tikrai" vertei (kuri gali būti, pvz., sertifikuotos etaloninės medžiagos vardinė vertė⁹⁹). Jei matavimas nėra tikslus, kartais tai gali būti dėl sisteminės klaidos. Dažnai tai galima įveikti kalibruojant ir reguliuojant prietaisus.

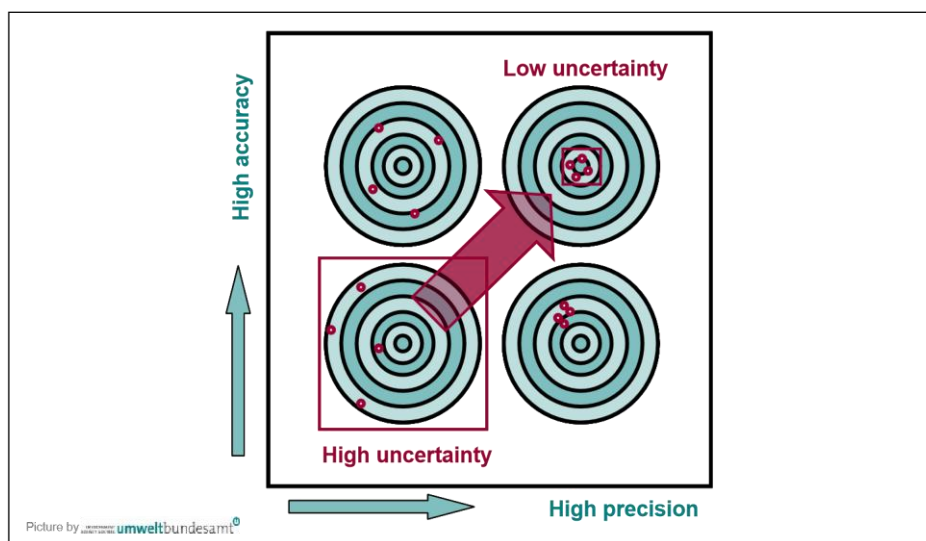
⁹⁹ Be to, standartinė medžiaga, pvz., kilogramo prototipo kopija, pašalina neapibrėžtumą dėl gamybos proceso. Paprastai šis neapibrėžtumas bus nedidelis, palyginti su neapibrėžtumu vėliau jį naudojant.

- **Tikslumas:** Tai apibūdina pakartotinio to paties išmatuoto dydžio matavimo rezultatų artumą tomis pačiomis sąlygomis, t. y. tas pats dalykas matuojamas kelis kartus. Jis dažnai kiekybiškai įvertinamas kaip standartinis verčių nuokrypis aplink vidurkį. Tai atspindi tai, kad visi matavimai apima tam tikrą atsitiktinės paklaidos laipsnį, kurį galima sumažinti, bet ne visiškai pašalinti.
- **Neapibrėžtis**¹⁰⁰: šis terminas apibūdina intervalą, kuriame tikimasi, kad tikroji vertė bus tam tikru patikimumo lygiu. Tai visa apimanti koncepcija, kuri sujungia tikslumą ir tariamą tikslumą. Kaip parodyta 7 paveiksle, matavimai gali būti tikslūs, bet netikslūs arba atvirkščiai. Ideali situacija yra tiksliai ir tiksliai.

Jei laboratorija vertina ir optimizuoja savo metodus, ji paprastai yra suinteresuota atskirti tikslumą ir tikslumą, nes tai leidžia nustatyti klaidas ir klaidas. Tai gali parodyti įvairias klaidų priežastis, pvz., prietaisų priežiūros ar kalibravimo poreikį arba geresnį darbuotojų mokymą. Tačiau galutinis matavimo rezultato naudotojas (ATLPS atveju tai yra reguliuojama įmonė ir kompetentinga institucija) tiesiog nori žinoti, kokio dydžio yra intervalas (išmatuotas vidurkis $\pm$ neapibrėžtis), per kurį tikriausiai nustatoma tikroji vertė.

ES ATLPS metinėje išmetamųjų teršalų ataskaitoje pateikiama tik viena išmetamųjų teršalų kiekio vertė. Registro patikrintų išmetamųjų teršalų lentelėje įrašoma tik viena vertė. Reguluojama įmonė negali atsisakyti " $N \pm x\%$ " apyvarčių taršos leidimų, o tik tiksliai N vertę. Todėl akivaizdu, kad visi yra suinteresuoti kiekybiškai įvertinti ir kiek įmanoma sumažinti " x " neapibrėžtį. Dėl šios priežasties parlamentariai turi būti

ir kodėl reguliuojamos įmonės turi įrodyti, kad laikosi konkrečių pakopų, susijusių su leistiniais neapibrėžtumais.

7 pav. Tikslumo, tikslumo ir neapibrėžtumo sąvokų iliustracija. Jaučio akis reiškia numanomą tikrąją vertę, "šūviai" - matavimo rezultatus.

¹⁰⁰ MRR 3 straipsnio 6 dalyje apibrėžiama: *neapibrėžtis* – su kiekiu nustatymo rezultatu susijęs parametras, apibūdinantis verčių, kurias galima pagrįstai priskirti konkrečiam kiekiui, sklaidą, įskaitant sisteminių ir atsitiktinių veiksnių poveikį, išreikštą procentais, ir apibūdina pasikliautinąjį intervalą aplink vidutinę vertę, sudarancią 95 % numanomų verčių, atsižvelgiant į bet kokią vertybės.

Tolesnės gairės¹⁰¹ galima rasti Klimato kaitos GD MRVA interneto svetainėje

<https://ec.europa.eu/clima/eu-action/eu-emisiju-prekybos-sistema-eu-ETS/monitoring-reporting-and-verification-eu-ETS-emissions-en>):

- Rekomendacinis dokumentas Nr. 4 ("Neapibrėžties vertinimo gairės") ir Nr. 4a ("Pavyzdinis neapibrėžties vertinimas");
- Medžiaga iš mokymo renginių apie "neapibrėžtumo vertinimą"; □ Excel pagrindu sukurtas "Neapibrėžtumų vertinimo įrankis".

6.5.2 Bendrieji reikalavimai

Kaip parodyta 5.3.1 skirsnyje, išleisto kuro kiekio pakopos išreiškiamos naudojant nurodytą "didžiausią leistiną ataskaitinio laikotarpio neapibrėžtį". Teikdama naują arba atnaujintą MP, reguliuojama įmonė turi įrodyti, kad jos stebėsenos metodika (visų pirma taikomos matavimo priemonės) atitinka tuos neapibrėžties lygius.

6.5.2.1 Supaprastinimai subjektams, kuriems taikoma LKD/ED tvarka

MRR 75j straipsnio 3 dalyje nereikalaujama vertinti neapibrėžties, jei tenkinamos visos šios sąlygos:

Simplified!

- reguliuojama įmonė atitinka tą pačią įmonę, kuriai taikomos prievolės teikti ataskaitas pagal LKD/ED tvarką;
- reguliuojama įmonė taiko tuos pačius matavimo metodus, kaip ir pagal LKD/ED tvarką, įskaitant tuos, kuriuos naudoja degalų prekybos partneriai, įskaitant tinklo operatorius (pvz., gamtinių dujų skirstymo sistemos operatorius);
- Pirmiau pateiktame punkte nurodytiems matavimo metodams taikoma nacionalinė teisinė metrologinė kontrolė (daugeliu atvejų tenkinama visiems komerciniams sandoriams).

 Tokiu atveju, tikėtina, daugeliu atvejų gamtinių dujų, skystojo kuro ir anglių rinkos dalių atveju, papildomo vertinimo atlikti nereikia, o reguliuojama įmonė gali daryti prielaidą, kad laikomasi aukščiausių pakopų (kaip jau aptarta 5.3 skirsnyje). Todėl tolesni poskirsniai, susiję su neapibrėžties vertinimu, nėra svarbūs.

6.5.2.2. Subjektai arba metodai, kuriems netaikoma LKD/ED tvarka

Visais likusiais išleisto kuro kiekio nustatymo atvejais vertinimas apima (75j straipsnio 2 dalis, darant nuorodą į 28 straipsnį¹⁰² ir 29 straipsnį):

- nurodyta naudojamų matavimo priemonių neapibrėžtis,
- su kalibravimu susijusi neapibrėžtis ir
- bet kokia papildoma neapibrėžtis, susijusi su matavimo priemonių praktiniu naudojimu.
- Be to, prirėkus turi būti įtraukta neapibrėžtumo, susijusio su atsargų nustatymu metų pradžioje ir (arba) pabaigoje, įtaka.

¹⁰¹ Parengta ETS1 įrenginiams, tačiau sąvokos taip pat taikomos reguliuojamoms įmonėms.

¹⁰² išskyrus 28 straipsnio 2 dalies antros pastraipos antrą sakinį ir trečią pastraipą.

Tačiau tokiais atvejais MRR taip pat yra nuostatų, kuriomis siekiama labai supaprastinti neapibrėžties vertinimą (7 6.5.2.3 ir 6.5.2.4 skirsnius)

Mažai teršalų išmetančios reguliuojamos įmonės (7 7 skirsnyje) vertinimas dar labiau supaprastintas. Toks ūkio subjektas gali nustatyti išleisto kuro kiekį naudodamasis turimais ir dokumentais pagrįstais pirkimo įrašais ir numatomais atsargų pokyčiais, papildomai nevertindamas atitikties pakopoms. Tokie reguliuojami subjektai paprastai yra anglių rinkoje ir mažos apimtys skystojo kuro rinkos dalyse.

6.5.2.3 Supaprastinimas remiantis kalibravimo rezultatais

MRR (28 straipsnio 2 dalis) leidžia reguliuojamai įmonei naudoti "Didžiausią Leistina paklaida (DLP) *eksploatuojant*"¹⁰³ prietaisui nurodyta kaip bendra neapibrėžtis, jei matavimo priemonės sumontuotos jų naudojimo specifikacijas atitinkančioje aplinkoje. Jeigu nėra informacijos apie eksploatuojamą DLP arba jei reguliuojama įmonė gali pasiekti geresnes vertes nei numatytosios vertės, kalibravimo metu gauta neapibrėžtis gali būti

---

padaugintas iš konservatyvaus koregavimo koeficiento, kad būtų atsižvelgta į didesnę neapibrėžtį, kai prietaisas yra "eksploatuojamas".

MRR nurodytas informacijos apie eksploatuojamą DLP šaltinis ir tinkamos naudojimo specifikacijos, todėl paliekama tam tikros lankstumo erdvės. Galima daryti prielaidą, kad gamintojo specifikacijos, teisinės metrologinės kontrolės specifikacijos ir rekomaciniai dokumentai, pvz., Komisijos gairės, yra tinkami šaltiniai.

6.5.2.4 Pasikliovimas nacionaline teisine metrologinė kontrole

Antrasis supaprastinimas, kurį leidžia MRR, yra dar labiau supaprastintas praktikoje: kai reguliuojama įmonė įrodo, kad kad matavimo priemonei taikoma nacionalinė teisinė metrologinė kontrolė, metrologinės kontrolės teisės aktuose leidžiama DLP (eksploatuojama) gali būti laikoma neapibrėžtumu, nepateikiant papildomų įrodymų¹⁰⁴.

6.6 Procedūros ir stebėsenos planas

Parlamentaras turėtų užtikrinti, kad reguliuojama įmonė nuosekliai vykdytų visą stebėsenos veiklą per daugelį metų, pavyzdžiui, receptų knygą. Siekiant išvengti neišsamumo ar savavališkų reguliuojamos įmonės pakeitimų, reikalingas kompetentingos institucijos patvirtinimas. Tačiau stebėsenos

---

¹⁰³ Eksploatuojama DLP yra žymiai didesnė nei naujojo prietaiso DLP. Eksploatuojama DLP dažnai išreiškiama kaip koeficientas, padaugintas iš naujos priemonės DLP.

¹⁰⁴ Šio požiūrio filosofija yra ta, kad kontrolę čia vykdo ne už ES ATLPS atsakinga institucija, o kita institucija, atsakinga už metrologinės kontrolės klausimus. Taip išvengiama dvigubo reguliavimo ir sumažinamas administravimas.

veikloje visada yra elementų, kurie yra ne tokie svarbūs arba kurie gali dažnai keistis.

MRR yra naudinga priemonė tokioms situacijoms: tokia stebėsenos veikla gali (arba net turi būti) įtraukta į "rašytines procedūras¹⁰⁵", kurios yra paminėtos ir trumpai aprašytos MP, bet nėra laikomos MP dalimi. Šios procedūros yra glaudžiai susijusios su MP, bet nėra jos dalis. Jie turi būti pakankamai išsamiai aprašyti MP, kad CA galėtų suprasti procedūros turinį ir galėtų pagrįstai manyti, kad reguliuojama įmonė tvarko ir įgyvendina visą procedūros dokumentaciją. Visas procedūros tekstas kompetentingai institucijai būtų pateiktas tik gavus prašymą. Reguliuojama įmonė taip pat pateikia tikrinimo procedūras (12 straipsnio 2 dalis).¹⁰⁶ Todėl reguliuojama įmonė yra visiškai atsakinga už procedūrą. Tai suteikia jai lankstumo prirėkus keisti procedūrą, nereikalaujant atnaujinti MP, jei procedūros turinys neviršija MP nustatyto aprašymo ribų.

Atkreipkite dėmesį, kad šios procedūros nebūtinai turi būti specialios ATLPS 2 procedūros

atitiktis; tai gali būti papildomi skirsniai arba sąlygos esamose procedūrose naudojami kitiems tikslams. Pavyzdžiui, matavimo priemonių kokybės valdymo srityje reguliuojama įmonė jau gali turėti kontrolės procedūras, taigi ETS2

---

juos galima atnaujinti bet kokiais papildomais elementais, reikalingais ATLPS 2 atitikčiai.

MRR apima keletą elementų, kurie pagal nutylėjimą turėtų būti įtraukti į rašytines procedūras, pavyzdžiui:

- Valdyti visų atitinkamų darbuotojų atsakomybę ir kompetenciją;
- Duomenų srauto ir kontrolės procedūros (7 6.7 skirsnį);
- Kokybės užtikrinimo priemonės;
- pakaitinių duomenų, kai nustatyta duomenų spragų, vertinimo metodas (-ai);
- reguliari MP tinkamumo peržiūra (įskaitant neapibrėžties vertinimą, jei reikia);
- ėminių ėmimo planas¹⁰⁷, jei taikoma (7 žr. 5.5.2 skirsnį) ir, jei taikoma, ėminių ėmimo plano peržiūros tvarka;
- Analizės metodų procedūros, jei taikoma;
- Laboratorijų akreditacijai pagal EN ISO/IEC 17025 įrodymų įrodymo procedūra, jei taikoma.

MRR taip pat nurodo, kaip procedūra turi būti aprašyta MP. Atkreipkite dėmesį, kad paprastų reguliuojamų įmonių procedūros paprastai būna paprastos ir nesudėtingos. Jei procedūra paprasta, gali būti naudinga procedūros tekstą naudoti tiesiogiai kaip procedūros "prašymą", kaip reikalaujama MP.

---

¹⁰⁵ 11 straipsnio 1 dalies 2 pastraipa: "Stebėsenos planas papildomas rašytinėmis procedūromis, kurias [reguliuojama įmonė] atitinkamai nustato, dokumentuoja, įgyvendina ir prižiūri pagal stebėsenos planą vykdomai veiklai."

¹⁰⁶ 75b straipsnyje skelbiama, kad 12 straipsnio 2 dalis vienodai taikoma ATLPS 2.

¹⁰⁷ Pateikiama informacija apie mėginių paruošimo metodiką, įskaitant informaciją apie atsakomybę, vietas, dažnumą ir kiekius bei mėginių laikymo ir vežimo metodikas (33 straipsnis).

9 ir 10 lentelėse apibūdinami būtini informacijos elementai, kuriuos reikia pateikti MP kiekvienai procedūrai (12 straipsnio 2 dalis), ir pateikiami procedūrų pavyzdžiai.

9 lentelė. Su personalo valdymu susijęs pavyzdys: rašytinės procedūros aprašymai, kaip reikalaujama MP.

Punktas pagal 12 straipsnio 2 dalį	Galimas turinys (pavyzdžiai)
Procedūros pavadinimas	ATLPS personalo valdymas
Atsekama ir patikrinama nuoroda procedūrai identifikuoti	ETS 01-P
Už procedūros įgyvendinimą atsakinga pareigybė arba padalinys ir už susijusių duomenų tvarkymą atsakinga pareigybė arba padalinys (jei skiriasi)	HSEQ skyriaus vadovo pavaduotojas
Trumpas procedūros aprašymas ¹⁰⁸	<ul style="list-style-type: none"> • Atsakingas asmuo tvarko ATLPS duomenų tvarkyme dalyvaujančių darbuotojų sąrašą • Atsakingas asmuo surengia bent vieną susitikimą per metus su kiekvienu dalyvaujančiu asmeniu, ne mažiau kaip 4 susitikimus su pagrindiniais darbuotojais, kaip apibrėžta procedūros priede; Tikslas: mokymo poreikių nustatymas • Atsakingas asmuo valdo

¹⁰⁸ Šis aprašymas turi būti pakankamai aiškus, kad reguliuojama įmonė, kompetentinga institucija ir vertintojas galėtų suprasti esminius parametrus ir atliktas operacijas.

	vidinį ir išorinį mokymą pagal nustatytus poreikius.
Atitinkamų įrašų ir informacijos vieta	Popierinė kopija: HSEQ biuras, lentyna 27/9, aplankas identifikuotas "ETS 01-P". Elektroniniu būdu: "P:\ETS_MRV\manag\ETS_01-P.xls"
Naudojamos kompiuterizuotos sistemos pavadinimas, jei taikoma	N.A. (įprasti tinklo diskai)
Taikomų EN standartų arba kitų taikomų standartų sąrašas, jei taikoma	N.A.

10 lentelė. Su QM susijęs MP rašytinės procedūros aprašymo pavyzdys. Pavyzdžio reguliuojamas subjektas atrodo gana sudėtingas.

Punktas pagal 12 straipsnio 2 dalį	Galimas turinys (pavyzdžiai)
Procedūros pavadinimas	ATLPS priemonių QM
Atsekama ir patikrinama nuoroda procedūrai identifikuoti	QM 27-ETS

Už procedūros įgyvendinimą atsakinga pareigybė arba padalinys ir už susijusių duomenų tvarkymą atsakinga pareigybė arba padalinys (jei skiriasi)	Prietaisų inžinierius / 2 verslo padalinys
Trumpas procedūros aprašymas	<ul style="list-style-type: none"> • Atsakingas asmuo tvarko tinkamų kalibravimo ir techninės priežiūros intervalų tvarkaraštį visiems X.9 lentelėje išvardytos priemonės MP • Atsakingas asmuo kas savaitę tikrina, kokios QM veiklos reikalingos per artimiausias 4 savaites pagal grafiką. Prireikus jos rezervuoja šioms užduotims reikalingus išteklius kas savaitiniuose susitikimuose su gamyklos vadovu. • Atsakingas asmuo prireikus užsako išorės ekspertus (kalibravimo institutus). • Atsakingas asmuo užtikrina, kad QM užduotys būtų atliktos sutartomis datomis. • Atsakingas asmuo registruoja aukščiau nurodytą QM veiklą. • Atsakingas asmuo praneša gamyklos vadovui apie būtinus taisomuosius veiksmus. • Taisomieji veiksmai atliekami pagal QM 28-ETS procedūrą.
Atitinkamų įrašų ir informacijos vieta	<p>Popierinė kopija: Biuras HS3/27, 3 lentyna, aplankas identifiukuotas "QM 27-ETS -nnnn". (nnnn = metai)</p> <p>Elektroniniu būdu: "Z:\ETS_MRV\QM\calibr_log.pst"</p>
Naudojamos kompiuterizuotos sistemos pavadinimas, jei taikoma	XYZ turto valdymo įrankis, taip pat naudojamas dokumentams saugoti kaip priedus chronologiškai
Taikomų EN standartų arba kitų taikomų standartų sąrašas, jei taikoma	Priemonių sąrašė (ETSInstr-A1.xls dokumente) išvardyti taikomi standartai. Šis dokumentas pateikiamas CA ir tikrintojui paprašius.

6.7 Duomenų srauto ir valdymo sistema

Išmetamųjų teršalų duomenų stebėsena – tai ne tik prietaisų nuskaitymas ar cheminės analizės atlikimas. Labai svarbu užtikrinti, kad duomenys būtų rengiami, renkami, tvarkomi ir saugomi kontroliuojamai. Todėl reguliuojama įmonė turi apibrėžti nurodymus, "kas iš kur paima duomenis ir ką su tais duomenimis daro". Ši "duomenų srauto veikla" (58 straipsnis) yra MP dalis (arba, jei reikia, nustatoma rašytinėje procedūroje (žr. 6.6 skirsnį). Duomenų srauto diagrama dažnai yra

naudinga priemonė analizuojant ir (arba) nustatant duomenų srauto procedūras. Duomenų srauto veiklos pavyzdžiai yra prietaisų nuskaitymas, mėginių paėmimas ir siuntimas į laboratoriją bei rezultatų gavimas, duomenų konvertavimas ir apibendrinimas, išmetamųjų teršalų kiekio apskaičiavimas naudojant įvairius parametrus ir visos svarbios informacijos saugojimas vėlesniam naudojimui. Duomenų srautas turi apimti visą grandinę nuo pirminių duomenų gavimo (pvz., skaitiklių rodmenų) iki duomenų apdorojimo (pvz., vienetų konvertavimo arba dienos suvartojimo lygio sudėjimo Excel failuose) iki galutinių skaičių, įrašytų į metinės išmetamųjų teršalų ataskaitos šabloną.

Procedūros aprašymas turėtų padėti nustatyti galimą klaidų riziką (pvz., formulės klaidas skaičiavimo byloje) ir tai, ar kontrolės sistema yra proporcinga, kad rizika būtų priimtina. Kadangi dalyvauja žmonės (ir dažnai skirtingos informacinių technologijų sistemos), galima tikėtis klaidų šioje veikloje. Todėl MRR reikalaujama, kad reguliuojama įmonė sukurtų veiksmingą kontrolės sistemą (59 straipsnis). Ją sudaro du elementai:

- Rizikos vertinimas ir
- Kontrolės veikla nustatyta rizikai mažinti.

"Rizika" – tai parametras, kuriuo atsižvelgiama ir į incidento tikimybę, ir į jo poveikį. Kalbant apie išmetamųjų teršalų stebėseną, rizika susijusi su klaidingo pareiškimo (praleidimo, klaidingo pateikimo ar klaidos) tikimybe ir jos poveikiu galutiniam metiniam išmetamųjų teršalų kiekiui.

Kai reguliuojama įmonė atlieka rizikos vertinimą, ji analizuoja, ar kiekviename reguliuojamos įmonės išmetamųjų teršalų stebėsenos duomenų srauto taške nekiltų klaidingų pareiškimų rizika. Paprastai ši rizika išreiškiama kokybiniais parametrais (žema, vidutinė, aukšta), o ne bandant priskirti tikslus skaičius. Jame taip pat įvertinamos galimos neteisingų pareiškimų priežastys (pvz., popierinių kopijų gabenimas iš vieno skyriaus į kitą, kur gali atsirasti vėlavimų arba gali atsirasti kopijavimo ir įklįjavimo klaidų) ir nustatoma, kokios priemonės galėtų sumažinti nustatytą riziką, pvz., duomenų siuntimas elektroniniu būdu ir popierinės kopijos saugojimas pirmajame skyriuje; dublikatų ar duomenų spragų paieška skaičiuoklėse, nepriklausomo asmens atliekamas patvirtinimo ar kontrolės patikrinimas ("keturių akių principas").

Nustatytos rizikos mažinimo priemonės įgyvendinamos. Tada rizikos vertinimas iš naujo įvertinamas kartu su nauja (sumažinta) rizika, kol reguliuojama įmonė nusprendžia, kad likusi rizika yra pakankamai maža, kad būtų galima parengti metinę išmetamųjų teršalų ataskaitą, kurioje nėra reikšmingų netikslumų¹⁰⁹.

Kontrolės veikla nustatoma rašytinėje procedūroje ir nurodoma MP. Rizikos vertinimo rezultatai (atsižvelgiant į kontrolės veiklą) pateikiami kaip patvirtinamieji dokumentai kompetentingai institucijai, kai reguliuojama įmonė prašo patvirtinti stebėsenos planą (75b straipsnio 2 dalis).

Reguluojamos įmonės privalo nustatyti ir taikyti rašytines procedūras, susijusias su kontrolės veikla bent (59 straipsnio 3 dalis):

- (a) matavimo įrangos kokybės užtikrinimas (ypač tais atvejais, kai matavimams netaikoma ETD/ED tvarka);
- (b) duomenų srauto veiklai naudojamos informacinių technologijų sistemos, įskaitant procesų valdymo kompiuterines technologijas, kokybės užtikrinimas;
- (c) duomenų srauto ir kontrolės veiklos pareigų atskyrimas ir būtinų kompetencijų valdymas;

---

¹⁰⁹ Reguluojama įmonė turėtų stengtis parengti išmetamųjų teršalų ataskaitas be klaidų (7 straipsnis: Reguluojamos įmonės "atlieka išsamų patikrinimą, kad užtikrintų, jog išmetamųjų teršalų kiekio apskaičiavimas ir matavimas būtų kuo tikslesnis"). Tačiau patikrinimas negali suteikti 100 proc. patikinimo. Vietoj to tikrinimo tikslas – suteikti pagrįstą patikrinimą, kad ataskaitoje nėra reikšmingų netikslumų. Daugiau informacijos rasite atitinkamame A&V reglamento rekomendaciniame dokumente (žr. 1.3 skirsnį).

- (d) vidaus peržiūros ir duomenų patvirtinimo;
- (e) pataisymai ir taisomieji veiksmai;
- (f) užsakomųjų procesų kontrolė;
- (g) įrašų ir dokumentų tvarkymas, įskaitant dokumentų versijų tvarkymą.

Mažai teršalų išmetančios reguliuojamos įmonės: pagal 75n straipsnio 2 dalį mažai teršalų išmetančios įmonės (☛ 6.3.2 skirsnį ir 7 skyrių) atleidžiamos nuo pareigos pateikti rizikos vertinimą, kai stebėsenos planą siunčia kompetentingai institucijai tvirtinti. Tačiau vis tiek bus naudinga atlikti rizikos vertinimą savo reikmėms. Jo pranašumas yra tas, kad sumažėja rizika, kad bus nepakankamai pranešta, nepakankamai atsisakyta apyvartinių taršos leidimų ir dėl to bus taikomos nuobaudos, taip pat pernelyg didelis ataskaitų teikimas ir pernelyg didelis jų atsisakymas. Tai taip pat padės tikrintojui įrodyti, kad reguliuojama įmonė tinkamai kontroliuoja savo išmetamųjų teršalų stebėsenos sistemą.

Atkreiptinas dėmesys, kad specialūs dokumentai, ¹¹⁰ kuriuose pateikiama išsamesnė informacija apie duomenų srauto veiklą ir kontrolės sistemą (įskaitant rizikos vertinimą),

(GD Nr. 6 ir 6a, veiklos vykdytojų rizikos vertinimo priemonė; nuoroda pateikta 1.3 skirsnyje).

6.8 Stebėsenos plano atnaujinimas

MP visada turi atitikti dabartinį reguliuojamos įmonės pobūdį ir veikimą. Kai praktinė padėtis reguliuojamoje įmonėje pasikeičia, pvz., dėl to, kad pasikeičia technologijos, procesai, kuras, priemonės, kuriomis degalai išleidžiami vartoti, taikymo srities koeficiento metodai, matavimo įranga, IT sistemos ar organizacinės struktūros (t. y. darbuotojų paskyrimai) ir kt (jei tai susiję su išmetamųjų teršalų stebėseną), stebėsenos

metodika turi būti atnaujinta (14 straipsnis)¹²². Priklausomai nuo pakeitimų pobūdžio, gali atsirasti viena iš šių situacijų:

- Jei reikia atnaujinti patį MP elementą, gali būti taikoma viena iš šių situacijų:
- Pakeitimas į MP yra reikšmingas. Ši situacija aptariama 6.8.1 skirsnyje. Kilus abejonėms, reguliuojama įmonė turi daryti prielaidą, kad pokytis yra reikšmingas.
- Pakeitimas į MP nėra reikšmingas. Taikoma 6.8.2 skirsnyje aprašyta procedūra.
- Turi būti atnaujintas rašytinės proceso dalies elementas. Jei tai neturi įtakos MP procedūros aprašymui, reguliuojama įmonė gali atlikti atnaujinimą savo atsakomybe, apie tai nepranešusi kompetentingai institucijai.

Tokios pačios situacijos gali susidaryti dėl reikalavimo nuolat tobulinti stebėsenos metodiką (žr. 6.9 skirsnį).

¹¹⁰ Parengta ETS1 įrenginiams, tačiau sąvokos taip pat taikomos reguliuojamoms įmonėms.

16 straipsnio 3 dalyje pateiktame MRR taip pat apibrėžiami duomenų apie bet kokius MP atnaujinimus saugojimo reikalavimai, kad būtų išsaugota visa MP atnaujinimų istorija, o tai leidžia užtikrinti visiškai skaidrią audito seką, be kita ko, tikrintojo tikslais.

Šiuo tikslu laikoma, kad reguliuojama įmonė naudojami geriausia praktika "laivo žurnalo", kuriame visi nereikšmingi MP ir procedūrų pakeitimai taip pat visos pateiktų ir patvirtintų parlamentarų versijos. Tai turi būti papildyta rašytine procedūra, skirta reguliariai įvertinti, ar MP yra atnaujinta (14 straipsnio 1 dalis ir I priedo 1 skirsnio 1 punkto c papunktis).

Pastaba: 75e straipsnio 2 ir 3 dalyse nustatytas supaprastinimas¹²³ padeda išvengti

potencialiai didelis MP atnaujinimų skaičius. Iš esmės kiekvieną kartą, kai reglamentuojamas įmonės išmetamas teršalų kiekis viršija jos priskyrimo kategorijai ribą (A kategorija arba mažai teršalų išmetanti reguliuojama įmonė), reguliuojama įmonė turėtų įvertinti, ar visos taikomos pakopos vis dar atitinka reikalavimą (žr. 6.2 skirsnį). Tas pats pasakytina ir apie atskirus kuro srautus, jei jų išmetamas teršalų kiekis viršija atitinkamą klasifikavimo ribą. 75e straipsnyje nustatytos supaprastinimo nuostatos leidžia

¹²² 75b straipsnio 3 dalyje išvardyti minimalūs atvejai, kai stebėsenos planą atnaujinti privaloma:
a) reguliuojamos įmonės kategorijos pakeitimai, kai dėl tokių pakeitimų reikia pakeisti stebėsenos metodiką arba dėl jų pasikeičia taikytinas reikšmingumo lygis pagal įgyvendinimo reglamento (ES) 2018/2067 23 straipsnį;

(b) nepaisant 75n straipsnio, pakeitimai, susiję su tuo, ar reguliuojama įmonė laikoma "mažai teršalų išmetančia reguliuojama įmone";

(c) taikomos pakopos pakeitimas;

(d) naujų degalų srautų įvedimas;

(e) kuro srautų skirstymo į kategorijas pakeitimas – tarp pagrindinių arba de minimis degalų srautų, kai dėl tokio pakeitimo reikia pakeisti stebėsenos metodiką;

(f) numatytosios apskaičiavimo koeficiento vertės pakeitimas, kai vertė turi būti nustatyta stebėsenos plane;

(g) aprėpties koeficiento numatytosios vertės pakeitimas;

(h) naujų metodų diegimas arba esamų metodų, susijusių su mėginių ėmimu, analize ar kalibravimu, pakeitimai, jei tai turi tiesioginį poveikį išmetamųjų teršalų duomenų tikslumui.

¹²³ Subjektų klasifikavimo supaprastinimas pateiktas 75e straipsnio 2 dalies 3 pastraipoje: "Nukrypstant nuo 14 straipsnio 2 dalies, kompetentinga institucija gali leisti reguliuojamai įmonei nekeisti stebėsenos plano, jeigu, remiantis patikrintu išmetamųjų teršalų kiekiu, viršijama pirmoje pastraipoje nurodyta reguliuojamos įmonės klasifikavimo riba, tačiau reguliuojama įmonė kompetentingai institucijai priimtiniu būdu įrodo, kad ši riba dar nebuvo viršyta per pastaruosius penkis atskaitinius laikotarpius ir nebebus viršyta vėlesniais atskaitiniais laikotarpiais." Panaši formulė pateikta 75e straipsnio 3 dalyje dėl degalų srautų.

reguluojama įmonė vengia tokio reguliuojamos įmonės arba kuro srauto perklasifikavimo, jei ji kompetentingai institucijai pateikia įrodymų, kad atitinkama riba nebuvo viršyta per 5 metus iki viršijimo ir mažai tikėtina, kad ji vėl bus viršyta.

6.8.1 Reikšmingi pakeitimai

Kai reikia atlikti reikšmingą MP pakeitimą, reguliuojama įmonė nepagrįstai nedelsdama praneša apie atnaujinimą kompetentingai institucijai. Tada kompetentinga institucija turi įvertinti, ar pakeitimas iš tiesų yra reikšmingas. 75b straipsnio 3 dalyje pateikiamas (nebaigtinis) MP atnaujinimų, kurie laikomi reikšmingais, sąrašas¹²². Jei pakeitimas nėra reikšmingas, taikoma

6.8.2 punkte aprašyta procedūra. Reikšmingų pakeitimų atveju kompetentinga institucija vėliau atlieka įprastą parlamento narių tvirtinimo procesą¹¹¹.

Patvirtinimo procesas kartais gali užtrukti ilgiau nei tada, kai turi įvykti fizinis reguliuojamos įmonės pokytis (pvz., kai stebėsenai įvedami nauji degalų srautai). Be to, kompetentinga institucija gali nustatyti, kad reguliuojamos įmonės MP atnaujinimas yra neišsamus arba netinkamas, ir gali reikalauti papildomų MP pakeitimų. Taigi stebėseną pagal senąjį parlamentarą gali būti neišsami arba duoti netikslių rezultatų, o reguliuojama įmonė nėra tikra, ar naujasis parlamentaras bus patvirtintas taip, kaip prašoma. MRR šiuo atveju numatytas pragmatiškas požiūris:

Pagal 16 straipsnio 1 dalį reguliuojama įmonė nedelsdama taiko naują MP, jei gali pagrįstai manyti, kad atnaujinta MP bus patvirtinta taip, kaip siūloma. Tai gali būti taikoma, pvz., kai įvedama papildoma priemonė vartojimui išleistam kurui, kuri bus stebima naudojant tas pačias pakopas kaip ir panašūs degalai toje reguliuojamoje įmonėje. Jei naujoji MP dar netaikoma, nes padėtis reguliuojamoje įmonėje pasikeis tik kompetentingai institucijai patvirtinus MP, stebėseną turi būti vykdoma pagal senąją MP, kol bus patvirtinta nauja.

Jei reguliuojama įmonė nėra tikra, ar KI patvirtins pakeitimus, ji lygiagrečiai vykdo stebėseną naudodama ir naująją, ir senąją MP (straipsnis

16(1)). Gavusi kompetentingos institucijos patvirtinimą, reguliuojama įmonė naudoja tik tuos duomenis, kurie gauti pagal patvirtintą naują MP (16 straipsnio 2 dalis).

6.8.2 Nereikšmingi stebėsenos plano pakeitimai

Nors apie reikšmingus MP atnaujinimus turi būti pranešama nepagrįstai nedelsiant, kompetentinga institucija gali leisti reguliuojamai įmonei atidėti pranešimą apie nereikšmingus atnaujinimus, kad būtų supaprastintas administracinis procesas (75b straipsnio 1 dalis). Jei taip yra ir reguliuojama įmonė gali pagrįstai manyti, kad MP pakeitimai yra nereikšmingi, jie gali būti renkami ir pateikiami

kartą per metus (iki gruodžio 31 d.), jei kompetentinga institucija leidžia taikyti šį metodą.

Galutinį sprendimą dėl to, ar MP pakeitimas yra reikšmingas, atsako kompetentinga institucija. Tačiau reguliuojama įmonė gali pagrįstai numatyti tokį sprendimą daugeliu atvejų:

- Jei pakeitimas yra panašus į vieną iš 75b straipsnio 3 dalyje išvardytų atvejų, pokytis yra reikšmingas;
- Jei siūlomo MP pakeitimo poveikis bendrai stebėsenos metodikai arba klaidų rizikai yra nedidelis, jis gali būti nereikšmingas;
- Jei kyla abejonių, manykite, kad tai reikšmingas pakeitimas, ir vadovaukitės 6.8.1 skirsniu.

Nereikšmingiems pakeitimams kompetentingos institucijos patvirtinimo nereikia. Tačiau, siekiant užtikrinti teisinį tikrumą, kompetentinga institucija privalo nepagrįstai nedelsdama informuoti reguliuojamą įmonę apie savo sprendimą pakeitimus laikyti nereikšmingais, jei reguliuojama įmonė apie juos pranešė kaip apie reikšmingus.

¹¹¹ Šis procesas įvairiose valstybėse narėse gali skirtis. Įprasta procedūra apima pateiktos informacijos išsamumo patikrinimą, naujo monitoringo plano tinkamumo patikrinimą atsižvelgiant į pasikeitusią įrenginio padėtį ir atitikties MRR patikrinimą. Kompetentinga institucija taip pat gali atmesti naują stebėsenos planą arba reikalauti papildomų patobulinimų. Kompetentinga institucija taip pat gali padaryti išvadą, kad siūlomi pakeitimai nėra reikšmingi.

6.9 Tobulinimo principas

Nors ankstesniame skirsnyje buvo nagrinėjami MP atnaujinimai, kurie yra privalomi dėl faktinių pokyčių reguliuojamoje įmonėje, MRR taip pat reikalaujama, kad reguliuojama įmonė išnagrinėtų galimybes patobulinti stebėsenos metodiką, kai pati reguliuojama įmonė nesikeičia. Norint įgyvendinti šį "tobulinimo principą", išskyrus tolesnius KI prašymus patobulinti, taikomi du reikalavimai:

- Reguluojamos įmonės privalo atsižvelgti į patikros ataskaitose pateiktas rekomendacijas (9 straipsnis ir 75q straipsnio 4 dalis), ir
- Reguluojamos įmonės turi savo iniciatyva reguliariai tikrinti, ar stebėsenos metodiką galima patobulinti (14 straipsnio 1 dalis ir 75q straipsnio 1–3 dalys).

Reguluojamos įmonės turi reaguoti į šias išvadas dėl galimų patobulinimų:

- Tobulinimo ataskaitos siuntimas kompetentingai institucijai tvirtinti,
- atitinkamai atnaujinti MP (taikant 6.8.1 ir 6.8.2 skirsniuose nurodytas procedūras) ir
- Patobulinimų įgyvendinimas, jei reikia, pagal patvirtintoje tobulinimo ataskaitoje siūlomą tvarkaraštį.

"Tobulinimo ataskaita" turi du skirtingus teisinius pagrindus ir terminus. Tačiau, jei įmanoma, abi ataskaitos gali būti sujungtos:

Pagal **75q straipsnio 1 dalį reguliuojamos įmonės iniciatyva** (kuri gali būti derinama su ataskaita dėl tikrintojo išvadų – žr. kitą pastraipą) galutinis terminas yra liepos 31 d. Jis turi būti pateiktas:

- kas 3 metus B kategorijos subjektams;
- kas 5 metus A kategorijos subjektams;
- bet kuriai reguliuojamai įmonei, kuri naudoja numatytąjį taikymo srities koeficientą, kaip nurodyta 75l straipsnio 3 ir 4 dalyse, – ne vėliau kaip 2026 m. liepos 31 d.

Kompetentinga institucija gali pratęsti liepos 31 d. terminą iki tų pačių metų rugsėjo 30 d. Kadangi stebėseną prasidės 2025 m., tai reiškia, kad pirmą kartą patobulinimas, pvz., B kategorijos subjektui, būtų numatytas 2028 m.

Jei reguliuojama įmonė gali įrodyti, kad nepagrįstų išlaidų arba techniškai neįmanomų gerinimo priemonių priežastys išliks ilgesnį laiką, kompetentinga institucija gali pratęsti minėtus laikotarpius atitinkamai iki 4 arba 5 metų B arba A kategorijos įrenginiams.

Tobulinimo ataskaitai, **kuria atsižvelgiama į tikrintojo rekomendacijas**

(75q straipsnio 4 dalis), galutinis terminas yra tų metų, kuriais pateikiama patikros ataskaita, liepos 31 d. (arba ne vėliau kaip rugsėjo 30 d., jei KI nustato tokį vėlesnį terminą), neatsižvelgiant į tai, ar tais pačiais metais taip pat turi būti pateikta patobulinimo ataskaita pagal 75q straipsnio 1 dalį. Tačiau jei reguliuojama įmonė jau pateikė tvirtinti atnaujintą MP, kurioje sprendžiami visi tikrintojo nurodyti klausimai, patobulinimo ataskaita pagal 75q straipsnio 4 dalį gali būti nepateikta (žr. 75q straipsnio 5 dalį).

Tobulinimo ataskaitose pagal 75q straipsnio 1 dalį visų pirma turi būti pateikta ši informacija:

- Patobulinimai siekiant aukštesnių pakopų, jei "reikiamos" pakopos dar netaikomos. "Privaloma" čia reiškia "tas pakopas, kurios taikomos, jei neatsiranda nepagrįstų išlaidų ir jei pakopa yra techniškai įmanoma".

- Ataskaitoje turėtų būti pateiktas kiekvieno galimo patobulinimo aprašymas ir susijęs tvarkaraštis arba, jei taikoma, įrodymai dėl techninio nepagrįstumo ar nepagrįstų išlaidų (☛ 6.4 skirsnyje).

Pastaba: Komisija pateiks suderintus tobulinimo ataskaitų šablonus.

7 REGULIUOJAMOS ĮMONĖS, IŠMETANČIOS MAŽAI TERŠALŲ

Mažai teršalų išmetančių reguliuojamų įmonių apibrėžtis pateikta 6.3.2 skirsnyje. Dėl

subjektams, keli supaprastinimai nustatyti MRR 75n straipsnyje. Tai yra:

- Jos gali būti taikomos bent 1 pakopos išleisto kuro kiekiui ir visų kuro srautų skaičiavimo koeficientams, išskyrus atvejus, kai didesnę tikslumą galima pasiekti be papildomų pastangų reguliuojamai įmonei (t. y. nereikia pagrįsti nepagrįstų išlaidų).
- Teikdami stebėsenos planą tvirtinti jie neprivalo pateikti rizikos vertinimo kaip kontrolės sistemos dalies (tačiau vis tiek privalo jį užpildyti).
- Jie gali nustatyti išleisto kuro kiekį naudodamiesi turimais ir dokumentais pagrįstais pirkimo įrašais ir numatomais atsargų pokyčiais, nepateikdami neapibrėžtumo vertinimo.
- Jei jie naudoja neakredituotos laboratorijos tyrimus, reikia supaprastintų laboratorijos kompetencijos įrodymų¹¹².

Turi būti laikomasi visų kitų reguliuojamoms įmonėms taikomų reikalavimų. Tačiau, kadangi mažai teršalų išmetantis subjektas gali taikyti žemesnes pakopas, bendrus stebėsenos reikalavimus paprastai gana lengva įvykdyti.

---

¹¹² Reguliuojama įmonė gali naudotis "bet kuria laboratorija, kuri yra techniškai kompetentinga ir gali gauti techniškai pagrįstus rezultatus taikydama atitinkamas analizės procedūras ir pateikia įrodymų dėl kokybės užtikrinimo priemonių, kaip nurodyta 34 straipsnio 3 dalyje". Išsamesnė informacija pateikiama 5.5.2 skyriuje.

---

8 ATLPS2 REGULIUOJAMŲ ĮMONIŲ NUSTATYMAS

Šis skyrius skirtas valstybėms narėms, siekiant padėti joms nustatyti ATLPS 2 reguliuojamas įmones. Tačiau šiame skirsnyje pateikta informacija taip pat gali būti naudinga reguliuojamoms įmonėms, nepaisant to, kad jos nėra pagrindinė čia pateiktų gairių tikslinė auditorija.

8.1 Bendras požiūris

Valstybių narių požiūris į ATLPS 2 reguliuojamų įmonių paskyrimą nustatytas 3 straipsnio a e punkto ¹²⁶ papunktyje, kuriame ATLPS 2 reguliuojamos įmonės apibrėžiamos kaip:

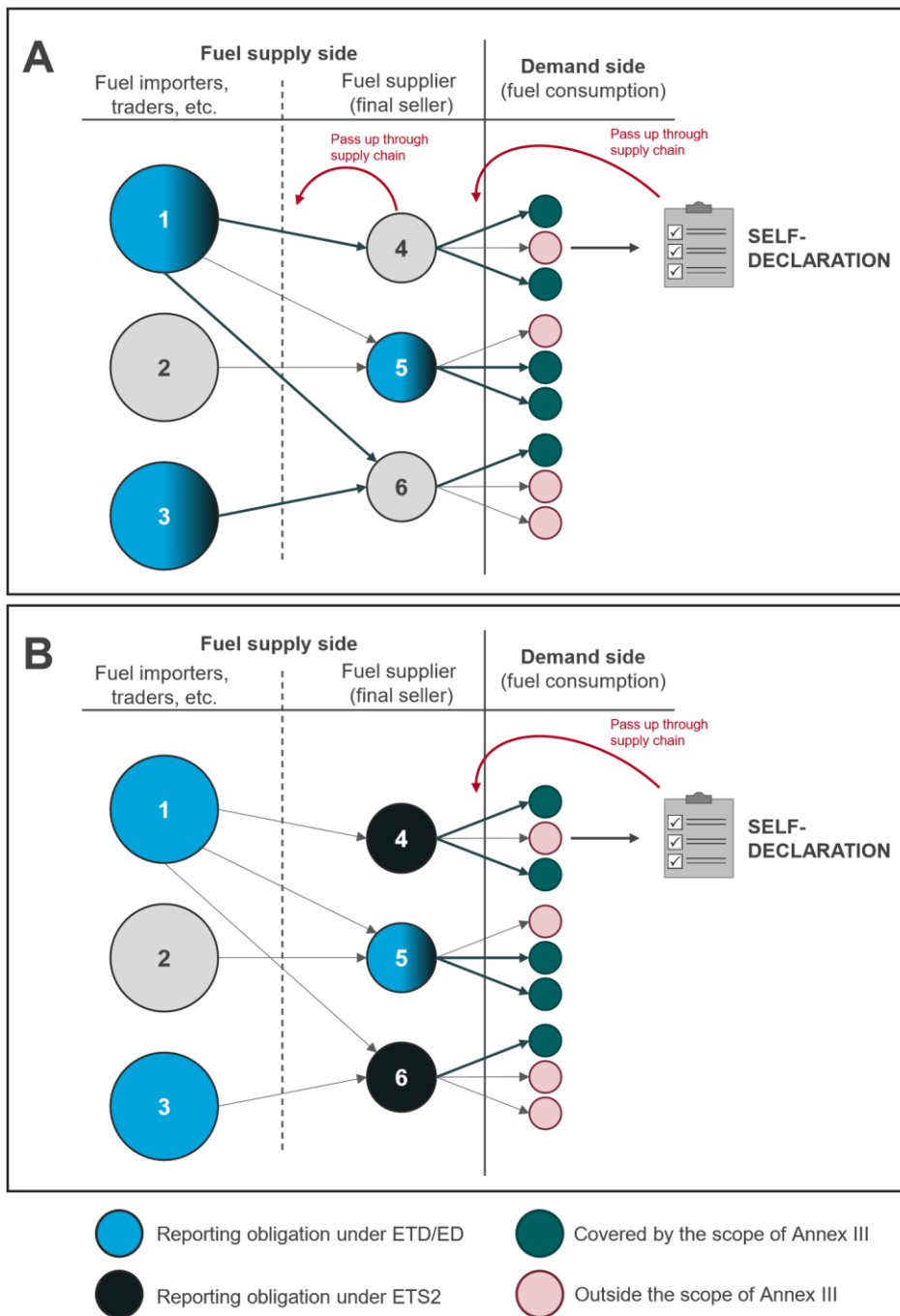
- Įgaliotasis **akcizais apmokestinamų prekių sandėlio** (susijusio su skystuoju kuru, ypač transporto degalais) valdytojas pagal ED 3 straipsnio 11 dalį, kuris privalo sumokėti akcizą pagal ED 7 straipsnį.
- Jei pirmiau nurodyta nuostata **netaikoma, bet kuris kitas asmuo, privalantis sumokėti akcizą** pagal ED 7 straipsnį, LKD 21 straipsnio 5 dalies pirmą ir ketvirtą pastraipus (daugiausia taikoma gamtinėms dujoms ir kietajam kurui, kai akcizais apmokestinamų prekių sandėlio sąvoka neegzistuoja arba vartojama tik keliose valstybėse narėse), įskaitant visus asmenis, atleistus nuo akcizo mokėjimo. Pastarąjį turi užregistruoti KI ATLPS tikslais, o tai gali būti ypač aktualu anglims, koksui ir lignitui, naudojamiems namų ūkiuose, kurie keliose valstybėse narėse yra atleisti nuo akcizo, tačiau šio kuro tiekėjus vis tiek turėtų registruoti nacionalinės institucijos.
- Jei pirmiau minėtos nuostatos **netaikomos**, pvz., arba jei keli asmenys yra solidariai atsakingi už to paties akcizo sumokėjimą, valstybės narės gali **paskirti bet kurį kitą asmenį**.

Todėl, nors ES ATPLS direktyvoje aiškiai teikiama pirmenybė tam, kad ataskaitų teikimo prievolė būtų taikoma tiems patiems subjektams, kaip ir pagal LKD / ED tvarką, kai taikytina, joje taip pat numatyta, kad valstybės narės gali nukrypti nuo šio principo, kai manoma, kad tikslingiau taikyti ATPLS 2 įgyvendinimą. Situacijos, kai tai galėtų būti tinkamiau, būtų, pvz., anglis, koksas ir lignitas, atsižvelgiant į padėtį valstybėje narėje arba pateikiant ataskaitas

¹²⁶ 3 straipsnio a punktas: reguliuojama įmonė IVA skyriuje – fizinis ar juridinis asmuo, išskyrus galutinį kuro vartotoją, kuris vykdo III priede nurodytą veiklą ir priskiriamas vienai iš šių kategorijų:

- (i) kai kuras vežamas per akcizais apmokestinamų prekių sandėlį, kaip apibrėžta Tarybos direktyvos (ES) 2020/262 3 straipsnio 11 punkte, įgaliotasis sandėlio savininkas, kaip apibrėžta tos direktyvos 3 straipsnio 1 punkte, privalantis sumokėti akcizą, kuris tapo mokėtinas pagal tos direktyvos 7 straipsnį;
- (ii) jei šio punkto i papunktis netaikomas, bet kuris kitas asmuo, privalantis sumokėti akcizą, kuris tapo mokėtinas pagal Direktyvos (ES) 2020/262 7 straipsnį arba Tarybos direktyvos 2003/96/EB 21 straipsnio 5 dalies pirmą pastraipą už kurą, kuriam taikomas šios direktyvos IVa skyrius;
- (iii) jei šio punkto i ir ii papunkčiai netaikomi, bet kuris kitas asmuo, kurį turi užregistruoti atitinkamos valstybės narės kompetentingos institucijos, kad jis privalo sumokėti akcizą, įskaitant bet kurį asmenį, atleistą nuo akcizo mokėjimo, kaip nurodyta 21 straipsnio 5 dalies ketvirtoje pastraipoje, Direktyvos 2003/96/EB;
- (iv) jei i, ii ir iii punktai netaikomi arba jei keli asmenys yra solidariai atsakingi už to paties akcizo sumokėjimą, bet kuris kitas valstybės narės paskirtas asmuo;

tiekėjams, turintiems patikimesnę informaciją apie galutinių vartotojų sektorius. Siekiant iliustruoti tokio sprendimo pasekmes, 8 diagramoje pateikta bendra tiekimo struktūra, parodanti, kaip tai galėtų būti įgyvendinta.

8 pav. Iliustratyvus ETS2 reguliuojamų įmonių paskyrimo pavyzdys. A: standartinis ES ATLPS direktyvos 3 straipsnio a punkto metodas; B: alternatyvus metodas

8 pav. (A), standartinis metodas: **1, 2 ir 3 rinkos dalyviai** galėtų būti, pvz., mazuto prekyautojai, kurie visi turi savo akcizais apmokestinamų prekių sandėlių ir parduoda degalus degalų tiekėjams (**4, 5 ir 6**), bet ne tiesiogiai galutiniams vartotojams. Iš galutiniams vartotojams parduodančių degalų tiekėjų (**4, 5 ir 6**) tik 5 tiekėjas taip pat turi savo akcizais apmokestinamų prekių sandėlį. 2 dalyvė prekiauja degalais tik taikydama akcizų mokėjimo atidėjimo režimą ir neišleidžia degalų

vardoti. Todėl **1**, **3** ir **5** dalyviai turi įsipareigojimų pagal LKD/ED režimus ir pirmiausia yra numatytieji ETS2 reguliuojami subjektai.

Neužkertant kelio išsamioms gairėms dėl taikymo srities veiksnio (☛ 5.4 skirsnį), siekdami iliustruoti pasekmes, tarkime, kad informacija apie galutinius vartotojus grindžiama valstybių narių nustatytu "priežiūros grandinės" metodu. Tai prasidėtų, pvz., galutinių vartotojų pačių deklaracijomis dėl jų sektoriaus aprėpties, kuri turi būti perduota reguliuojamai įmonei per degalų tiekimo grandinę. Nors 5 dalyviui, kuris yra tiesiogiai susijęs su galutiniais vartotojais, šis informacijos perdavimas yra paprastas, **1** ir **3 atveju padėtis yra sudėtingesnė**, nes jie priklauso nuo to, ar **4** ir **6** perduoda jiems informaciją apie atleistiems vartotojams tiekiamų degalų kiekius.

8 paveikslas B punktas, alternatyva: Atsižvelgiant į pirmiau nurodytą numatytąją poziciją, būtų galima apsvarstyti alternatyvą ETS2 reguliuojamų įmonių paskyrimui. Siekdamas išvengti tarpinių šalių dalyvavimo šiame procese, valstybės narės gali nuspręsti remtis 3 straipsnio a punkto iv papunkčiu ir nustatyti prievolę teikti ataskaitas **4**, **5** ir **6 degalų tiekėjams**, kurie yra tiesiogiai susiję su galutiniais vartotojais. Taip būtų užtikrinta, kad visi duomenis teikiantys subjektai būtų tiesiogiai susiję su galutiniais vartotojais. Tačiau taikant šį metodą greičiausiai atsirastų daug daugiau duomenis teikiančių subjektų, kurie taip pat negalėtų remtis esama LKD ir (arba) ED ataskaitų teikimo infrastruktūra. Be to, šis pavyzdys atskleidžia galimus tolesnius sunkumus sudėtingesnių tiekimo struktūrų atveju. Pavyzdžiui, jei įpareigojimas būtų perkeltas tik iš **1** į **4**, atitinkami kiekiai, kuriais prekiaujama tarp šių dviejų, turėtų būti atimti iš **1** metinės išmetamųjų teršalų ataskaitos (jie vis tiek turėtų pranešti apie **6 pateiktus** kiekius). Ši papildoma administracinė našta, susijusi su visų šių papildomų degalų srautų ir tarpinių produktų stebėjimu, galėtų lengvai nusverti visą veiksmingumo padidėjimą, jei įpareigojimas būtų taikomas tolesnėje grandyje. Todėl 3 straipsnio a punkto iv papunktis gali būti patraukli alternatyva tik tada, kai yra tiesioginė tiekimo grandinė be daug filialų arba perkelti įpareigojimą visiems šios tam tikros rūšies degalų prekiautojams (pvz., paskirti degalų tiekėjus galutiniams vartotojams). Tačiau pastarasis taip pat padidintų administracinę naštą užtikrinant, kad nebūtų praleista nė viena reguliuojama įmonė.

Pagal ES ATLPS direktyvos III priedą kuro išleidimas vartoti veiksmai, kuri neįtraukta į tą priedą (arba kurios valstybės narės vienašališkai nepasirinko pagal ATLPS direktyvos 30j straipsnį), nepatenka į ATLPS 2 taikymo sritį. Siekiant nustatyti, ar degalus tiekiantys subjektai turėtų būti laikomi ATLPS 2 reguliuojamomis įmonėmis, galima taikyti šį metodą:

- ☐ Jei subjektas išleidžia vartojimui kurą ir ATLPS 2, ir ne ATLPS 2 veiklai, reguliuojama įmonė turėtų kreiptis dėl ATLPS 2 išmetamo ŠESD kiekio leidimo ir stebėti bei pranešti apie visus kuro srautus, įskaitant susijusius su sektoriais, kuriems netaikoma ATLPS 2 (žr. 6.3.3 skirsnį).
- ☐ Jei galima įrodyti, kad visas subjekto tiekiamas kuras nėra ir nebus deginamas ATLPS 2 sektoriuose, kompetentingai institucijai priimtinu būdu atliekant periodinį vertinimą, subjektas neprivalo kreiptis dėl leidimo išmesti ŠESD kiekį pagal ATLPS 2.

8.2 Biomasės atvejis

Pagal ES ATLPS direktyvos III priedą kuro, kurio išmetamųjų teršalų faktorius yra lygus nuliui, išleidimas vartoti nepatenka į ATLPS 2 taikymo sritį. Išmetamųjų teršalų faktorius lygus nuliui tik biomasei, kuri atitinka AIED II nustatytus tvarumo ir išmetamo šiltnamio efekto sukeliančių dujų kiekio mažinimo kriterijus.

Siekiant nustatyti, ar subjektai, tiekiantys kurą, kurio sudėtyje yra biomasės, turėtų būti laikomi ETS2 reguliuojamomis įmonėmis, gali būti taikomas toks laipsniškas metodas:

- Jei subjektas tiekia mišrų kurą (iškastinį ir (arba) biogeninį) arba iškastinio kuro srautus ir biogeninio kuro srautus, reguliuojama įmonė turėtų kreiptis dėl leidimo išmesti ŠESD kiekį pagal ATLPS2 ir stebėti bei pranešti apie visus kuro srautus. Tai apima pareigą įrodyti, kad laikomasi AIED II kriterijų, jei taikoma.
- Jeigu kompetentingai institucijai priimtinu būdu gali būti įrodyta, kad visas subjekto tiekiamas kuras atitinka AIED II reikalavimus ir todėl jam taikomas nulinis tarifas, arba nėra prievolės įrodyti, kad tam tikras biokuras, skystasis bioproduktas ar biomasės kuras atitinka AIED II, subjektas neprivalo prašyti leidimo išmesti ŠESD pagal ATLPS 2. 100 % nulinės klasės biodegalų, išleistų vartoti, pavyzdžiai:
- Biodujų gamintojas, tiekiantis į gamtinių dujų tinklą. Kadangi LKD / ED reguliavimo punktas paprastai tenka degalų tiekėjams (taip pat ir iškastinėms gamtinėms dujoms), biodujų gamintojas gali neturėti įsipareigojimų pagal ATLPS2 (kaip ED/LKD). Tačiau, jei reguliuojamos vartotojų grandies įmonės nori naudoti nulinio tarifo biodujas, joms reikės atitinkamos informacijos pagal 39 straipsnio 4 dalį iš biodujų gamintojų (☛ 5.6.3.3 skirsnį).
- Biodujų gamintojas, kuris netiekia į tinklą, bet degina biodujas vietoje arba tiesiogiai sujungtuose įrenginiuose, kurie:
  - mažesnė nei 2 MW:¹¹³ šiuo atveju pagal AIED II nėra įpareigojimo ir biodujoms gali būti taikomas nulinis tarifas. Todėl biodujų gamintojo nebūtina įtraukti į ATLPS2.
  - 2 MW arba daugiau: tokia pati procedūra kaip ir mišrių arba grynų biodegalų, skystųjų bioproduktų arba biomasės kuro srautams.

8.3

Reguliuojamų įmonių paskyrimas

degalų judėjimas tarp valstybių narių

Labai svarbu laikytis nuoseklaus požiūrio į reguliuojamų įmonių paskyrimą tarpvalstybinio kuro judėjimo tarp valstybių narių atvejais, kad būtų išvengta bet kokios galimybės dvigubai atsisakyti to paties degalų kiekio arba rizikos, kad bus išvengta atsisakymo prievolės.

Darbinės pakabos mechanizmai¹²⁸

Kai akcizais apmokestinamos prekės vežamos taikant akcizų mokėjimo atidėjimo sistemą, reguliuojama įmonė turėtų būti akcizais apmokestinamų prekių sandėlio turėtojas arba registruotas gavėjas paskirties šalyje. Šiuo atveju išleidimas vartoti vyksta iš akcizais apmokestinamų prekių sandėlio¹²⁹ arba registruoto gavėjo¹¹⁴ paskirties šalyje, kuris privalo sumokėti akcizą. Laikinais sustabdžius muito gražinimą, jis neturėtų būti išleistas vartoti prieš pasibaigiant judėjimui (nebent, pvz., yra pažeidimų).

¹¹³ Naujausioje AIED II peržiūroje nustatytos šios papildomos nuostatos dėl AIED II kriterijų taikymo įrenginiams, gaminantiems dujinį biomasės kurą, kurio vidutinis biometano srautas yra toks:

- virš 200 m³ metano ekvivalentas/val., matuojamas esant standartinėms temperatūros ir slėgio sąlygoms, t. y. 0 °C ir 1 baro atmosferos slėgiui;
- jei biodujas sudaro metano ir kitų nedegių dujų mišinys, metano srautui taikoma i punkte nustatyta riba, perskaičiuota proporcingai metano tūrio daliai mišinyje.

¹¹⁴ Direktyva (ES) 2020/262 3 straipsnio 19 dalis: registruotas gavėjas – fizinis arba juridinis asmuo, kuriam paskirties valstybės narės kompetentingos institucijos suteikė leidimą vykdyti to asmens verslą ir tų institucijų nustatytais sąlygomis priimti akcizais apmokestinamas prekes, gabenamas iš kitos valstybės narės teritorijos, taikant akcizų mokėjimo atidėjimo režimą

Sumokėtų maitų judėjimas¹¹⁵

Vežant sumokėtus maitus, akcizais apmokestinamos prekės išleidžiamos vartoti išsiuntimo šalyje ir pristatomos komerciniais tikslais arba naudojamos paskirties šalyje,¹¹⁶ kuri yra apmokestinimo momentas,¹¹⁷ o sertifikuotas gavėjas¹¹⁸ privalo sumokėti akcizą¹¹⁹. Pagal ATLPS 2 komerciniais tikslais pristatytos arba paskirties šalyje naudojamos prekės turėtų būti laikomos lygiavertėmis išleidimui į vartojimą, kaip apibrėžta MRR 2 straipsnio 70 punkte.¹²⁰

Todėl apmokestinant maitus reguliuojama įmonė pagal ATLPS 2 turėtų būti sertifikuotas gavėjas paskirties šalyje.

Paskyrus sertifikuotus gavėjus reguliuojamomis įmonėmis visose valstybėse narėse, bus išvengta dvigubo atsisakymo rizikos, kompensavimo sistemų poreikio ir reikalavimų nesilaikymo rizikos.

¹¹⁵ Aprašyta Direktyvos (ES) 2020/262 IV skyriuje

¹¹⁶ Direktyva (ES) 2020/262 3 straipsnio 11 dalis: akcizais apmokestinamų prekių sandėlis – vieta, kurioje įgaliojasis sandėlio savininkas gamina, perdirba, laiko, sandėliuoja, gauna arba išsiunčia akcizais apmokestinamų prekių judėjimą laikinai atidedant akcizų mokėjimo atidėjimo režimą, vykdydamas to asmens verslą, laikydamasis tam tikrų sąlygų, kurias nustato valstybės narės, kurioje yra akcizais apmokestinamų prekių sandėlis, kompetentingos institucijos

Direktyvos 2003/96/EB 21 straipsnio 5 dalies produktai (gamtinės dujos, akmenis anglis, koksas ir lignitas)

Energijos mokesčių direktyvos 20 straipsnyje išvardyti energetikos produktai, kuriems taikomos Akcizų direktyvos kontrolės ir judėjimo nuostatos, o LKD 21 straipsnyje pateikiamos specialios nuostatos tam tikriems produktams (elektros energijai, gamtinėms dujoms, anglims, koksui ir lignitui).

Pagal LKD 21 straipsnio 5 dalį elektros energija ir gamtinės dujos apmokestinamos ir apmokestinamos tuomet, kai jas tiekia skirstytojas arba perskirstytojas¹²¹, o anglis, koksas ir lignitas – tada, kai jas pristato bendrovės, kurias turi įregistruoti atitinkamos institucijos¹²², o tai

¹¹⁵ Aprašyta Direktyvos (ES) 2020/262 V skyriaus 2 skirsnyje

¹¹⁶ Direktyvos (ES) 2020/262 33 straipsnis

¹¹⁷ Direktyvos (ES) 2020/262 34 straipsnis

¹¹⁸ Direktyva (ES) 2020/262 3 straipsnio 13 dalis: sertifikuotas gavėjas – fizinis arba juridinis asmuo, įregistruotas paskirties valstybės narės kompetentingose institucijose, kad vykdydamas savo verslą gautų akcizais apmokestinamas prekes, kurios buvo išleistos vartoti vienos valstybės narės teritorijoje, o vėliau išvežtos į kitos valstybės narės teritoriją

¹¹⁹ Direktyvos (ES) 2020/262 34 straipsnis

¹²⁰ MRR 2 straipsnio 70 dalyje sąvokos "apmokestinamumas" ir "išleidimas vartoti" suvienodinamos kaip lygiavertės, nes jame daroma nuoroda į Direktyvos (ES) 2020/262 6 straipsnio 2 dalį, kuri gali būti aiškinama kaip apibrėžianti "išleidimą vartoti" ir "apmokestinamumą" kaip panašias arba sinonimas sąvokas. "Sertifikuoto gavėjo" priskyrimas reguliuojama įmone ETS2 taip pat atitinka ES ATLPS direktyvos 3 straipsnio a punkte pateiktą "reguliuojamos įmonės" apibrėžtį, kurioje nurodomas "asmuo, privalantis mokėti akcizą". Taigi, taikant ATLPS direktyvos 3 straipsnio a punkto logiką, sertifikuotas gavėjas turėtų būti reguliuojama įmonė sumokėto maito gabenimo atveju.

¹²¹ Tiksliau, pagal direktyvos 21 straipsnio 5 dalies 1 punktą ir 2 pastraipą "5. Taikant Direktyvos 92/12/EEB 5 ir 6 straipsnius, elektros energija ir gamtinės dujos apmokestinamos ir apmokestinamos tuo metu, kai jas tiekia paskirstytojas arba perskirstytojas. Jeigu tiekimas vartojimui vykdomas valstybėje narėje, kurioje platintojas ar perskirstytojas nėra įsisteigęs, pristatymo valstybės narės mokesčiai apmokestinamas įmone, kuri turi būti registruota pristatymo valstybėje narėje. Mokesčiai visais atvejais renkamas ir renkamas kiekvienos valstybės narės nustatyta tvarka.

Nepaisant pirmos pastraipos, valstybės narės turi teisę nustatyti apmokestinimo momentą, jei jų dujotiekiai nėra sujungti su kitų valstybių narių dujotiekiais."

Kaip nurodyta Tarybos posėdžio, kuriame buvo priimta direktyva, protokole "Dėl 21 straipsnio 5 dalies: "Taryba ir Komisija teigia, kad "platintojas arba perskirstytojas" – tai fizinis arba juridinis asmuo, tiekiantis dujas ar elektros energiją ir išrašantis sąskaitas faktūras arba organizuojantis sąskaitų faktūrų išrašymą."

¹²² Išsamiau, pagal direktyvos 21 straipsnio 5 dalies 4 punktą, "Taikant Direktyvos 92/12/EEB 5 ir 6 straipsnius, anglis, koksas ir lignitas apmokestinami ir tampa apmokestinami tuo metu, kai juos pristato bendrovės, kurias tuo tikslu turi įregistruoti atitinkamos institucijos. Tos institucijos gali leisti gamintojui, prekybininkui, importuotojui ar fiskaliniam atstovui pakeisti registruotą bendrovę dėl jai nustatytų mokesčių prievolių. Mokesčiai renkamas ir renkamas kiekvienos valstybės narės nustatyta tvarka."

reiškia, kad visi šie produktai paprastai apmokestinami toje šalyje, kurioje vyksta ¹²³galutinis vartojimas. Kaip nurodyta tose pačiose nuostatose, mokestis renkamas ir renkamas kiekvienos valstybės narės nustatyta tvarka.

Kai 21 straipsnio 5 dalyje nurodyti produktai vežami iš vienos valstybės narės į kitą, reguliuojama įmonė turėtų būti asmuo, atsakingas už akcizą paskirties šalyje, kaip aprašyta tame straipsnyje.

---

9 PRIEDAS

9.1 Akronimai

AER	Metinė išmetamųjų teršalų ataskaita
AVR	Akreditavimo ir tikrinimo reglamentas (A&V reglamentas)
CA	Kompetentinga institucija
ED	Akcizų direktyva (2020/262/ES)
EF	Išmetamųjų teršalų faktorius
ETD	Energijos mokesčių direktyva (2003/96/EB)
ETS1	Stacionarių įrenginių, aviacijos ir jūrų transporto ATLPS
ETS2	Pastatų, kelių transporto ir kitų sektorių ATLPS
ES ATLPS	ES apyvartinių taršos leidimų prekybos sistema (įskaitant ATLPS 1 ir ATLPS 2)
ŠLOVĖ	Riebalų rūgščių metilo esteris
MP	Stebėsenos planas
MPE	Didžiausia leistina paklaida (terminas, paprastai vartojamas nacionalinėje teisinėje metrologinėje kontrolėje)
MRR	Stebėsenos ir ataskaitų teikimo reglamentas (M&R reglamentas)

---

¹²³ 2003 m. spalio 27 d. Tarybos direktyvos 2003/96/EB, pakeičiančios Bendrijos energetikos produktų ir elektros energijos mokesčių sistemą – galutinė ataskaita, p. 226, techniniai ir teisiniai aspektai, Leidinių biuras, 2019 m., <https://data.europa.eu/doi/10.2778/91076>

MRV ..... Stebėseną, ataskaitų teikimas ir tikrinimas
MS ..... Valstybė (-ės) narė (-ės)
NCV ..... Grynasis šilumingumas
Leidimas ..... Leidimas išmesti ŠESD
RCF ..... Perdirbtos anglies kuras
RAUDONA ..... Atsinaujinančiųjų išteklių energijos direktyva
RFNBO ..... Atsinaujinančiųjų išteklių nebiologinės kilmės kuras
SLCF ..... Tvarūs mažai anglies dioksido į aplinką išskiriantys degalai
UCF ..... Vieneto perskaičiavimo koeficientas

9.2 Teisės aktų tekstai

ES ATLPS direktyva: 2003 m. spalio 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2003/87/EB, nustatanti šiltnamio efektą sukeliančių dujų apyvartinių taršos leidimų sistemą Bendrijoje ir iš dalies keičianti Tarybos direktyvą 96/61/EB, kelis kartus iš dalies pakeista. Konsoliduotos versijos atsisiuntimas: <https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2003/87/2024-03-01>

MRR: 2018 m. gruodžio 19 d. Komisijos įgyvendinimo reglamentas (ES) 2018/2066 dėl išmetamo šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekio stebėsenos ir ataskaitų teikimo pagal Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 2003/87/EB, kuriuo iš dalies keičiamas Komisijos reglamentas (ES) Nr. 601/2012. Parsisiųsti pagal: https://eur-lex.europa.eu/eli/reg_impl/2018/2066/oj ir naujausią pakeitimą: https://eur-lex.europa.eu/eli/reg_impl/2018/2066/2025-01-01

AVR: Komisijos įgyvendinimo reglamentas (ES) 2018/2067 dėl duomenų tikrinimo ir tikrintojų akreditavimo pagal Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 2003/87/EB. Konsoliduotos versijos atsisiuntimas: https://eur-lex.europa.eu/eli/reg_impl/2018/2067/2025-01-01

AIED II: 2018 m. gruodžio 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2018/2001 dėl skatinimo naudoti atsinaujinančiųjų išteklių energiją (nauja redakcija). Atsisiųsti pagal: <https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2018/2001/2024-07-16>

LKD: 2003 m. spalio 27 d. Tarybos direktyva 2003/96/EB, pakeičianti Bendrijos energetikos produktų ir elektros energijos apmokestinimo sistema. Atsisiųsti pagal: <https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2003/96/2023-01-10>

ED: 2019 m. gruodžio 19 d. Tarybos direktyva (ES) 2020/262, kuria nustatoma bendroji akcizų tvarka (nauja redakcija). Parsisiųsti pagal: <https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2020/262/2022-04-26>

9.3 Išsami pakopų reikalavimų apžvalga

Be esamų ir taikytinų pakopų, aptartų šiame rekomendaciniame dokumente, visų pirma 5.2 ir 6.2 skirsniuose, 11 lentelėje pateikiama išsamesnė kiekvieno parametro apžvalga.

11 lentelė. Išsami kiekvieno parametro pakopų reikalavimų apžvalga

Kuro srautas kategorija	Reguliuojama įm. kategorija	Išleistas kuras sumos	Išmetamųjų teršalų faktorius ir vieneto veiksnys		Nulisvardinė trupmeninė biomasa, RFNBO, RCF, SLCF)	Taikymo sritys
			Komercinis standartas degalai	Kiti degalai		
Galimos pakopos		4 01.5% 3 02.5% 2 05.0% 1 07.5%	3 2a/2b pakopos 1	3a/3b pakopos 2 1	3 2 1	
Pagrindiniai	Katė. B (≤ 50 kt)	4 01.5%	3			
	Katė. A (≤ 50 kt)	Dujos/skystis: Kietas: 1	2a/2b pakopos	3b pakopa	3	
De-minimis / subjektas su mažais išmetamųjų teršalų kiekiais (≤ 000 t CO ₂)	Sąskaita arba įsigykite įrašai		Konservatyvus įvertinimai bet įmanoma 2a pakopa be papildomų pastatų		3	
Įrodymų įrodymas	1	Metodai nuoseklūs su ETD/ED** arba neapibrėžtuma Vertinimas***	n.a.	3 pakopa: atidėjiniškai Nuo 32 iki 35 2a pakopa.	Atsivėlgia Taikoma	
Priežastys / nukrypimai			Techninis neįmanomas nepagrįstos išlaidos		n.a.	Nėra, techninis neįmanomas nepagrįstos išlaidos, supaprastintas vertinimas*****

* Įskaitant kitą kurą, atitinkantį 75k straipsnio 2 dalyje nustatytus lygiavertius kriterijus
 ** Jei matavimo metodai atitinka LKD/ED, supaprastinimas Taikyti:pvz., rezultatas neprivalo būti pateiktas KI; Didžiausias leistinas paklaidos taikymas taikant teisinę metrologinę kontrolę biudžetų tinkle atveju – pirkimo įrašai ir įrodymai, kad būtų išvengta dvigubo RFNBO/RCF/SLCF Tie r 1 turi (atitinka 3b pakopą) 751 straipsnio 4 dalyje nustatytą pereinamojo laikotarpio supaprastinimą: 1 < numatytųjų verčių naudojimas. jei tikslesnis

Parametra:		Minimalus Reikalingos		
-------------------	--	----------------------------------	--	--